

The Project Gutenberg eBook of Schetsen uit de Indische Vorstenlanden, by Louis Rousselet

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Schetsen uit de Indische Vorstenlanden

Author: Louis Rousselet

Release date: April 1, 2006 [EBook #18098]

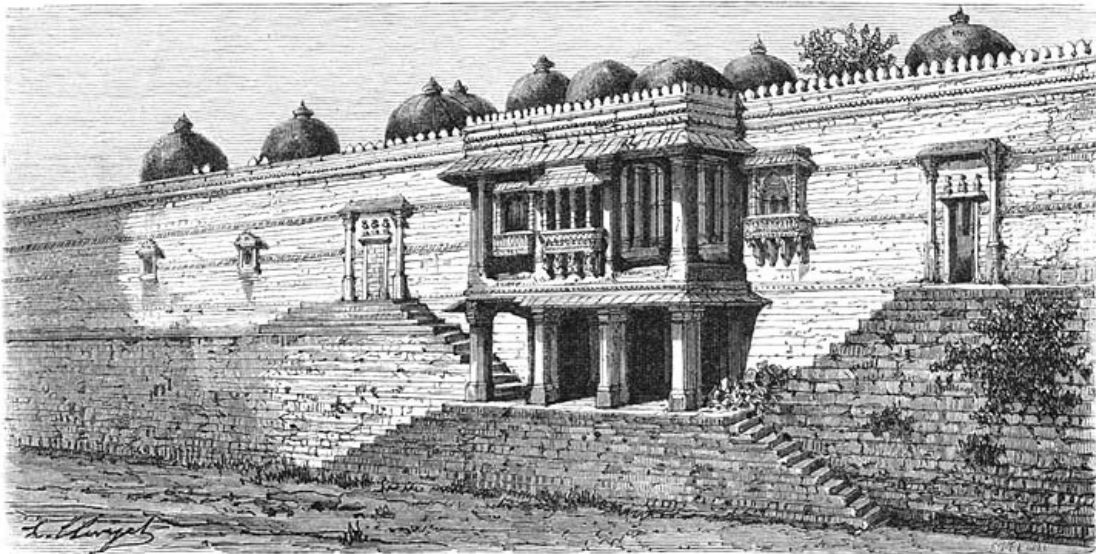
Language: Dutch

Credits: Produced by Jeroen Hellingman and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net/>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SCHETSEN UIT DE
INDISCHE VORSTENLANDEN ***

[41]

Schetsen uit de Indische Vorstenlanden.



Balkon van de groote moskee te Sirkhej.

Op het eiland Java bestaan—het zal niemand onder onze lezers onbekend zijn—nog twee zoogenoemd zelfstandige staten: het keizerrijk van Solo of Soerakarta, de ruïne van het eenmaal zoo machtige rijk van Mataram; en het rijk van Djokjokarta. De landstreken aan het gezag van den Soesoehoenan of keizer van Soerakarta en den sultan van Djokjokarta onderworpen, worden met den naam van Vorstenlanden aangeduid, ter onderscheiding van de gewesten, die rechtstreeks onder het bestuur der nederlandsche regeering staan. Toch is de onafhankelijkheid dezer beide inlandsche staten inderdaad niet veel meer dan een schijnbeeld: de keizer en de sultan zijn niet anders dan vasallen van het nederlandsche gouvernement, dat aan hun hof door een resident vertegenwoordigd wordt, zonder wiens goedvinden de bijkans machteloze heerschers, hoe ook met alle uiterlijke teekenen en huldebetoeningen der soevereiniteit omringd, niet veel vermogen. Soortgelijke toestanden bestaan ook, en op grooter schaal en in rijker afwisseling, in het reusachtige britsch-indische rijk, dat metterdaad geheel Hindostan met een deel van Achter-Indië omvat. Ook dit bijkans onmetelijke gebied is niet geheel aan de onmiddellijke heerschappij van den engelschen landvoogd onderworpen: uitgestrekte landen, koninkrijken en vorstendommen, hebben tot dus ver nog eene zekere mate van onafhankelijkheid en zelfstandigheid weten te bewaren, en worden nog altijd door hunne eigene Vorsten geregeerd; schoon al deze Vorsten, in meerdere of mindere mate, aan de

opperhoogheid der britsche kroon zijn onderworpen, of althans door verdragen zoogenaamd tot bondgenooten, inderdaad tot vasallen, van Engeland zijn gemaakt. Het zijn deze landen, koninkrijken en vorstendommen, die wij met den naam van indische Vorstenlanden wenschen aan te duiden: een naam, gewettigd door de gelijkheid van toestand hier met dien op het eiland Java.

Nog onlangs hebben wij den franschen reiziger L. Rousselet vergezeld bij zijn bezoek aan het hof van een dezer inlandsche Vorsten, den Guikowar of koning van Goezerate, die te Baroda zijn zetel heeft.¹ Wij waren daar getuigen van de eigenaardige gebruiken en de schitterende weelde van een indisch hof; en hadden tevens gelegenheid, zij het ook slechts van ter zijde, een blik te werpen op de innerlijke toestanden des lands en de regeering van den Rajah. Wij durven vertrouwen dat het verhaal van den heer Rousselet een gunstigen indruk heeft achtergelaten, zoodat het voorstel om hem ook op zijn verderen tocht door de indische vorstenlanden te vergezellen, onze lezers niet onwelkom zal zijn.

I.

Van Baroda begaf ik mij naar Ahmedabad, de aloude hoofdstad der sultans, eene der prachtigste steden van het Oosten. Wij kwamen daar den 5^{den} December aan, en namen onzen intrek in een uitmuntend ingerichte *bungalow*. Zulk een *bungalow* is eene voortreffelijke instelling, voor de reizigers van onschatbare waarde. In alle steden, waar het bezoek en verblijf van Europeanen van te weinig beteekenis is, om de partikuliere ondernemingszucht tot het bouwen van hotels uit te lokken, is namelijk van regeeringswege een nette en eenvoudige *bungalow*, een soort van landhuis of villa, ingericht, waar de reizigers op hun gemak kunnen logeeren, tegen betaling van een roepje per dag. Daar al de vermogende inboorlingen, en ook de meeste Anglo-Indiërs, op hunne reizen voor het minst door één bediende vergezeld worden, is de *peon* (kastelein) van de *bungalow* verplicht, zijne keuken te hunner beschikking te stellen, en hun, tegen een matig gestelden vasten prijs, al de levensmiddelen te bezorgen, waaraan zij behoefte hebben. Zij, die geen kok in hun dienst hebben, kunnen zich door een aan het logement verbonden hofmeester of *mess-man*, overeenkomstig hun verlangen, hunne maaltijden laten bezorgen; mede volgens een vast tarief, dat in alle kamers is opgehangen.

[42]

Ahmedabad werd in 1426 door den Sultan Ahmed-Shâh gesticht, op dezelfde plaats, waar vroeger eene oude indische stad had gestaan. Hoogstwaarschijnlijk gebruikte de sultan de puinen van de door hem verwoeste steden Khandravati en Anhilwara-Patan voor den bouw der paleizen en moskeeën van zijne nieuwe hoofdstad, die weldra door den rijkdom en de pracht harer monumenten door geheel het Oosten beroemd zou worden. Want ook de opvolgers van Ahmed-Shâh waren met dezelfde liefde voor de schoone kunsten bezielde; en daar zij zelf van hindoesche afkomst waren, behielden zij ook voor de heiligdommen hunner nieuwe mohammedaansche eeredienst den eigenaardigen bouwstijl des lands: een stijl, die zich door zijne oorspronkelijkheid en zuiverheid zeer gunstig onderscheidt van den zoogenaamden sarraceenschen stijl, die tegelijk met de Mongolen in Indië doordrong en daar bijkans de overheerschende werd.

Omstreeks 1570 viel de stad in de macht der Groot-mogols, en werd zij tot hoofdplaats van eene der bloeiendste provinciën van het machtige rijk verheven. Toen het zoogenaamde mongoolsche rijk ten ondergang neigde, maakte Damasji Guikowar, ten jare 1737, gebruik van de toenemende machteloosheid der keizerlijke regeering, om Ahmedabad met de daarbij behoorende landstreek bij zijn eveneens op de puinen van het keizerlijk gestichte koninkrijk van Baroda in te lijven. Zijne opvolgers behielden de stad tot 1818, toen zij aan de Engelschen overging, aan wie zij nu nog behoort.

Een gordel van zware hooge muren, meer dan zeven kilometers in omtrek, omringt de stad; torens en bolwerken geven haar een nog indrukwekkender voorkomen. Naar men zegt, zijn deze werken aangelegd door den sultan Mahmoed Begarha, omstreeks het einde der vijftiende eeuw. Achttien monumentale poorten geven toegang tot de stad, die weleer eene overtalrijke bevolking binnen hare wijde wallen herbergde; tegenwoordig strekken zich tusschen de eigenlijke stad en den wal groote tuinen en onbebouwde velden uit; zij heeft zich als het ware saamgetrokken in haar al te ruimen steenen mantel; hare verschillende wijken zijn thans door niet veel meer dan honderd-vijftig-duizend zielen bewoond. Maar ook nu nog, hoezeer van haar vroegeren luister vervallen, maakt de vroolijke, ruime, volkrijke stad een aangenamen indruk; overal vindt ge prachtig geboomte, dat tot midden in de stad heerlijke lanen vormt; en de statige overblijfselen van den ouden tijd zien er minder eenzaam en verlaten uit te midden dier schilderachtige wit gepleisterde huisjes en hutten, zoo bevallig om de ernstige bouwvallen gegroept.

Zoo ge het indische leven te Ahmedabad in al zijne verscheidenheid wilt bestudeeren, begeef u dan naar de prachtige breede straat Manik-Shauk, het middelpunt van den handel en de bedrijvigheid der stad. Daar worden de verschillende markten gehouden; daar zijn de bazars, en daar ook kunt ge de prachtige typen dier zwervende Radsjpoeten, Katis en Bhattis bewonderen, die uit de nabijgelegen halfwilde landstreken naar Ahmedabad komen, en zooveel bijdragen tot het bij uitnemendheid schilderachtig karakter harer openbare markten en bazars. Kameelen en olifanten bewegen zich met afgemeten stap te midden der bontgekleurde luidruchtige menigte, waaronder de engelsche sipayers, in hunne eenvoudige uniform, zooveel mogelijk de orde bewaren. De drukke, levendige straat, de voornaamste der stad, begint bij den hoofdingang van het oude paleis der voormalige onder-koningen, dat door zijne zware torens aan een middeleeuwsch kasteel doet denken, en dat tegenwoordig tot strafgevangenis is ingericht, waar duizende veroordeelden zich onledig houden met het vervaardigen van tapijten, grove stoffen en papier. Men treedt dit voormalige paleis binnen door eene prachtige moorsche poort, waaronder zich een wachthuis bevindt. De tegenwoordige bestemming van het gebouw laat niet meer toe, over de vroegere heerlijkheid dezer vorstelijke residentie te oordeelen; de ruime zalen zijn, op last der engelsche inspecteurs, zoo herhaaldelijk met witkalk overstreken geworden, dat alle sporen van voormalige versiering geheel zijn verdwenen.

Dit kasteel is met de Bâdre of citadel verbonden door eene lange reeks van gebouwen, eertijds tot huisvesting bestemd voor het talrijke garnizoen, dat de sultans in hunne hoofdstad onderhielden. Deze citadel bevat niet veel merkwaardigs: eenige ruime binnenplaatsen, vroeger tot tuinen aangelegd en tegenwoordig door leelijke engelsche barakken ontsierd; eenige zuilengangen, en een reusachtig bolwerk: dat is nagenoeg alles. Men vergeet ook nooit, den bezoeker opmerkzaam te maken op eene oude schijf, boven eene der poorten geplaatst, en waarop nog duidelijk de sporen van pijlpunten te herkennen zijn. Wanneer, in den ouden tijd, de sultan eene belangrijke reis of een krijgstoct zou gaan ondernemen, moest een ervaren schutter die schijf trachten te treffen; trof de pijl het wit niet, dan werd de onderneming opgegeven, of althans tot gunstiger gelegenheid uitgesteld.

Op korten afstand van het paleis, verheft zich dwars over de straat Manik-Shauk, een prachtige triomfboog die, naar de drie bogen van moorschen stijl, den naam draagt van *Tin Durwazé*, de Drie poorten; dit gebouw is een der bevalligste monumenten van de architectuur der zestiende eeuw. Aan gene zijde van den triomfboog verrijst de Jumah-Moesjid, de voornaamste moskee, de roem van Ahmedabad. Het opschrift aan den hoofdingang meldt u, dat de sultan Mahmoed-Shâh Begarha, de Stedendwinger, deze moskee heeft gebouwd met de puinen van de tempels der ongeloovigen, in het jaar der hedsjrâh 827. Voor het eigenlijke gebouw strekt zich een ruime, geplaveide hof uit, aan drie zijden door zuilengangen omgeven. De voorgevel prijkt met drie hooge poorten, die u vergunnen een blik te werpen in het ruime heiligdom, waarvan het gewelf door eene menigte zuilen gedragen wordt. Ter wederzijde van den middelsten ingang verheffen zich twee slanke, uiterst sierlijk bewerkte minarets, maar waarvan de spitsen in 1818, ten gevolge eener aardbeving, naar beneden zijn gestort. Bij het binnentreden van het ruime bedehuis, gevoelt ge u onwillekeurig door bewondering aangegrepen bij een blik op die lange reeksen gebeeldhouwde pilaren; de koepels rusten op eene galerij van kleine, massieve zuilen, waardoor een stroom van licht in den tempel valt. Het volstrekke gemis van beelden, het groote aantal en de eigenaardige versiering der kolommen, geven aan deze moskee, die u aan een hindoe-tempel denken doet, een hoogst merkwaardig karakter. In het midden van de moskee, tegenover den tabernakel, waarin de Koran bewaard wordt, bevindt zich een groote marmeren zerk, waaronder, volgens de overlevering, het afgodsbeeld begraven ligt, dat vroeger in den heidenschen tempel, waarvan deze moskee de opvolger is, werd aangebeden. Nabij de moskee staat de vorstelijke basiliek, waar, onder marmeren troonhemels, de stoffelijke overblijfselen der Sultans Ahmed, Mohammed en Koutub Oudin rusten; in hunne nabijheid sluimeren hunne echtgenooten en afstammelingen. Al deze graftomben munten uit door sierlijke bewerking; zij prijken met prachtig beeldwerk en somwijlen met schitterende mozaïeken.

Nog heden ten dage telt Ahmedabad meer dan vijftig moskeeën en eene menigte grafmonumenten, die allen eene bijzondere studie waard zijn. Geen andere stad van Indië kan op zulk een rijkdom van dergelijke gedenkteeken roemen. Deze moskeeën verheffen zich doorgaans, te midden van tuinen en boomgaarden; op hooge steenen terrassen, vanwaar zij de omringende huizen als met vorstelijke fierheid beheerschen. Die plaatsing is bij uitnemendheid geschikt om de schoonheid der bogen, der koepels en minarets te doen uitkomen, die zich nu, in al de zuiverheid hunner lijnen, afteekenen tegen het diepe blauw van den helderen indischen hemel.

Eenige dagen na onze aankomst, was ik des morgens uitgereden, om de frissche,

geurige ochtendlucht in te ademen, toen ik eensklaps op den weg voor mij uit een stofwolk zag oprijzen, die snel naderde. Ik had nauwelijks den tijd ter zijde te gaan, toen vijf of zes open rijtuigen, van antieken vorm, mij voorbijsnelden, waarin eenige inlanders zaten, die ik aan hunne van goud schitterende tulbanden als lieden van aanzien herkende. De rijtuigen werden gevolgd door een troep ruiters van een wild, fantastisch voorkomen, met lange golvende baarden en lanssen in de hand, gezeten op groote, prachtig opgetuigde paarden. Dit alles schoot mij, als een wervelwind, voorbij. Werktuigelijk groette ik, en zag nog even hoe mijn groet door een der reizigers werd beantwoord. Ik was zeer nieuwsgierig om te weten, wie deze vreemde gasten wel mochten zijn, en spoedde mij naar de bungalow terug. Daar vond ik de binnenplaats geheel ingenomen door onbekende ruiters, die er hun bivak hadden opgeslagen; overal brandden vuren; de paarden stonden op eene rij vastgebonden; en in een hoek zag ik de met stof overdekte gala-rijtuigen. Nu vernam ik dat de nieuw aangekomen gast, die zooveel opschudding veroorzaakte, geen minder personage was dan do prins Monti-Singh, zoon van den Rajah van Marwar. De ruiters van zijn gevolg waren Radsjpoeten van den stam of clan Rhatore, een der meest bekenden van de indische woestijn.

Den volgenden morgen zond ik mijn *khansamah*, voor deze buitengewone gelegenheid tot de waardigheid van *tsjoebdar*, gezant of heraut, verheven, om den hoogen vreemdeling onzen welkomstgroet aan te bieden. De prins beantwoordde de beleefdheid, door mij een deurwaarder of kamerdienaar met gouden staf te zenden, die, na de gebruikelijke begroetingen en plichtplegingen, mij mededeelde dat Zijne Hoogheid mij nog dien zelfden dag zou ontvangen. Op het bepaalde uur begaf ik mij met mijn reisgenoot naar den prins, die ons in eene ruime zaal afwachtte, waarvan vier stoelen en een tapijt het gansche ameublement uitmaakten. Monti-Singh ontving ons zeer vriendelijk en reikte ons de hand; hij zette zich tusschen ons beiden neder, en begon een gesprek in het engelsch, dat hem blijkbaar groote inspanning kostte. Ik maakte aan die kwellung een einde, door hem in het hindi te antwoorden; zeer in zijn schik, dat ik de taal zijns lands sprak, begon hij nu met groote levendigheid te praten. Hij verzekerde mij dat zijn vader, de Koning van Marwar, zich zeer gelukkig zou achten, indien hij ons aan zijn hof mocht ontvangen, en dat de bekende gastvrijheid der overige radsjpoetvorsten ons overal eene gulle en hartelijke ontvangst verzekerde. "Een europeesch reiziger," zeide hij, "is bij ons bijna eene onbekende zeldzaamheid; de eenige Europeanen, die wij nu en dan onder ons zien, zijn, behalve de gezanten van den onderkoning, enkele officieren, die naar hun garnizoen gaan of naar Bombay terugkeeren. Voor zoover ik weet, is er althans nog nooit een Franschman te Jhodepoor verschenen."—Hij gaf mij daarop zeer uitvoerige en nauwkeurige inlichtingen omtrent de beste manier, waarop ik de reis zou kunnen doen, en de bezwaren die ik daarbij zou hebben te overwinnen: mij tevens zeer sterk aanradende mijn weg te nemen over Deesa, Sirohi, en Jhodepoor, in plaats van het land der Bhîls te bezoeken en over Oodipoor te gaan. Maar ten aanzien van dit punt stond mijn besluit vast; ik bepaalde er mij dan ook toe, hem te beloven dat ik mijn best zou doen om over Ajmeer naar Jhodepoor te reizen.

Prins Monti-Singh is de veertiende of vijftiende van de talrijke zonen van den ouden Rajah van Jhodepoor, Tukt-Singh. Deze aartsvaderlijke monarch bezit een vrij uitgestrekt rijk, maar dat meer woestijnen dan bebouwbaar land bevat; toch is zijne hoofdstad eene der fraaiste steden van Radsjpoetana, en zijn zijne inkomsten verre van onaanzienlijk. Monti-Singh sprak met veel geestdrift over de wildrijke vlakten van zijn vaderland, en gaf mij de verzekering dat, zoo ik kwam, te mijner eer schitterende jachtpartijen zouden worden aangelegd. Zijne fijne en sprekende trekken, zijne lichte gelaatskleur en zijn lange baard deden hem dadelijk als een echten Radsjpoet kennen: zijne eenigszins verwijfde houding en manieren en zijne zeer diplomatieke wijze van spreken maakten echter op mij geen gunstigen indruk. Ik vernam later, dat mijne vermoedens te dien aanzien in geene deele ongegrond waren.



Samboe-Singh, Maha-Rana van Oodipoor.

Van de weinige dagen, die mij nog voor ons vertrek van Ahmedabad overschoten, maakte ik gebruik om de omstreken te bezoeken, die niet alleen heerlijk schoon zijn, maar ook rijk aan historische herinneringen. Een mijner eerste uitstapjes bracht mij naar Sirkhej, de aloude zomerresidentie van Sultan Ahmed, acht mijlen (kilometers) van de stad verwijderd. Te vier uur in den morgen van onze bungalow vertrokken, bereikten wij, bij het opgaan der zon, de oevers van de Soebermoetti, het bevallige riviertje, dat de wallen van Ahmedabad bespoelt. Onze bedienden hadden, met het weinige dat wij verder mede namen, plaats genomen op een kleinen wagen door een os getrokken, die de rivier zou doorwaden. Het water was laag, maar de stroom was nog zoo sterk, dat ik inderdaad vreesde dat de wagen zou worden medegevoerd. Toen ik met mijn paard gelukkig de overzijde bereikt had, bleef ik een poos het prachtige landschap gadeslaan, waaraan de indische wintermorgen, nieuwe bekoorlijkheid bijzette. De rivier schitterde en fonkelde in het rijzende licht; gansche zwermen van watervogels vlogen, zwevende, rijzende en dalende, over de kalme oppervlakte; aan den anderen oever teekende zich, schemerachtig, half in een wazigen, blauwachtigen nevel gehuld, de lange lijn der wallen en vestingwerken. De lucht was, ondanks de zon, frisch en koel, en verkwikte en versterkte mij. Niets bijna is met deze wintermorgen in Indië te vergelijken: hij is even heerlijk als een lentedag in Europa; maar de eigenaardige, grootsche pracht dezer door de natuur zoo rijk begunstigde streken geeft aan alles een onuitsprekelijk karakter van schoonheid en verhevenheid.



Ons kamp bij Raypoer.

Nadat onze wagen veilig op den oever was geraakt, zetten wij onze paarden in galop en sloegen den weg naar Sirkhej in. Wij volgden een zandpad, nu en dan met gras begroeid, en ter wijderzijde omzoomd door hooge cactussen, door dwergvijgeboomen, geheel behangen en omwikkeld met convolvulussen en andere bloeiende lianen. Honderde fraaie, zilvergrijze tortelduiven vlogen bij onze nadering weg, en lieten dat eigenaardig geluid hooren, dat op een kort afgebroken lach gelijkt; schitterend gekleurde papegaaien vervulden de lucht met hunne schelle kreten, en overstemden bijna geheel het liefelijk gekweel der oostersche nachtegalen, dat ons uit de naburige boschjes tegenklonk. Eeuwenheugende reusachtige boomen spreidden hier en daar hunne breede armen beschermend uit over de in hunne schaduw wegduikende spitse koepels der witte grafmonumenten: liefelijkheid en statige ernst waren in dit landschap op het schoonste vereenigd.

Na een rit van een goed half uur bereikten wij eene tamelijk eentonige, maar welbebouwde vlakte, op eenigen afstand door de heuvelen van Sirkhej, op wier toppen zich de lijnen der monumenten tegen den helderen achtergrond afteekenen, begrensd. Vroeger nam de Soebermoetti haar loop langs den voet dezer heuvelen; hare uitgedroogde bedding, met fijn los zand gevuld, was nu een rijweg, waardoor onze paarden met moeite voortzwoegden. Aan den rand dezer bedding verheffen zich twee hooge torens, waarvan het onderste gedeelte zeer veel door het water geleden heeft, en die vroeger den hoofdingang vormden der vorstelijke residentie. De weg is hier nog met groote zerken geplaveid, en boven het hoofd van den bezoeker zweven dreigend stukken van half vernielde gewelven.

Wij begaven ons naar de moskee, het eenige nog bewoonbare gedeelte van het voormalige paleis. De zware deur was gesloten; ik steeg van mijn paard, en deed herhaalde malen den zwaren ijzeren klopper nedervallen, die nog zijne oude plaats behouden had. Eene diepe, ongestoorde stilte heerschte in het ronde; ettelijke duiven, door het gerucht dat wij maakten verschrikt, vlogen in wijde kringen boven onze hoofden heen en weder. Na verloop van eenige minuten hoorde ik grendels wegschuiven, en spoedig daarop werd de deur geopend door een klein oud manneke, met een langen witten baard en een wonderlijk voorkomen. Hem was de bewaking van het heiligdom toevertrouwd; hij ontving ons met groote vriendelijkheid.

Wij traden op een ruim, geplaveid binnenplein, door portieken en galerijen omgeven, en waarop zich in het midden een zwaar gebouw verhief, met een vergulden koepel gekroond. Daar rusten, in eene reliekkast van massief zilver, de overblijfselen van Sheik Ahmed Gunj Boekeh, den biechtvader van Sultan Ahmed, en den hooggeëerden beschermheilige van Sirkhej. Zijn graf is eene zeer druk bezochte bedevaartsplaats voor al de Muzelmannen uit den omtrek; en twee malen in het jaar is deze ruime binnenplaats opgevuld met pelgrims. Voor dit monument staat eene kiosk, wier zestien slanke kolommen negen koepels dragen: zeker een der fraaiste en sierlijkste gebouwen in den eigenaardigen indo-muzelmanschen stijl.

Aan de linkerzijde van de binnenplaats geeft eene fraaie portiek den toegang naar

de graven der Ranis of koninginnen: ruime kamers, wier gewelven door zware pilaren worden getorscht; de wit marmeren graftomben staan in afzonderlijke kapellen, die door sierlijk bewerkte steenen balustraden zijn afgesloten. De aanblik dezer ruime luchtige vertrekken is inderdaad schoon en indrukwekkend; maar evenals bij alle mohammedaansche graven, treft u ook hier de volstrekte afwezigheid van iedere ernstige, tot droefheid of weemoed stemmende gedachte. Groote vensters, met balkons versierd, laten het licht vrijelijk binnenstromen, en gunnen u tegelijk een blik op den schoonen vijver, die zich aan den voet der moskee uitstrekt. Een breede trap, die naar den vijver afdaalt, scheidt deze vertrekken van eene andere reeks nog grooter en fraaier zalen, waar zich de tomben van een aantal sultans bevinden, onder anderen van den beroemden Mahmoed Begarha.—De andere zijde van de binnenplaats wordt geheel ingenomen door eene groote moskee, die, naar men zegt, getrouw naar de beroemde moskee van Mekka gevolgd is. Ik heb deze laatste nooit gezien, maar betwijfel het toch zeer of er werkelijk veel overeenkomst bestaat tusschen het groote arabische heiligdom en dit monument in indischen stijl.

De vijver, die tegenwoordig droog ligt, beslaat eene oppervlakte van bijna eene mijl in het vierkant; ten tijde van Ahmed was deze vijver een der wonderen van Indië. De eene zijde wordt geheel ingenomen door de moskee en de daaraan grenzende gebouwen; aan de drie andere zijden rijzen reusachtige trappen omhoog, weleer door prachtige paleizen gekroond. Twee daarvan zijn nog in wezen: het paleis van Ahmed en de harem. De hooge, met zuilenrij en en beeldwerk versierde gevels schenken aan deze gebouwen een karakter van grootschheid, dat men in de latere muzelmansche bouwgewrochten in Hindostan maar al te zeer mist. Uit deze paleizen voerden onderaardsche tunnels naar den oever van den grooten vijver. Aan een der hoeken is nog eene monumentale sluis, waardoor het water van de Soebermoetti in het wijde bekken gevoerd werd.

Ons tweede bezoek gold het grafmonument van Shâh Alloem, op twee mijlen afstands van Ahmedabad, te midden van eene menigte tomben, moskeeën, paleizen en tuinen. Het mausoleum zelf is met een hoogen koepel gekroond, en bevat verschillende zalen; in eene daarvan staat de porfieren graftombe van Shâh Alloem. Deze zaal is met inlegwerk van parelmoer versierd; kleine openingen, met fijn gebeeldhouwd steenen lofwerk gesloten, laten slechts een schemerachtig licht doordringen, dat eene fantastische uitwerking doet. De aangrenzende groote moskee, een langwerpige op zuilen rustend gebouw, verrijst op een hoog terras; vanwaar men een prachtig vergezicht heeft. De beide minarets zijn nog ongeschonden in wezen.

De omstreken van Ahmedabad zijn zoo rijk aan merkwaardigheden van allerlei aard, dat het wel niet anders kan, of men gaat hier bijna achteloos monumenten voorbij, die elders onmiddellijk uwe aandacht trekken en uwe bewondering opwekken zouden. Datzelfde is het geval te Delhi; maar daar hebben onderscheidene machtige volksstammen en doorluchtige vorstengeslachten de sporen hunner heerschappij en grootheid nagelaten; hier dagteekenen al deze kunstgewrochten en verbazende scheppingen uit de betrekkelijk korte periode der regeering van enkele vorsten in de vijftiende eeuw.

[47]

De engelsche stad ligt te Ahmedabad op ongeveer vier mijlen afstands van de indische, waarmede zij door prachtige dreven en lanen van hoog geboomte verbonden is. Zij ligt in eene ruime vlakte, en bestaat, behalve uit de kazernen en andere militaire inrichtingen, uit een zeker aantal bevallige villa's, te midden van sierlijke tuinen gelegen, en door ongeveer een honderdtal Europeanen, beambten der kroon, bewoond. In de onmiddellijke nabijheid staat het paleis van Shahi-Baugh, in 1625 gebouwd, op last van den onderkoning Sultan Kurrum, die er zijne residentie wilde vestigen. Hij zette evenwel nooit een voet in het paleis, omdat de groote poort in de buitenste omwalling niet hoog genoeg was om den olifant door te laten, waarop de prins gewoonlijk reed. Nog vóór dit gebrek kon worden verholpen, werd de onderkoning, door den dood van zijn vader, geroepen om den keizerlijken troon te Delhi te bestijgen, dien hij, onder den naam van Shâh-Jehan, gedurende vele jaren, met roem bekleeden zou.

Eindelijk had ik, na lang bieden en loven, eene overeenkomst gesloten met een kameeldrijver, die mij, voor honderd-tachtig roepyen, twee dromedarissen en zeven kameelen zou bezorgen om de reis naar Oodipoor te ondernemen. Ik voorzag mij van eene kleine, zeer lichte tent, en verder van de noodige bedden, keukengereedschap en andere zaken, waaraan ik behoefte zou hebben. Wij togen nu toch naar een land, waar nog logementen noch bungalows zijn te vinden, en waar ik begreep, dat wij minstens een jaar zouden moeten toeven.

II.

Op den bepaalden dag, den 19^{den} December, stonden de kameelen op de

binnenplaats van de bungalow, gereed om hunne lading te ontvangen. De twee dromedarissen, die wij berijden zouden, waren prachtig opgetuigd met zijden dekkleeden en kwasten in overvloed; maar al deze pracht zou verdwijnen, zoodra wij eenmaal op weg waren. Onze karavaan bestond verder uit onze vier bedienden, twee samwâllahs en zeven kameeldrijvers; al deze lieden waren met sabels en geweren gewapend, en hielden zich waarschijnlijk overtuigd, dat zij zich binnen kort ook van die wapenen zouden moeten bedienen. Ik riep ze allen bijeen en hield eene korte toespraak, waarbij ik hun de verzekering gaf, dat het land, hetwelk wij gingen doortrekken, overal veilig was; en dat wij bovendien, daar wij goed gewapend waren, niets van de Bhîls hadden te vreezen. Ik droeg aan een hunner het bevel over de karavaan op, en gaf hem den last, in het dorp Raypoer, op vier-en-twintig mijlen afstands van Ahmedabad te overnachten en onze komst af te wachten. Wij waren overeengekomen eerst den volgenden morgen te vertrekken.

Dien morgen werd ik reeds te vier uur door den samwallah gewekt; ik wekte op mijn beurt mijn reismakker, en binnen weinige minuten waren wij gereed. Ik wierp nog eenige kleeden op den zadel, en nam daarop de achterste zitplaats in; mijn geleider zette zich vóór mij, en de dromedaris sprong eensklaps overeind. Het zadel der dromedarissen of rijkameelen is dubbel, of liever voor twee personen ingericht, die vlak achter elkander plaats nemen. De achterste plaats is juist niet de beste; maar ik had die uitgekozen, omdat ik nog niet gewoon was aan de eigenaardige beweging van den kameel, en het dus nog niet durfde ondernemen, zelf het dier te mennen. Het duurde wel een half uur eer ik mijn evenwicht gevonden had: ik werd zoo geweldig heen en weder geslingerd, dat ik stellig gevallen zou zijn, indien ik mij niet stevig aan mijn voorman vastgehouden had. Ik weet deze beweging niet beter te vergelijken dan met die van een schip op eene woelige zee; het gevoel dat zij, bij iemand die daaraan niet gewoon is, opwekt, heeft dan ook inderdaad veel van zeeziekte. Gelukkig went men er zich vrij spoedig aan: na verloop van een groot half uur, voelde ik mij ten minste genoeg op mijn gemak om eenige aandacht over te hebben voor den weg, waarlangs wij voorttogen. Ahmedabad lag reeds op verren afstand achter ons; het rijzende morgenlicht vertoonde ons eene onafzienbare vlakke, hier en daar afgebroken door boomgroepen en bosschages, waarin de dorpen wegscholen.

Tegen zes uur in den morgen kwamen wij te Raypoer; onze tent was reeds opgeslagen onder een grooten boom, aan den oever eener rivier, en op een geweershot afstands van het dorp. Onder een anderen boom lag onze bagage; daar was ook de keuken en het verblijf van onze bedienden; sabels en geweren, aan de takken opgehangen, gaven aan dat gedeelte van het kamp een zeker krijgshaftig voorkomen. Het was, vooral op dezen prachtigen morgen, een schilderachtig tafereel, dat ik met te meer genoegen beschouwde, omdat het voor mij een teeken was, dat nu eerst mijne eigenlijke reis begon. Tot dusver had ik bekende, platgetreden wegen gevolgd, landen doorkruist, waar de beschaafde europeesche invloed zich, in meer dan één opzicht, reeds krachtig had doen gelden, en waaromtrent ik mij van te voren volkomen had kunnen inlichten; nu stond ik aan de grenzen van het onbekende. Wat zou ik in de landen der Radsjpoeten vinden: eene welwillende ontvangst of een vijandige stemming? eene wildernis of een paradijs? Ik bracht den dag door met het bezoeken van het dorp, het schieten van eenige hazen en pauwen, en kon mij des avonds vermeien met het belangwekkend tooneel van de tehuiskomst der kudde: twee- of drieduizend buffels en ossen kwamen in galop aanrennen, en spoedden zich naar de rivier om hun dorst te lesschen.

Twee uur na middernacht verlieten wij Raypoer, doorwaadden de rivier, en bevonden ons nu weder op het grondgebied van den Guikowar. De nacht is zeer donker, maar het land is volkomen vlak; onze kameelen gaan rustig en onvermoeid voort; de dorpen liggen allen op zekeren afstand van den weg; ter nauwernood ontmoeten wij eene enkele woning, tot wij te vier uur het stadje Deagaum bereiken. Aan de poort dezer stad worden wij staande gehouden door eenige *sowars*, die ons naar de plaats onzer bestemming vragen; en, na bekomen inlichting, ons eenige *bohimias* verschaffen, die ons naar het naaste dorp brengen moesten. Deze *bohimias* zijn lieden van geringen stand, die verplicht zijn, tegen een zeer matige vergoeding, de reizigers van het eene dorp naar het andere te geleiden. De overheid van het dorp beloont hen voor die dienst, door hun het verblijf in het dorp te vergunnen en hun eenige stukken bouwland af te staan. Daar er in dit land geen gebaande wegen zijn, zou de reiziger groot gevaar loopen in de onafzienbare velden te verdwalen, indien deze gidsen hem niet te recht hielpen. Intusschen hebben deze arme lieden een tamelijk zware taak te vervullen; te ieder uur van den dag en den nacht moeten zij gereed staan, om eenige mijlen ver de karavanen te geleiden, waarvoor zij ongeveer een stuiver per *kôss*—twee engelsche mijlen—ontvangen; ook is het niet zeldzaam dat zij gedwongen worden tot een volgend station mede te gaan, of wel zonder belooning worden weggezonden.



Graftomben te Tintoui.

Dien dag en ook nog den volgenden liep onze weg nog steeds door de eindeloze vlakten, die wij sedert ons vertrek van Baroda niet verlaten hebben. Wel hadden wij in de verte enkele naakte en lage heuvelreeksen gezien, als het ware de eerste voorloopers van het Doenghêr-gebergte, waarachter het land Bâghoer, het land der Bhîls, ligt: eene wilde, bergachtige streek, die de hooge vlakte van Malwa van Gozerate scheidt, en ten zuidoosten aan het uitgestrekte gebied der Radsjpoeten grenst;—maar toch verraste ons, in den vroegen morgen van den 23^{sten} December, het gezicht van een dorp, waarvan de hutten schilderachtig lagen verspreid langs de helling van een bevalligen heuvel van witachtigen zandsteen. Het landschap nam nu eensklaps een geheel ander karakter aan. Aan de andere zijde van het dorp stroomde eene kleine rivier, door groote boomen overschaduwde, en omzoomd door bloeiend heidekruid; de heldere wateren murmelden en ruischten tusschen en over rotsen en steenblokken, en verdeelden zich in tallooze aderen en kanalen, die de aangrenzende velden bevochtigen en vruchtbaar maken. Dit liefelijke, bijna zwitsersche landschap maakt dan eensklaps plaats voor een statig indrukwekkend woud, aan welks uiteinde zich een prachtig meer voor onze blikken uitbreidt. Wat heerlijke aanblik, die wijde watervlakte, bezaaid met bloeiende lotusplanten, waartusschen gansche scharen van watervogels zwemmen en dartelen; en omzoomd door een donkeren gordel van bananen en andere reusachtige tropische boomen en gewassen. Nergens is een enkel spoor van menschelijk verblijf of werkzaamheid te ontdekken; in ongestoorde zekerheid genieten de bewoners van dit schilderachtige meer den heerlijken frisschen morgen. Op een der kleine lage eilandjes staan gansche rijen van rooskleurige flamingo's, bijna onbewegelijk, op den uitkijk; zwermen van wilde ganzen en schitterend gekleurde eenden doorkruisen in alle richtingen de diepe, kalme wateren; reigers, *karkhoundj* en vele andere vogels van hunne soort staan, in kalme rust, op de half overstroomde wortels der boomen langs den oever; kleinere, purper en blauw gekleurde watersnippen springen en huppelen over de breede lotusbladen: een tafereel vol leven, vol beweging, en toch zoo kalm, zoo vredig, zoo onuitsprekelijk rustig. Zonder veel opschudding te maken, gaan wij langs den dichtbelommerden oever voort; tusschen de bloemrijke hagen, die tot boven onze hoofden opschieten, openen zich bekoorlijke wegen, welke naar den *mekkâm* voeren.



De Maha-Rana en de engelsche resident.

De mekkâm, de voor het kamp aangewezen plaats, is doorgaans een boomrijke plek nabij het dorp, waarvan de grond zorgvuldig geëffend is. Deze plek wordt voor de reizigers beschikbaar gehouden; men vindt er een waterput en somwijlen een kleinen tempel, zoodat de pelgrim daar alles aantreft, wat hij noodig heeft: water, schaduw en een bedehuis. De mekkâm van Tintouï, waar wij ons nu bevinden, is zeer schoon: groote mangoboomen, nims en bananen omringen een open perk, met frisch en mollig gras bedekt, waarop ik mijne tent laat opslaan; op korten afstand vertoont zich het dorp, schilderachtig op eene hoogte gelegen, juist aan den ingang der steile en donkere bergpassen, waarvan de blauwachtige toppen en rotswanden zich aan den horizon verheffen; een fort met zware gekanteelde muren beheerscht de geheele omliggende vlakte.

Tintouï, dat zijn gewicht vooral dankt aan zijne ligging aan den ingang der passen van het Dounghêr-gebergte, behoort nog aan den Guikowar, en vormt aan deze zijde de uiterste grens van zijne staten; maar dit aanzienlijke vlek is tevens de residentie van een radsjoeten baron of thakoer, die wel in naam de heerschappij van den koning van Baroda erkent, maar inderdaad onafhankelijk en de wezenlijke beheerscher des lands is. Deze thakoers bekleeden hier dezelfde plaats en spelen dezelfde rol, als onze feodale heeren en baronnen in de middeleeuwen: zij bezitten in hunne domeinen het hooge en lage rechtsgebied, en zijn aan den landsheer doorgaans niets anders verschuldigd dan eene zekere schatting, of de levering van een zeker aantal gewapenden. Voor het overige zijn zij bijna geheel onafhankelijk, en bezoeken slechts nu en dan de hoofdstad, om den soeverein hunne hulde te brengen. Trotsch, aanmatigend en twistziek, liggen zij voortdurend met hunne naburen overhoop, en ontzien zich ook niet, de karavanen, die hun gebied doortrekken, te plunderen. Wel heeft de britsche regeering, althans voor het uiterlijke, aan deze rooverijen paal en perk gesteld; maar, in het wezen der zaak, heeft de gewelddadige plundering plaats gemaakt voor eene meer georganiseerde afzetterij. In stede van de karavanen te overvallen en uit te schudden, beschermt de thakoer ze veeleer: slechts laat hij zich voor deze bescherming behoorlijk betalen. Zoodra de karavaan het gebied van een dezer heeren betreedt, moet zij eene schatting van zooveel percent van de waarde harer koopmansgoederen voldoen; daarvoor koopt zij zich dan den vrijen en veiligen doortocht door de bergpassen; vertrouwt zij daarentegen op hare eigene kracht, en weigert zij de

verlangde schatting, dan kan zij er zeker van zijn door de stammen van het gebergte te worden uitgeplunderd. De thakoer ontvangt, in zijne hoedanigheid van magistraat en rechter, de klachten der mishandelde kooplieden, hoort ze geduldig aan, houdt er aanteekening van, en roept al zijne manschappen onder de wapenen: maar alle nasporingen leiden tot niets; de soldaten keeren terug zonder de roovers te hebben gevonden, en de thakoer brengt den kooplieden onder het oog, hoe dwaas zij gehandeld hebben door zijne bescherming af te wijzen.

Bij mijne aankomst te Tintouï, werd ik door de lijfwacht van den thakoer ontvangen, die mij zijne groeten liet overbrengen en zijn bezoek aankondigen; maar, daar ik gaarne het kasteel wilde bezichtigen, verzocht ik hun, mij tot hun heer te geleiden. Eene zeer steile, met groote zerken geplaveide helling, waarop de paarden telkens uitglijden, brengt ons naar de poort van het slot, die door kleine torens en eene omrastering van met ijzer beslagen palen wordt verdedigd. Het inwendige van het kasteel vertoont eene zoo treffende gelijkenis met onze feudale burchten uit de twaalfde en dertiende eeuw, dat ieder, die een dezer slotruïnen gezien heeft, zich ook van deze indische vesting eene duidelijke voorstelling maken kan. Het is eene wonderlijke, schijnbaar ordelooze samenvoeging van torens, bolwerken, gebouwen, terrassen, die zich stout en dreigend boven het diepe dal verheft, waarin de nederige huizen van Tintouï staan verspreid. De thakoer, een Radsjpoet, met een echt aristokratisch voorkomen en een sneeuwvitten baard, ontvangt mij met groote hoffelijkheid, en vraagt mij naar het doel mijner reize: op het hooren van den naam van zijn soeverein, buigt hij eerbiedig het hoofd, en zegt dat aangezien ik de vriend ben van zijn heer, den machtigen Guikowar, hij mijn slaaf is, en dat zijn persoon, zijne lieden en zijn land te mijner beschikking staan. Ik bepaal er mij toe, zijne bescherming te vragen voor mijnen tocht door de bergpassen, met verzoek eenige ruiters, als gewapend geleide, aan mijne karavaan toe te voegen. Daarop deelde hij mij allerlei bijzonderheden mede omtrent de Bhîls, hunne gewoonten en levenswijze, waarbij hij zich zeer beklaagde over de herhaalde strooptochten dier stammen, waardoor de karavanen van het bezoeken van zijn land werden afgeschrikt.

Eenige uren later kwam de baron mijn een officieel tegenbezoek in mijne tent brengen; hij was door een troep ruiters vergezeld, die er, in hunne bijkans middeleeuwse kostumen, allerschilderachtigst uitzien. De oude thakoer vertoont in zijne houding en manieren al de waardigheid, die aan zijn rang past; alles wat hij spreekt, draagt den stempel van die fijne en nauwlettende wellevendheid, die hem doet kennen als een der heeren van het hof van Oudeypoor, dat als een voorbeeld van goeden toon en manieren door gansch Hindostan beroemd is. Bij het afscheid omhelsde hij mij zeer hartelijk, met de verklaring dat hij aan niemand de eer zou afstaan, mijne karavaan tot aan de grenzen te geleiden, indien zijn hooge leeftijd hem dit niet belette. Zijn zoon en drie ruiters zullen zich bij ons voegen; nog dienzelfden avond wordt hunne tent nevens de onze opgeslagen.

Maar eer wij verder gaan, moet ik mijn lezers het een en ander mededeelen omtrent de Bhîls, wier naam ik reeds meermalen heb genoemd, en wier land ik thans had betreden.

De Bhîls behooren tot een der merkwaardige stammen der oorspronkelijke bevolking van Indië, die vroeger in de uitgestrekte gewesten, thans onder de namen van Malwa en Radsjpoetana bekend, was gevestigd. Door de arische volksverhuizing uit het hoogland van centraal Azië, uit hunne woonplaats verdrongen, trokken zij zich in het gebergte terug, en schijnen langzamerhand tot dien staat van verval en barbaarschheid verzonken te zijn, waarin wij hen thans aantreffen. In hunne overleveringen en legenden leven nog enkele herinneringen aan den ver vervlogen tijd, toen zij als oppermachtige gebieders in de vlakke heerschten; een hunner aloude volkszangen verhaalt den oorsprong van den diepgewortelden haat, die tusschen hen en de Brahmanen bestaat.

Op zekeren dag, zoo luidt deze sage, dwaalde de god Mahadeo, van vermoeidheid en honger uitgeput, door het woud, toen eene jonge, schoone vrouw zich over hem ontfermde, en hem in hare woning opnam. Hij verhief haar tot zijne echtgenote, en verwekte een aantal kinderen bij haar. Een daarvan, een zwarte, zeer leelijke knaap, van zeldzame spierkracht, doodde Nandi, den gewijden stier van den god. Tot straf voor dit misdrijf werd hij vervloekt en naar de wouden verbannen; hij ontving den naam van Nishada of Bhîl, dat wil zeggen, de banneling, de vogelvrijverklaarde.—Uit deze legende schijnt te blijken, dat dit volk zich niet, als de andere Soedras, aan de heerschappij der Brahmanen heeft willen onderwerpen, en daarom door hen van eene misdaad beschuldigd werd, die in het oog van iederen rechtgeloovigen Hindoe een onvergeeflijke gruwel is, van namelijk den heiligen os te hebben gedood: eene misdaad, waarop zij nog schijnen roem te dragen.

Ongetwijfeld hebben zij eenmaal zekere mate van macht en invloed bezeten; en dat deze niet gering kan geweest zijn, blijkt wel uit het feit, dat nog heden ten dage, bij de plechtige kroning der koningen van Mewar, een der Radsjpoeten-

staten, de teekenen der koninklijke waardigheid door een Bhil aan den nieuwen souverein worden ter hand gesteld. Ook leeft nog in het volk een soort van godsdienstige vereering voor de bouwvallen van sommige steden, wier puinen blijkbaar van eene overoude beschaving getuigen. Eeuwen lang als wilde dieren vervolgd en geplaagd, wreekten zij zich door schrikkelijke moord- en plundertochten; en de naam van roovers van Mahadeo, dien zij zich zelf gaven, werd in den ganschen omtrek geducht. In hunne bijkans ontoegankelijke gebergten verscholen, wisten zij iederen vijandelijken aanval af te slaan, en hunne onafhankelijkheid te bewaren. Zij zijn in stammen of clans verdeeld, die ieder hun eigen opperhoofd hebben, wien zijne onderhoorigen onbepaald gehoorzamen, en die bij hunne strooptochten het bevel voert. Hunne dorpen of pãls zijn, evenals onze middeleeuwsche burgtten, altijd op hoogten gebouwd; iedere woning is op zich zelf eene kleine vesting, waarvan de zware steenen muren een dak van pannen of riet dragen. Het dorp is omgeven door eene hooge en stevige omrastering van doornige struiken en dooreengevlochten cactussen; in tijd van nood, worden de kudden door de vrouwen en kinderen in de rotskloven en spelonken gedreven, en trekken de mannen zich achter die sterke omwallingen terug, vanwaar zij hunne vijanden kunnen gadeslaan en hunne pijlen afschieten. De indeeling in kasten is bij hen onbekend; de jongelingen kiezen hunne bruiden uit een anderen stam. De huwelijksplechtigheid is zoo eenvoudig mogelijk. Op zekeren bepaalden dag komen de huwbare jongelingen en jonge dochters te zamen; iedere jonkman kiest zich een meisje uit, en trekt zich met haar voor eenige dagen in het woud terug, waarna het huwelijk als wettig gesloten wordt beschouwd. Ook hunne godsdienst is hoogst eenvoudig: hunne vereering geldt voornamelijk de elementen en de demonen, die ziekten verwekken; de tempel bestaat uit een hoop steenen, met oker besmeerd, of wel uit een ruw behouwen groote zerk. Echter koesteren zij een bijzonderen eerbied voor den reusachtigen *mhowah*, dien boom, die hun brood, brandhout en een bedwelmende drank levert; aan zijne takken hangen zij bij voorkeur ijzeren gereedschappen op. Zij voeden zich bijkans met alles wat hun voor de hand komt, en eten ook onreine dieren, zoo als ratten en slangen.

De Bhils zijn doorgaans van middelbare gestalte, en, hoewel minder sierlijk, echter veel krachtiger gebouwd dan de Hindoes. Hunne gelaatstrekken zijn grof; hun platte neus en uitstekende wangbeenderen zijn alles behalve fraai; hunne zwarte haren hangen in wilde wanorde langs hun gelaat, alleen door een koord om de slapen eenigszins saamgehouden. Zij gaan bijna geheel naakt, en hebben in den regel geen ander gewaad dan een soort van *langoeti* of schort, van twee of drie vingers breed, dat om de heupen gewonden wordt. De vrouwen zijn slanker van gestalte en lichter van kleur; haar gang is niet zonder waardigheid; zij dragen een soort van rok, die om de heupen gebonden en met een der uiteinden over de schouders geworpen wordt, zoodat de helft der borst bloot blijft. Aan armen en been en dragen zij eene menigte koperen ringen. De Bhils gaan nooit uit, zonder bogen en pijlen mede te nemen; zij weten deze wapenen met groote behendigheid te gebruiken, en gaan er zelfs mede op de tijgerjacht. Jacht en vischvangst zijn hunne geliefkoosde bezigheden; zij tijgen in groote gezelschappen ter jacht; en vergiftigen de krekten met cactussap, om alzoo de visschen te kunnen vangen.

Hoewel zeer moedig, zijn zij tevens zeer bedachtzaam, en zullen nooit een vijand aantasten, indien zij niet zeker zijn van de overwinning. Toch is het vechten hun een ware behoefte; en wanneer zij geen vijand te bestrijden hebben, dagen zij een naburigen clan uit, en leveren elkander onderling moorddadige gevechten. Maar zoodra een algemeen gevaar dreigt, worden deze onderlinge twisten vergeten, en vereenigen zich de stammen tot den strijd tegen den gemeenschappelijken vijand. Dan weergalmt door alle dalen de *kisri* of snijdende oorlogskreet, die van pãl tot pãl wordt herhaald; en binnen weinige uren zijn honderde krijgsvaardige mannen op een enkel punt vereenigd en tot den tocht gereed. De Bhils verstaan ook voortreffelijk de kunst, om het geluid van hyena's, jakhalzen en nachtvogels na te bootsen, en geven daardoor elkander teekenen, zonder den argwaan der reizigers op te wekken.

[52]

Met al hunne gebreken, hebben de Bhils twee deugden, die de eigenlijke Hindoes missen: dankbaarheid jegens hunne weldoeners, en trouw aan het eens gegeven woord. Van de eerste loffelijke eigenschap hebben zij, tijdens den grooten opstand van 1857, een schitterend bewijs gegeven, door niet alleen de Engelschen te beschermen, die door de sipayers werden bedreigd, maar ook zelf tegen de opstandelingen te gaan vechten. Zij zijn dan ook inderdaad veel aan de Engelschen verschuldigd, die gedaan hebben wat zij konden om hen uit hun ellendigen toestand op te heffen, en die in ieder geval een einde hebben gemaakt aan de jaarlijksche strooptochten der Radsjpoeten, waarbij de dorpen werden verbrand en de oogsten vernield.

De stammen der Bhils bewonen tegenwoordig de landstreek Baghoer, een gedeelte van het Aravalli-gebergte en bijna het geheele Windhya-gebergte. Men schat hun aantal op een à twee millioen; zij maken dus nog een der groote indische

volksstammen uit. In de dalen van Mewar vindt men de kaste der zoogenaamde Bhilâlas, afstammelingen van Bhîls en Radsjpoeten. Zij zijn vrij talrijk, maar missen de goede eigenschappen van hunne stamouders. Ook bij hen bevestigt zich alzoo de algemeene ervaring, dat uit zoodanige vermenging een lager en minder begaafd ras ontspruit.

Toen wij heden morgen van Tintouï zouden opbreken, geraakte onze geheele karavaan in opschudding, en weigerde voor zonsopgang te vertrekken. Het gerucht had zich verspreid, dat een zoogenaemde *admikanewallah*, dat wil zeggen een tijger, die alleen menschen verslindt, op den weg in hinderlaag lag. De Hindoes beweren namelijk, dat wanneer een tijger eenmaal menschenbloed heeft geproefd, hij geen andere prooi meer aanvalt. Nu verhaalde men dat zoeven een man door zulk een admikanewallah verscheurd was. Het kostte den jongen thakoer en mij groote moeite, onze manschappen te bewegen den tocht voort te zetten: het was al erg genoeg, dat wij ons aan de aanvallen der Bhîls blootstelden; ontmoetingen met tijgers waren hun in het geheel niet naar den zin. Toch is onze karavaan thans sterk genoeg om voor geene vijanden bevreesd te zijn: zij bestaat uit drie-en-twintig gewapende mannen; wij zijn dus volkomen in staat om een geregelden veldslag te leveren tegen wilden, die geen vuurwapenen bezitten.

Boekthawoer-Singh, de jonge thakoer, rijdt nevens mij, en verhaalt mij allerlei anekdotes betreffende de Bhîls. Ook vertelt hij van de verwoestingen, die de gevreesde menschenetende tijger in den ganschen omtrek aanricht; er gaat bijna geen dag voorbij, dat hij geen nieuw slachtoffer velt; en hij is daarbij zoo slim, dat de jagers hem nog nooit hebben kunnen bereiken. De Hindoes koesteren voor deze tijgers eene bijna kinderachtige vrees, de europeesche jagers daarentegen, die zulk een admikanewallah geschoten hebben, beweren dat het dier bijna altijd krank en schurftig is: zij schrijven dit toe aan het eten van menschenvleesch. Dat de admikanewallah zich hoofdzakelijk met menschenvleesch voedt, wordt alzoo door beide partijen toegestemd; maar terwijl de Hindoes daaraan eene buitengewone mate van wildheid en bloeddorstigheid bij den tijger toeschrijven, houden de Europeanen staande, dat dit voedsel het dier verzwakt en ziek maakt. Ik stel mij de zaak aldus voor. Wanneer de tijger oud wordt, verliest hij veel van zijne kracht en nog meer van zijne vlugheid; hij durft dan geen buffel of afgedwaalden os aanvallen, omdat hij daarbij stellig het onderspit zou delven; en herten of antilopen met een fikschen sprong te bereiken, is hem onmogelijk geworden. Zoo is hij dan wel verplicht, zich langs de wegen in hinderlaag te leggen, en uit te zien of een zorgelooze wandelaar zich binnen zijn bereik waagt: geschiedt dit, dan doet de honger hem de vrees overwinnen, die hij instinktmatig voor den mensch gevoelt, en deze wordt maar al te licht zijn prooi.

Even voorbij Tintouï versmallen zich de bergpassen, en weldra bevinden wij ons in eene nauwe kloof, ter wederzijde door hooge zwartachtige rotswanden ingesloten; de hellingen en de toppen der bergen zijn met dicht bosch bedekt. Het is een grootsch, romantisch landschap, vol wilde, aangrijpende schoonheid: reusachtige marmerblokken, hier en daar over den grond verspreid, schitteren in het zonnelicht; schuimende bergstroomen storten zich met klaterend geweld in de diepe kloven, of zweven, als pluimen van stuivend zilver, van de steile hoogten neder. De dorpen der Bhîls, als vestingen boven op de steilten gebouwd, met een smallen zoom van bebouwd land aan hun voet, zien er, met hunne stekelige muren van struiken en doornen, van verre als reusachtige arendsnesten uit. Van tijd tot tijd wordt de gedaante van een Bhîl op den top eener rots zichtbaar: dat zijn de schildwachten, die moeten toezien wat er op den weg gebeurt; maar ons aantal en de bescherming van den thakoer waarborgen ons tegen alle vijandelikheden.



Ontmoeting met de Bhîls.

De zon stond reeds hoog aan den hemel, toen wij den mekkâm van Sameyra bereikten. Dit dorp behoort aan een thakoer, die vasal is van den rajah van Dounghêrpoer; het ligt aan den ingang van eene kleine, maar uiterst vruchtbare vallei. Ook hier beheerscht de burcht van den thakoer den ganschen omtrek. Wij slaan hier ons leger op, om den nacht door te brengen; voor wij ons ter rust begeeven, worden de vuren rondom het kamp aangestoken en de wachten verdubbeld: het is goed dat de Bhîls weten, dat wij op onze hoede zijn. Den volgenden morgen togen wij reeds vroeg op weg. Het landschap wordt al woester en woester; groote, wild dooreengeworpen rotsblokken vullen de enge dalen en laten slechts weinige smalle paden voor den doortocht over; het is inderdaad opmerkelijk te zien, met hoeveel tact en geduld onze zwaar beladen kameelen zich door deze wildernis een weg banen. De gewapende ruiters en voetknechten vormen met mij de voorhoede; onze kameelen, door hunne drijvers geleid, en een dertigtal reizigers, die zich gaandeweg bij ons hebben aangesloten, maken den middentocht uit; eenige ruiters, door mijn reismakker aangevuurd, sluiten als achterhoede den trein. Wij hebben al deze voorzorgen genomen, omdat wij nu de gevaarlijkste en slechtst befaamde streken moeten doortrekken; de ruwe, geheel onafhankelijke inlanders ontzien geen enkele karavaan, onder wiens bescherming zij ook moge staan. Na onderscheidene enge bergpassen te zijn doorgetrokken, komen wij in eene vruchtbare vallei, door prachtige bergen ingesloten, wier hellingen met ondoordringbare bosschen zijn bedekt. Aan beide zijde vertoonen zich op de hoogten, talrijke dorpen of pâls van de Bhîls.

[54]

Nauwelijks hadden wij deze vallei betreden, of een onvoorzien toeval dreigde onzen verderen tocht eensklaps te stuiten. Reeds sedert den morgen van dezen dag hadden wij onderscheidene Bhîls ontmoet, die kalm en zwijgend hun weg vervolgden, zonder den broederlijken groet te beantwoorden, dien onze sowars hun toeriepen. Een dezer laatsten, over deze onwillevendheid verontwaardigd, maakte nu van de gelegenheid gebruik om een Bhîl, die geheel onverzeld was, aan te vallen, te slaan en van zijn boog en pijlen te berooven. Deze aanranding, die zoo ernstige gevolgen voor ons kon hebben, was geheel buiten mijne voorkennis geschiedt; ook had ik, in gesprek met Boekthawoer verdiept, er niets van gemerkt, tot dat de soldaat, die gehoord had dat ik gaarne zulk wapentuig wilde bezitten, mij de veroverde boog en pijlen kwam aanbieden. Ik begreep aanstonds welk gevaar ons bedreigde: nauwelijks had ik den tijd gehad, eenige bevelen te geven, of daar weergalmd reeds de wilde krijgskreet door de vallei, voortgedragen van heuvel tot heuvel; uit alle pâls kwamen gewapende mannen te voorschijn, die in snellen loop naar ons toekwamen. Eene onbeschrijfelijke verwarring maakte zich toen van het gros onzer kleine karavaan meester: de vrouwen begonnen te schreeuwen en te jammeren; de kooplieden stelden zich aan als razenden; zelfs de kameelen droegen het hunne bij, om het gewoel en getier te vergrooten. Onze soldaten hielden zich gelukkig beter: bedaard laadden zij hunne geweren, staken de lonten aan en wachtten mijne bevelen af.

Toen de Bhîls zagen dat wij gereed waren hen te ontvangen, ontstond er eenige aarzeling in hunne rangen, en gingen zij minder vastberaden voort: onze karabijnen boezemden hun blijkbaar ontzag in; intusschen was hun getal reeds

merkelijk aangegroeid, en begonnen zij hunne pijlen op ons af te schieten, maar op een te verren afstand om ons te kunnen treffen. Enkelen slaagden er in, achter de struiken voortsluipende, ons te naderen; zij schoten hunne pijlen af, en troffen een kameel, die begon te steigeren en achteruit te slaan, hetgeen de verwarring nog grooter maakte. Ik stond op het punt, bevel tot vuren te geven, toen ik eensklaps een ouden radsjpoet ruiters van ons geleide van Sameyra, in vollen galop naar een bosschage van hoog struikgewas, in de nabijheid onzer kameelen, zag rennen. Weldra wendde hij zich plotseling om, en wierp zich, met uitgetogen sabel, op een ouden Bhîl, die in de struiken verscholen zat; in een oogwenk had hij hem gevangen genomen, en de handen op den rug gebonden. Deze onverwachte daad had eene verrassende uitwerking; woeste, woedende kreten weergalmden van alle kanten; een hagelbui van pijlen daalde op ons neder, waarop de karavaan met gewerschoten antwoordde. Wij vingden den terugtocht aan, onzen gevangene medevoerende, die, zooals de oude sowar mij verzekerde, het opperhoofd was van een der dorpen. Ik liet daarop de Bhîls waarschuwen, dat zoo zij voortgingen ons aan te vallen, hun opperhoofd onverwijld zou worden ter dood gebracht. De waarschuwing werd met luid geschreeuw beantwoord: maar zij trokken zich niet terug.

Ik liet den ouden Bhîl ontboeien, die mij daarop, in slecht hindoestani, verhaalde, hoezeer de lieden van zijn stam verbaasd en geërgerd waren over de beleediging, die wij hun hadden aangedaan; zij meenden, dat zij door de Europeanen beschermd werden, en waren er niet aan gewoon door hen mishandeld te worden. "Het is voor het eerst, zeide hij, dat iemand de vermetelheid heeft, de Bhîls in hunne eigen valleien te tergen en uit te dagen."—Hij verzocht, dat de geroofde boog en pijlen zouden worden teruggegeven, en dat de schuldige soldaat zou worden uitgeleverd: dan zouden wij ongehinderd onze reis kunnen vervolgen. Ik gaf hem de verzekering dat het voorgevallene mij leed deed, en bood hem aan den boog en de pijlen terug te geven, en den sowar vergeving voor zijne aanranding te doen vragen. Blijkbaar verlangde de oude wilde, dien man in zijne macht te hebben; maar toen hij zag, dat ik dit standvastig weigerde, nam hij mijn voorstel aan. Door twee soldaten begeleid, trad hij naar zijne stamgenooten en maakte hen met de getroffen schikking bekend. De boog en de pijlen werden teruggegeven; den gevangene echter hielden wij bij ons tot wij de vallei verlaten hadden. Eer wij hem zijne vrijheid terug gaven, liet ik hem een groot glas brandewijn inschenken, dat hij in een enkelen teug ledigde. Met haastigen tred keerde hij naar zijne stamgenooten terug, die ons zwijgend gevolgd waren, en begon nu onze lieden uit te schelden, hun toevoegende dat zij hun behoud alleen te danken hadden aan de tegenwoordigheid der sahibs (heeren); en dat zoo hij ooit een hunner in de vallei mocht ontmoeten, de verdiende straf niet zou uitblijven. Deze laatste bedreiging echter schenen de sowars, die toch langs denzelfden weg moesten terugkeeren, zich niet erg aan te trekken.

Wij sloegen dien avond ons kamp op nabij het vlek Bitsjoewara, in het midden eener ruime vallei gelegen. De thakoer van Bitsjoewara komt ons een bezoek brengen; waarschijnlijk heeft hij het noodig geacht, vooraf de flesch aan te spreken: althans hij is erg dronken. Naar het schijnt, is hij een harde meester voor zijne onderhoorigen, die zich in zijne tegenwoordigheid bitter over hem beklagen; hij tracht zich met den grootsten ernst en echte dronkemansgemoedelijkheid, te verdedigen, en de beschuldigingen, die tegen hem ingebracht worden, te wederleggen. Waarschijnlijk ziet hij ons voor agenten van het engelsche gouvernement aan, die hem rekenschap komen vragen van zijn gedrag. Daar ik het een en ander noodig heb, dat in het dorp niet te krijgen is, kom ik met den thakoer overeen, dat hij mij acht kippen en vier dozijn eieren zal bezorgen, voor een flesch engelsche rum. Een uur later verschijnt hij, waggelende en zwaaiende, op den top des heuvelds gevolgd door zijne bedienden: hij draagt zelf de kippen, die hij met veel beweging en allerlei buigingen en gebaren, voor mij op den grond legt; daarop vertrekt hij, zoogoed als het gaat, met zijne flesch in de hand. Een beklagelijk schouwspel, dat hier echter gelukkig zeer zeldzaam voorkomt. Gedurende den ganschen tijd van mijn verblijf in Hindostan heb ik nimmer een man van deftigen stand, vooral nooit een Radsjpoet, in zulk een ellendigen toestand gezien, als waarin deze thakoer van Bitsjoewara verkeerde.

Na een dag oponthoud in eene nette bungalow van het engelsche station Kheirwara, zetten wij onzen tocht naar Oudeypoor voort. De sowars van Sameyra en Tintouï hebben ons hier verlaten, en zijn vervangen geworden door vijf ruiters van het contingent van Oudeypoor, die de kommandant van het garnizoen van Kheirwara ter onzer beschikking had gesteld. Een paar mijlen voorbij het station voert onze weg weder midden door de bergpassen; de bergen dragen hier echter een gansch ander karakter: de naakte, ruwe, verscheurde rotswanden stijgen tot eene aanmerkelijke hoogte, en tusschen de verschillende bergreeksen strekken zich breede valleien uit, door frissche waterstroomden besproeid. Wij hebben het Vindhya-gebergte verlaten en bevinden ons nu in de Aravallis, die zich dwars door Radsjpoetana tot aan Delhi uitstrekken. Deze bergketen is nog zeer weinig bekend; zij bevat niet alleen een onuitputtelijken rijkdom van kostbare

marmersoorten, maar ook goud, zilver, koper, lood, blik, rotskristal, granaat en andere edele steenen. Al deze schatten liggen ongebruikt; de inlanders kunnen ze zelve niet exploiteeren, en houden de toegangen tot hunne bergen zooveel mogelijk voor de Europeanen gesloten. De hoogste toppen der Aravallis reiken tot ruim drie duizend voet boven de zee.

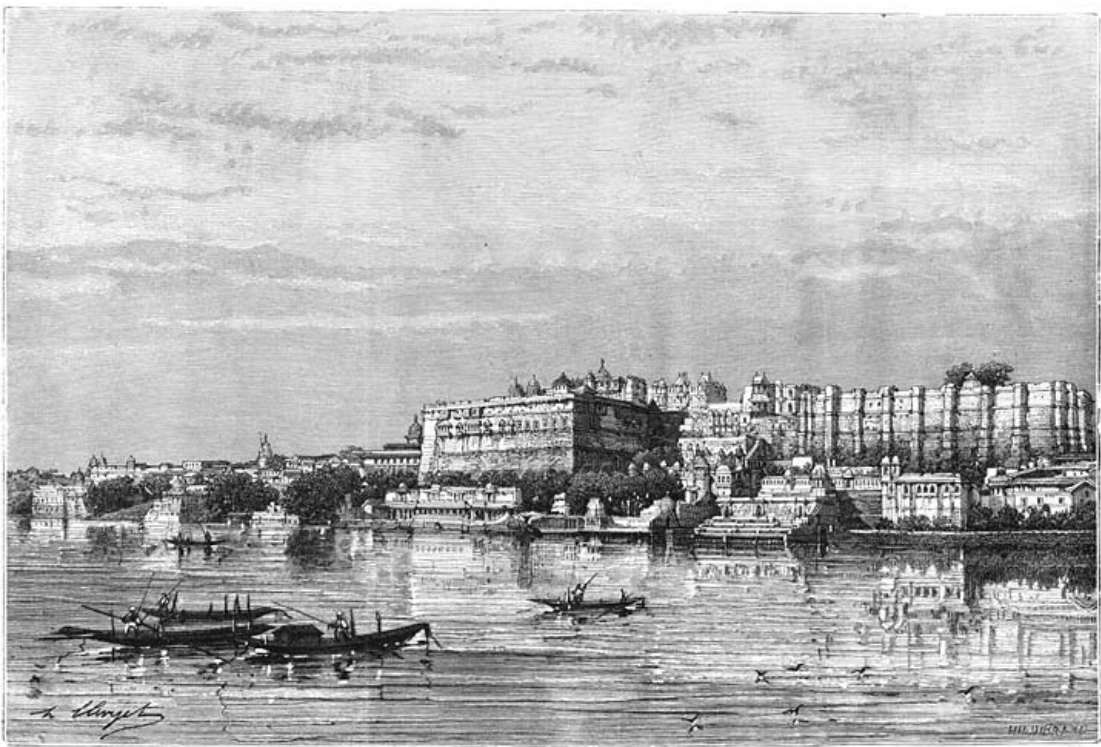
In den morgen van den 30^{sten} December, na een vermoeiende nachtelijke reis door het gebergte en door dichte wouden, bereikten wij de plaats onzer bestemming: Oudeypoor, de hoofdstad van Mewar.

III.

Wij hadden den laatsten heuvel bestegen; mijne bedienden sprongen van vreugde; luide jubelkreten stegen uit de karavaan op: wij waren aan het einde van den bezwaarlijken tocht. Ik hield stil, en beschouwde in stomme bewondering het prachtige panorama, dat zich daar voor mijne blikken ontrolde. Ik had mij bijna nooit zoo iets schoons voorgesteld: eene tooververschijning uit de Duizend-en-een-Nacht scheen plotseling voor mij te verrijzen. Op den voorgrond eene lange reeks van vestingwerken, pagodes en paleizen, zich krachtig afteekenende tegen een breeden gordel van bloeiende tuinen en donkergroene bosschages; en daarachter en daarboven de stad, met haar fantastische weelde van torens, naalden, spitsen, kiosken, rustende tegen de helling van een hoogen heuvel, welks top gekroond wordt door een groot paleis van wit marmer, schitterend uitkomend tegen den blauwachtigen achtergrond der bergen. Geen pen, geen teekenstift of penseel, kan, naar waarheid, het wonderschoone beeld wedergeven dezer stad, zoo te recht Oudeypoor, de stad der rijzende zon, genaamd.

Na eenige oogenblikken van bewonderende beschouwing, daalden wij van den heuvel af en trokken naar de stad. Daar vroeg ik aan eenige voorbijgangers den weg naar de woning van den resident, die mij aanstonds gewezen werd. De residentie is een groot paleis met koepels en ruime terrassen: het ligt op den top van een heuvel, een à twee mijlen van de wallen verwijderd. Van een in scharlaken roode liverei uitgedosten bediende vernam ik, tot mijn grooten spijt, dat de engelsche resident nog niet van zijne officiële rondreis was teruggekeerd, en dat wij, gedurende zijne afwezigheid, nergens in de stad een onderkomen zouden vinden. Ik wierp een wanhopigen blik op den omtrek, maar zag niets dan steenachtige heuvelen, zonder een enkelen boom, waaronder wij onze tent konden opslaan om beschutting te vinden tegen de felle hitte des daags en de scherpe koude des nachts. Juist kwam een *djemadar*, een chef van het dienstdoend personeel, aansnellen, en bood mij een verblijf in een der gebouwen van het paleis aan. Hoezeer tegen mijn zin, nam ik dit aanbod aan: mij vast voornemende te vertrekken, zoodra ik eene geschikte gelegenheid tot het opslaan van mijn kamp zou hebben gevonden.

Den volgenden morgen was ons eerste werk, te paard een bezoek te gaan afleggen bij Lutsjmun Rao, dewan of eerste minister van den koning van Mewar, voor wien de engelsche kommandant van Kheirwara mij een aanbevelingsbrief had medegegeven. Onze sowars hadden zich, als gewapend geleide, bij ons aangesloten, en zoo trok onze kleine stoet naar de naaste poort der stad. De hooge, zware, gekanteelde muren zijn omgeven door een diepe, met stroomend water gevulde gracht; maar er zijn geen aarden werken, en eenige kanonschoten zouden voldoende zijn om in dien muur een geweldige bres te schieten. Van afstand tot afstand verheffen zich zware vierkante bolwerken, waarop kanonnen zijn geplant.

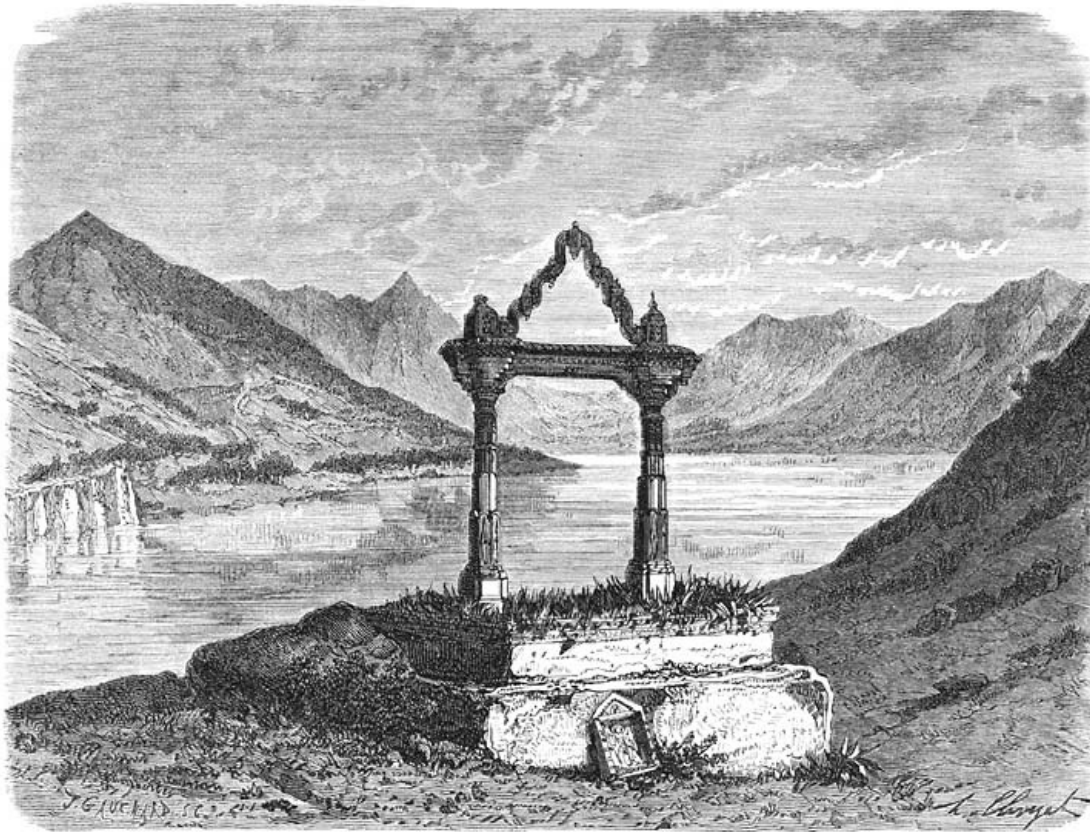


Oudeypoor van het meer gezien.

De kommandant der wacht aan de zware, goed versterkte poort, treedt naar buiten, en vraagt waarheen wij gaan. Op het hooren van den naam des ministers, laat hij ons door, en geeft ons zelfs een soldaat mede om ons naar de woning van den dewan te geleiden. Wij bevinden ons nu in eene nauwe, drukke, volkrijke straat, waar onze sowars ons met groote vrijpostigheid een weg banen; de voorbijgangers staren ons met verbaasde en nieuwsgierige blikken aan; naar het schijnt, zijn zij niet gewoon andere Europeanen te zien, dan die tot het engelsche gezantschap behooren. Alles is hier nieuw voor mij: de bouworde der huizen, het voorkomen der inwoners, de gansche omgeving; aan alle zijden verheffen zich tempels en prachtgebouwen te midden van krotten en half in puin gestorte hutten: het geheel is niet alleen verrassend en nieuw, maar ook in de hoogste mate schilderachtig.

[57]

Wij stijgen af op de binnenplaats der woning van Lutsjmun Rao. De minister ontvangt ons zeer wellevend; hij is echter een Brahmaan en geen Radsjpoet; hij vraagt naar het doel onzer reis, en paait ons, met onberispelijke beleefdheid, met die indische beloften en toezeggingen, die tot niets verbinden. "Wij wenschen bij den Maha-Rana te worden toegelaten"—"Zeker, zeker; het zal hem een groot genoegen zijn, u te kunnen ontvangen";—maar ik kan onmogelijk te weten komen, hoe en wanneer dit geschieden zal. Ik verzoek hem dringend, ons eenig onderkomen in de stad te bezorgen; maar hij durft dit niet te doen, zonder vooraf met den Rana gesproken te hebben. Inmiddels biedt hij ons de gebouwen van den Hawalla, den circus, aan, buiten de stad in de nabijheid der residentie gelegen. Deze Hawalla, waar vroeger de gevechten van olifanten en de voorstellingen der worstelaars gegeven werden, bestaat uit een ruim langwerpig perk, de eigenlijke arena, omgeven door een acht à tien voet hoogen muur, waarop zich van afstand tot afstand sierlijke paviljoenen verheffen, wier platte daken door zuilenrijen gedragen worden. Het paviljoen, waarin wij onzen intrek namen, telde niet minder dan acht-en-veertig pilaren, in vier rijen geplaatst. Wij hadden van hier een prachtig uitzicht; en in den zomer zou deze sierlijke open zuilenhal voorzeker eene alleszins begeerlijke woning zijn geweest; in dezen, tijd des jaars was het er evenwel wat al te frisch.



Graftombe aan het meer Boerdi-Talao.

Kort nadat wij ons hier gevestigd hadden, ontvingen wij een aantal bezoeken, onder anderen van den inspecteur der koninklijke gevangenissen en van een kapitein der lijfwacht; deze beide heeren waren uiterst beleefd, maar overstelpten ons evenzoo met telkens herhaalde vragen; ik bemerkte weldra dat men ons eigenlijk voor spionnen hield. Hoe vele malen ik ook verzekerde dat wij alleen gekomen waren om het land te zien, met zijne inwoners en monumenten kennis te maken, altijd kwam weder dezelfde vraag terug: "Wie zendt u?"—en wat ik ook deed, het was mij onmogelijk hun aan het verstand te brengen, dat wij enkel uit liefde voor de wetenschap zulk een gevaarlijke reis hadden ondernomen. De eerste minister kwam zelf, met een groot gevolg, ons bezoeken; hij was zoo beleefd mogelijk, bewonderde onze paarden en alles wat wij bij ons hadden, prees de hoogst vernuftige wijze, waarop wij onze woning hadden ingericht, sprak op den gulsten en vriendelijksten toon met ons:—en vroeg mij toen eensklaps, met het onnoozelste gezicht van de wereld, welke politieke zending mij was opgedragen: hij zou dit geheim aan niemand anders dan aan den Rana in persoon mededeelen. Ziende dat ik elk officieel karakter bleef ontkennen, beloofde hij, dat hij ons den volgenden dag aan den koning zou voorstellen.

[58]

Den volgenden dag herhaalde zich dezelfde komedie nog eens. Toen ik mij naar het paleis begaf, kwam ons een van de secretarissen des konings, Bulwant Rao, te gemoet rijden, en verzocht mij terug te keeren. Met een zeer ernstig gelaat deelde hij mij mede, dat ik niet bij den Rana kon worden toegelaten, indien ik hem niet vooraf in kennis stelde met hetgeen ik dezen te zeggen had. Ik gevoelde grooten lust hem te antwoorden, dat ik den Rana niet verlangde te spreken; maar ik bedwong mij, en herhaalde nog eens mijne verzekeringen en verklaringen, waarop het gewone antwoord volgde. Ditmaal had de secretaris al wat ik zeide woordelijk opgeschreven; toen hij mij verliet, gaf hij mij de verzekering, dat ik binnen weinige dagen ten gehoor zou worden ontvangen. Vraagt misschien een mijner lezers, waarom ik er dan toch zoo hoogen prijs op stelde bij den Rana te worden toegelaten, dan moge hij weten dat ik, eenmaal door dezen monarch ontvangen, met zekerheid rekenen kon op een goed onthaal bij al de andere vorsten der Radsjpoeten, die hem als het hoofd van hunne familie en van de gansche natie beschouwden.

Samboe-Singh, Maha-Rana van Mewar, was toen (1866) een jonkman van ruim achttien jaar. Uit den stam der Sesoedias gesproten, is hij het erkende hoofd en de vertegenwoordiger van de doorluchtige familie der Soeryavansis, het beroemde Zonnegeslacht van Indië. Zijn persoon is voor alle Hindoes een voorwerp van eerbiedige vereering; hij voert den weidschen titel van *Hindoe-Soeradje*, Zon der Hindoes. Deze hooge onderscheiding dankt hij niet aan zijne macht, want hij behoort slechts tot de vorsten van den tweeden rang; maar zijne familie heeft zich dien roem verworven door den heldhaftigen tegenstand, dien zij langen tijd aan de vreemde muzelmansche veroveraars bood. In het eind overwonnen, versmaadde zij

toch de zoo verleidelijke en voordeelige verbintenissen met het keizerlijke geslacht der Groot-mogols van Delhi, en bewaarde, ook ten koste van zware offers, de zuiverheid van haar bloed op de onbevleete reinheid harer kaste: een voorbeeld, slechts door weinige vorstelijke familiën van Hindostan gevolgd. Daaraan dankt dit aloude geslacht niet alleen zijne eereplaats aan het hoofd der indische aristokratie, maar ook vele andere voorrechten en onderscheidingen. In eene vergadering van inlandsche vorsten bekleedt de Rana altijd het gestoelte der eere, en heeft het recht te allen tijde het woord te voeren; in de geschillen, die wegens kwestieën van kaste of godsdienst tusschen de Radsjpoeten onderling ontstaan, is hij de hoogste scheidsrechter en zijne uitspraak beslissend.

Het gebied van den Maha-Rana omvat niet veel meer dan 550 vierkante mijlen, en telt eene bevolking van ruim een millioen zielen; deze staat schijnt nog ongeveer dezelfde grenzen te hebben als toen, ten jare 781, de Gheloot Bappa de Morikoningen van Tsjittore verdreef, en de dynastie der Rana's grondvestte. Het koninkrijk Mewar wordt ten zuiden begrensd door het Vindhya-gebergte, ten westen door de Aravallis, ten oosten door Malwa, en ten noorden door de engelsche provincie Adsjmir. De inkomsten van den staat worden geschat op veertig lakh roepjen, gelijkstaande met ongeveer twee millioen gulden. Er is geen twijfel aan, of bij voortgaande ontwikkeling, kan deze opbrengst meer dan vertienvoudigd worden.

De Rana's zijn, zooals men ziet, van overouden stam. Het is opmerkelijk dat zij, volgens de traditieën hunner familie, verwant zouden zijn met de koningen van Perzië uit het huis der Sassaniden, en ook met de keizers van het oostersche-romeinsche rijk. Naar men verhaalt zou een Rana eene dochter van den grooten koning, den beroemden Shâh Koshroe-Anoeshirvan, hebben gehuwd; een ander zou de hand hebben verworven van de dochter van een der byzantijnsche keizers. Er is misschien geene tweede familie, die haar stamboom zoo hoog kan opvoeren als het geslacht der Rana's van Tsjittore en Oodipoor: hunne zorgvuldig bijgehouden genealogie verliest zich in den fabelachtigen voortijd. Zeker is het, dat de Radsjpoeten zich bij voorkeur te Oodipoor vrij hebben gehouden van alle vermenging met vreemd bloed; de hoofden der aloude stammen of clans Sesoedia, Rhattore, Tsjolan, hebben daar hun verblijf. Hier bovenal hebben de Radsjpoeten nog die schitterende eigenschappen weten te bewaren, die fierheid, die loyauteit, die wellevendheid, die eenmaal zoozeer de bewondering opwekten van den engelschen majoor Todd, hun lofredenaar en geschiedschrijver; minder dan elders is in Mewar hun nationaal karakter gewijzigd door de aanraking met en den invloed van vreemde veroveraars, hetzij Muzelmannen, hetzij Engelschen. De naam Radsjpoeten beteekent zonen der koningen; en iedere familie voert haar stamboom op tot een der aloude vorsten des lands. Iedere stam splitst zich in clans, die elk een bijzonderen naam dragen; niemand mag in zijn eigen clan huwen: de mannen moeten hunne echtgenooten uit een anderen clan kiezen: eene bepaling, die niet alleen de stammen onderling door steeds nieuwe banden verbindt, maar die ook bij uitnemendheid geschikt is, om de zuiverheid van het bloed en de kracht des volks te bewaren.

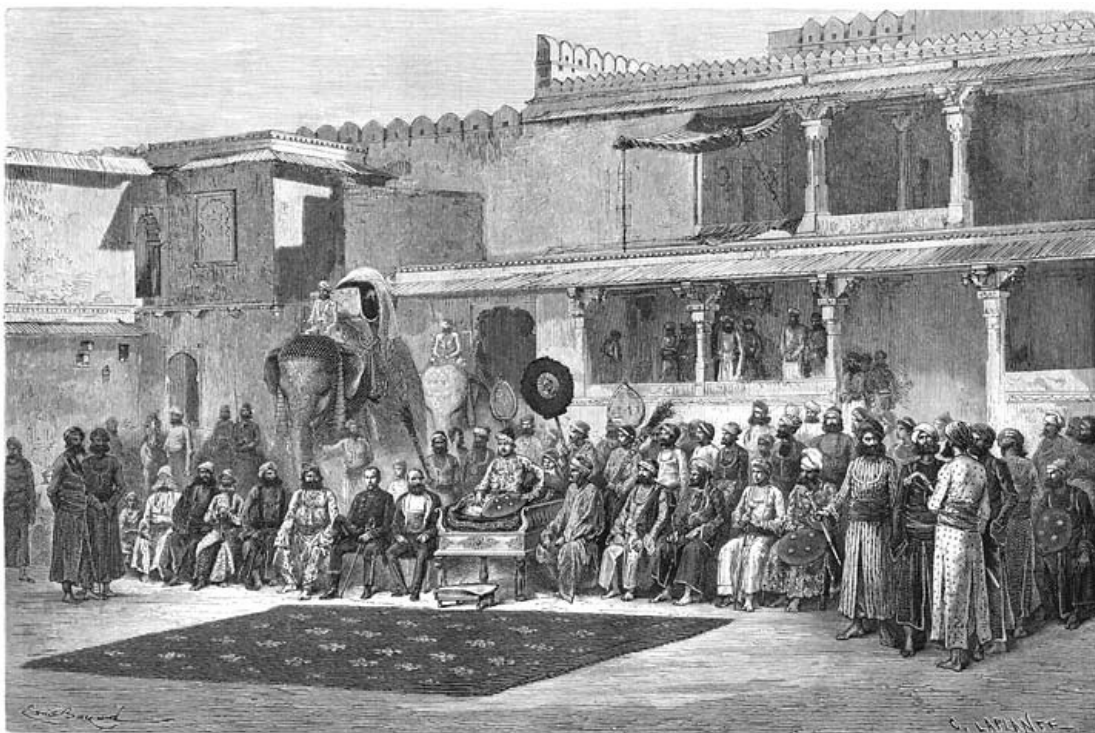
De verschillende clans ontleenen hunne namen aan een of ander merkwaardig feit uit het leven van hun stamvader. Omtrent den oorsprong van den naam, dien het koninklijk geslacht van Oodipoor, de Sesoedias, voert, meldt de legende het volgende. Eens dat een der voorvaderen van den Rana met zijne edellieden, in de vlakten van Mewar op de jacht was, gebeurde het bij ongeluk, dat hij eene groote vlieg inslikte. Het insect drong tot in zijne maag door, en veroorzaakte hem zoo ondragelijke smarten, dat bij het voornemen opvatte, zich van het leven te berooven. Gelukkig verscheen er een fakir, die op zich nam om den Rana te genezen. Ongemerkt sneed hij een stukje van het oor eener koe af, wikkelde dat in een linnen doekje, bond daaraan een draad vast, en liet het den Rana inslikken. Zoodra dit stukje oor in de maag van den vorst kwam, zette de vlieg, door haar instinkt gedreven, zich daarop, en werd zoo gemakkelijk te voorschijn gehaald. De monarch was genezen, en wilde nu ook weten, door welk middel dit bewerkt was. De fakir zocht allerlei uitvluchten, maar moest eindelijk de ontzettende waarheid bekennen. Wie beschrijft de ontsteltenis van den Rana, toen hij vernam dat een stuk van het heilige dier over zijne lippen gekomen was! Na zulk een misdaad, zij het dan ook onbewust, te hebben bedreven, achtte hij zich niet waardig, langer te leven; hij besloot vrijwillig te sterven, en zijne lippen te reinigen, door gesmolten lood in te slikken. Zijne bloedverwanten en hovelingen om zich vereenigd hebbende, nam de Rana met vaste hand den kelk met het gesmolten metaal, en ledigde dien met een enkelen teug. Maar, o wonder! het vloeiende lood ging over zijne lippen zonder ze te verbranden, en werd in zijn mond tot frisch, heerlijk water. Dat was de hand der hooge goden: en de Rana, dankbaar voor de hem zoo zichtbaar bewezen gunst en bescherming, nam voor zijn geslacht den naam aan van Sesoedia, van het zelfstandig naamwoord *siça* (lood).

De Sesoedias vooral mogen zich met volle recht koningskinderen noemen; groot en welgemaakt van gestalte, schoon van gelaat, dragen hunne edele sprekende

trekken den onmiskenbaren stempel van het zuivere arische bloed. Zij kennen geen ander bedrijf dan den wapenhandel; in Mewar vormen zij de aristocratie en bekleeden alle militaire rangen; moedig, tot vermetelheid toe, zijn zij uitstekende ruiters en onverschrokken jagers. De jacht is voor hen meer dan een vermaak of een tijdverdrijf, zij is hun eene ware hartstocht, hunne godsdienst zelve legt hun de verplichting op, gedurende zekere tijden des jaars ter jacht te tijken; en zelden gaan er eenige weken voorbij, zonder dat zij tegen het wild gedierte te velde trekken. De jonge Radsjpoet wordt niet eer in den kring der volwassen mannen opgenomen, dan nadat hij met eigen hand een dier reusachtige wilde zwijnen heeft gedood, die zich in het Aravalli-gebergte ophouden. Alleen, slechts met zijn schild en zijn zwaren *catâr* (een soort van slagzwaard) gewapend, begeeft zich de jonkman op weg, en wacht op een plek in het woud, waar de wilde zwijnen gewoonlijk langs komen, zijn geduchten vijand af. Ziet hij het woeste dier naderen, dan buigt hij eene knie ter aarde, en houdt zijn *catâr* gereed, om hem te treffen met doodelijken slag. Is hij overwinnaar in dien gevaarlijken strijd, dan keert hij naar zijne woning, en noodigt zijne verwanten tot een feestmaal, waarvan het gedoode zwijn den hoofdschotel vormt.

De kleeding der Radsjpoeten is zeer sierlijk en smaakvol. Zij bestaat uit eene lange, nauwsluitende tuniek en nauwsluitenden pantalon, beiden van rijk geborduurde en met goud doorwerkte stof; aan de voeten en de armen dragen ook de mannen zware ringen van massief goud: eene gewoonte, die bij geene andere kaste van Indië wordt aangetroffen. De vorm van den tulband is zeer verschillend, doch steeds sierlijk; ook weten zij dit bevallig hoofddeksel met zekere gratie en coquetterie te dragen, die hun iets zeer gedistingeerd geeft. In hun gordel dragen zij een volslagen tuighuis van dolken, degens, zwaarden; over den schouder hangt het ronde schild van rhinocerosvel, met gouden knoppen versierd. Hunne paarden zijn met smaak en pracht opgetuigd, en worden met groote zorg onderhouden en gekweekt.—De vrouwen der Radsjpoeten zijn groot, welgemaakt en dikwijls zeer schoon; de echtgenooten der edelen leven in den harem of de zenanah; de vrouwen van minderen stand zijn vrij en verschijnen met ongedekt gelaat op straat, maar zoodra zij meenen dat een Europeaan haar gadeslaat, omsluisen zij zich. Zij dragen een wijden geplooiden rok, die tot over de knieën reikt; een klein keurslijf, dat alleen de schouders en de borst bedekt en den rug bloot laat; en een breed sjerp van gaas of zijde, waarmede zij zich het bovenlijf omwikkelen, en waarvan een der punten over haar hoofd geworpen wordt. Evenals alle vrouwen door geheel Hindostan, overladen zij zich met eene ongelooftelijke menigte van gouden en zilveren sieraden.

Ieder vermogend Radsjpoet heeft ten minste drie vrouwen, die niet alleen in het huiselijke, maar ook in het openbare leven eene zeer gewichtige rol spelen: niets geschiedt zonder dat vooraf haar raad is ingewonnen. Zelden zal een man, op eene belangrijke vraag, dadelijk antwoord geven: hij moet eerst zijne vrouw raadplegen, en meestal is het hare beslissing, die hij u later mededeelt. De Radsjpoeten betoonen der vrouw dien kieschen eerbied, wijden haar die dweepende vereering, die een eigenaardig kenmerk van alle ridderlijke volken is; hunne gedichten vloeien over van allerlei verhalen, waarin de verlossing van eene of andere gevangene schoone, of de wraak eener beleedigde dame het hoofdthema uitmaakt. In hunne groote oorlogen speelt bijna altijd eene vrouw de hoofdrol; en nog heden ten dage zendt eene dame, die eene beleediging te wreken heeft, een armband aan een of anderen krijgsman, dien zij tot haar ridder heeft uitverkoren. De aldus aangewezenen is nu, op straffe van oneer, verplicht, als wreker der dame op te treden. De kronieken van Radsjpoetana zijn trouwens niet minder rijk aan trekken van heldenmoed en zelfopoffering ook der vrouwen.



Durbar bij den Maha-Rana van Oodipoor.

Sinds overoude tijden en nog in deze dagen, is de stand der barden of heldendichters bij de Radsjpoeten hoog in eere. Iedere stam, iedere aanzienlijke familie, elke vorst of baron heeft zijn eigen bard of *bhât*, wiens roeping het is de herinnering te bewaren aan de aloude overleveringen en legenden van de familie of den stam. Hij houdt de geslachtregisters, en draagt bij plechtige gelegenheden zijne liederen voor, waarin de groote daden der voorvaderen worden geprezen. Ook de huiselijke en familiefeesten luistert hij op door zijne zangen; en des avonds zet hij zich in den kring en doet allen luisteren naar zijne verhalen en improvisaties. De persoon van den bard is in zekeren zin gewijd; hij is de overbrenger van de oorlogsverklaringen; hij is de voornaamste onderhandelaar in alle gewichtige zaken en vereffent de meeste geschillen. Hij houdt zich ook onledig met sterrenwichelarij; en bij de stammen der woestijn staat hij wellicht hooger in aanzien dan de priester van Brahma zelf. Hoe dit alles herinnert aan onze eigene middeleeuwsche toestanden; en hoe zonderling voelt zich de europeesche reiziger te moede, als hij hier eensklaps, in het hart van Azië, eene wereld om zich heen ziet herleven, die hij tot dusver alleen uit de oude kronieken en romancen kende, en die hij voor altijd ondergegaan waande.

[60]

De Radsjpoeten geven zich zelf tegenwoordig den titel van Kshatriyas: met welken naam, zooals men weet, vroeger de kaste der krijgslieden, de eerste in rang na die der Brahmanen, werd aangeduid, of liever de militaire adel van arischen stam, die de landen aan den voet van den Himalaya veroverde en daar een nieuw rijk grondvestte. Zij beweren dan ook af te stammen van den beroemden koning Rama, den overwinnaar van Lanka, den held van het oud-indische epos: hunne vestiging in het land zou dus tot omstreeks tweeduizend jaren voor Christus opklimmen. Intusschen is het thans zoogoed als uitgemaakt, dat de verschijning der Radsjpoeten in Hindostan tot een zeer veel later tijdperk behoort. Volgens het verhaal der Brahmanen, zouden de Kshatriyas allen gedood zijn bij een opstand der lagere kasten, aan wier hoofd zich Pasoerama, een der incarnatiën van Vishnoe, had gesteld; dit zou eenige eeuwen vóór onze jaartelling hebben plaats gehad. Wat hiervan zij: zeker is het, dat de aloude adel der Kshatriyas in den loop des tijds zijn overwicht en de alleenheerschappij verloor: want zelfs op den keizerlijken troon van Magadha ontmoeten wij verschillende familiën, die oorspronkelijk tot de lage kaste der Soedras behoorden.—De Radsjpoeten beginnen eerst omstreeks de zesde of zevende eeuw onzer jaartelling eene staatkundige rol in Indië te spelen; langen tijd schijnen zij zich aan de grenzen des lands, aan gene zijde van den Indus, te hebben opgehouden; Todd meende hen te moeten rekenen tot de skytische stammen, die langzamerhand de westelijke grenzen van Hindostan hadden overschreden. Tusschen de zesde en de zevende eeuw zien wij deze Radsjpoeten-stammen zich snel tot macht en aanzien verheffen; de Tsjandelas veroveren Malwa, de Tsjohans en Rhatores maken zich meester van Kanoedsj en Delhi: de Gheloten en Baghelas vestigen zich in Mewar en Goezerate. In dien tijd hielden de Radsjpoeten zich nog afgezonderd van de eigenlijke Hindoes, waarvan zij zich ook door hunne godsdienst onderscheidden. Zij waren destijds Djajnen, doch omhelsden reeds vrij spoedig het Brahmanisme, met name de eeredienst van Çiva. Na hunne bekeering deden zij ook hunne aanspraken gelden op den titel van Kshatriyas: aanspraken, wier geldigheid echter door de

Brahmanen, tot op dezen dag, nooit uitdrukkelijk is erkend. En inderdaad, zoowel door hun gelaatsvorm, zoozeer van dien der andere Hindoes afwijkende, als door hunne zeden en gewoonten, schijnen de Radsjpoeten veelmeer aan de oude Parthen, dan aan de oorspronkelijke vedische Kshatriyas verwant. Waarschijnlijk zijn zij de laatste emigranten van arischen stam, die uit het hoogland van Midden-Azië in Indië doordrongen.

Inmiddels was het mij nog niet mogen gelukken tot den Rana door te dringen, en reeds dacht ik er aan, mijne vruchteloze pogingen op te geven en Oodipoor te verlaten, toen er eensklaps een onverwacht bondgenoot kwam opdagen, die mij zijne veelvermogende hulp aanbood. De Rao van Baidlah, de eerste baron des rijks, had nauwelijks de tijding van onze komst vernomen, of hij haastte zich ons te komen begroeten en zijne diensten aan te bieden. Hij kwam, vergezeld van een schitterend gevolg, in een prachtigen draagstoel gezeten; ik ging hem te gemoet, reikte hem de hand, hielp hem bij het uitstijgen, en geleidde hem, met de verschuldigde eerbewijzen, naar zijn zetel.

“Waar hebt gij de indische etiquette geleerd, waarvan de sahibs doorgaans niets weten?” vroeg mij de Rao. Ik verhaalde hem nu van mijn langdurig verblijf te Baroda, van mijn vertrouwelijken omgang met den Guikowar, en van het doel mijner komst in Mewar. Hij luisterde aandachtig naar mij, betuigde zijn spijt, dat ik mij niet dadelijk tot hem gewend had, en gaf mij de verzekering, dat de Rana zich stellig zou beijveren mijn eersten ongunstigen indruk weg te nemen, en mij niet minder goed zou ontvangen dan de Guikowar Khanderao.

De Rao van Baidlah is een schoon grijsaard, de volmaakte type van een Radsjpoet; zijne manieren zijn waardig en bevallig; in zijn spreken paart hij aan de onberispelijkste etiquette eene vrijmoedigheid en ongedwongenheid, die bij de Hindoes verre van algemeen is. Hij is het hoofd van den oppersten raad der zestien Raos of hertogen van het koninkrijk Mewar: die machtige leenmannen, die, voor dat de Engelschen zich met de regeering des lands bemoeiden, de macht van den souverain bijna geheel aan zich getrokken, en hem zelf tot een schijnbeeld gemaakt hadden.

Bijkans het gansche land is tusschen deze groote Raos, bijna allen aan de koninklijke familie verwant, verdeeld; in hunne gewesten of heerlijkheden oefenen zij een schier onbepert gezag uit; slechts zelden verschijnen zij aan het hof te Oodipoor, en zijn soms in openbaren opstand tegen den Rana. De britsche regeering heeft gedaan wat zij kon om de macht dezer Raos te breken, en den Rana het verloren gezag weder te geven; maar tot dusverre is zij daarin maar zeer ten deele geslaagd. De bezittingen van den Rao van Baidlah zijn zeer uitgestrekt, en leveren hem een inkomen van omstreeks zes ton per jaar op, zijne hoofdstad is slechts eenige mijlen van Oodipoor verwijderd, zoodat hij, zonder zijne residentie te verlaten, aan het hof verschijnen kan. Hij behoort tot den stam der Tsjohans, en aan zijn rang zijn enkele, echt middeleeuwsche privilegiën verbonden. Zoo worden, bijvoorbeeld, den derden dag der maand Samvatsiri, de teekenen der koninklijke waardigheid naar Baidlah gebracht en aan den Rao ter hand gesteld, die daarop, met groote staatsie, een bezoek gaat afleggen bij den Rana, welke hem in persoon aan den ingang van het paleis ontvangt. Scherpzinnig en met een fijn, doordringend verstand begaafd, heeft hij het volle vertrouwen van den jongen vorst weten te winnen, en tevens de vriendschap van het britsche gouvernement. Hij stelt hoogen prijs op de handhaving van den alouden luister der vorstelijke dynastie van Oodipoor en van de rechten en privilegiën van den adel; maar tegelijk is hij niet afkeerig van de nieuwe denkbeelden en instellingen, die met de Europeanen naar Hindostan zijn gekomen; en wel gaarne zou hij de ontwikkeling van europeeschen handel en nijverheid in zijn vaderland bevorderen, voor zooverre dit bestaanbaar is met de oude rechten en inzettingen. Aan zijn invloed vooral was de bescherming te danken, die de europeesche vluchtelingen, tijdens den grooten opstand van 1857, in Mewar vonden; zij werden niet alleen in veiligheid gebracht, maar zelfs gedurende vele maanden kosteloos gehuisvest en gevoed. De koningin van Engeland zond, uit dankbaarheid, den ouden Rao een prachtigen eeresabel, dien hij ons met blijkbare zelfvoldoening toonde.

Zijn eerste bezoek duurde langer dan een uur; hij onderzocht al onze bagages, tot zelfs ons toiletgereedschap, en had vooral grooten schik in een stereoscoop met gekleurde platen van de Tuileriën en Versailles; hij kon zich van de beschouwing dezer platen niet verzadigen, zoodat ik hem den stereoscoop ten geschenke gaf. Om te bewijzen dat hij met de gewoonten der beschaafde wereld bekend was, nam hij zonder aarzelen een glas sherry van mij aan, en vroeg mij een sigaar. Dit verwonderde mij ten hoogste: want nog nimmer had ik een Hindoe, vooral van zoo aanzienlijke kaste, ontmoet, die dus openlijk de europeesche gewoonten volgde; later vond ik overvloedige gelegenheid om mij te overtuigen, dat, althans wat het gebruik van wijn en sigaren betreft, de Radsjpoeten zich niet streng aan de voorschriften hunner kaste houden.

Het bezoek van den Rao droeg al spoedig vruchten. Reeds den volgenden morgen

stond een door hem gezonden olifant voor onze deur gereed, vergezeld van een djemadar met vier sowars. De secretaris des konings, Bulwant Rao, die ons als cicerone zal dienen, voert ons door eene voorstad, waar de rijke inwoners van Oodipoor hunne villas of landhuizen hebben; aan alle kanten verheffen zich sierlijke heuvelen, met heerlijke lommerrijke tuinen bedekt, waar, tusschen het dichte groen, sierlijke kiosken, smaakvolle paviljoenen en wit marmeren tempeltjes, die zich in heldere waterkommen spiegelen, den voorbijganger tegenlachen. Wij trekken de stad binnen door eene met bolwerken verdedigde poort, en bevinden ons nu in een prachtigen bazar- of winkelstraat; de huizen zijn allen van steen gebouwd en van platte daken voorzien; de winkels bevinden zich onder booggangen, die de straat ter wederzijde begrenzen, en zien er netjes en zindelijk uit. Het geheele voorkomen der stad is bij uitnemendheid schilderachtig; elk huis heeft zijn eigenaardige bouworde, en prijkt met balkons, pilaren, beeldwerken en fresco's, die aan iedere woning een bijzonderen artistieken stempel geven.

Sommige straten hebben eene aanmerkelijke lengte en zijn geheel rechtlijnig; er heerscht hier over het algemeen eene groote drukte. Ook hier, evenals in de meeste oostersche en ook vroeger in de europeesche steden, zijn de verschillende beroepen en bedrijven allen bij elkander in dezelfde straat of wijk gevestigd. Zoo heeft men de straat der schoenmakers, der vervaardigers van tulbanden; der wapensmeden, der goudsmeden en juweliërs, der handelaars in zijde en andere kostbare, stoffen. In de adellijke wijk vindt ge eene menigte trotsche woningen, echte kasteelen met gekanteelde muren, torens en bolwerken; jammer slechts, dat deze vorstelijke residentieën dikwijls door ruïnen en bouwvallige gebouwen worden ontsierd. De aanwezigheid dezer ruïnen midden in de stad verbaast u: zij is het gevolg van den kwalijk begrepen eerbied, dien de Radsjpoeten voor het werk der voorgeslachten koesteren; zij willen deze gebouwen noch herstellen noch afbreken, maar laten ze geheel in den toestand, waarin zij door den tijd gebracht zijn.

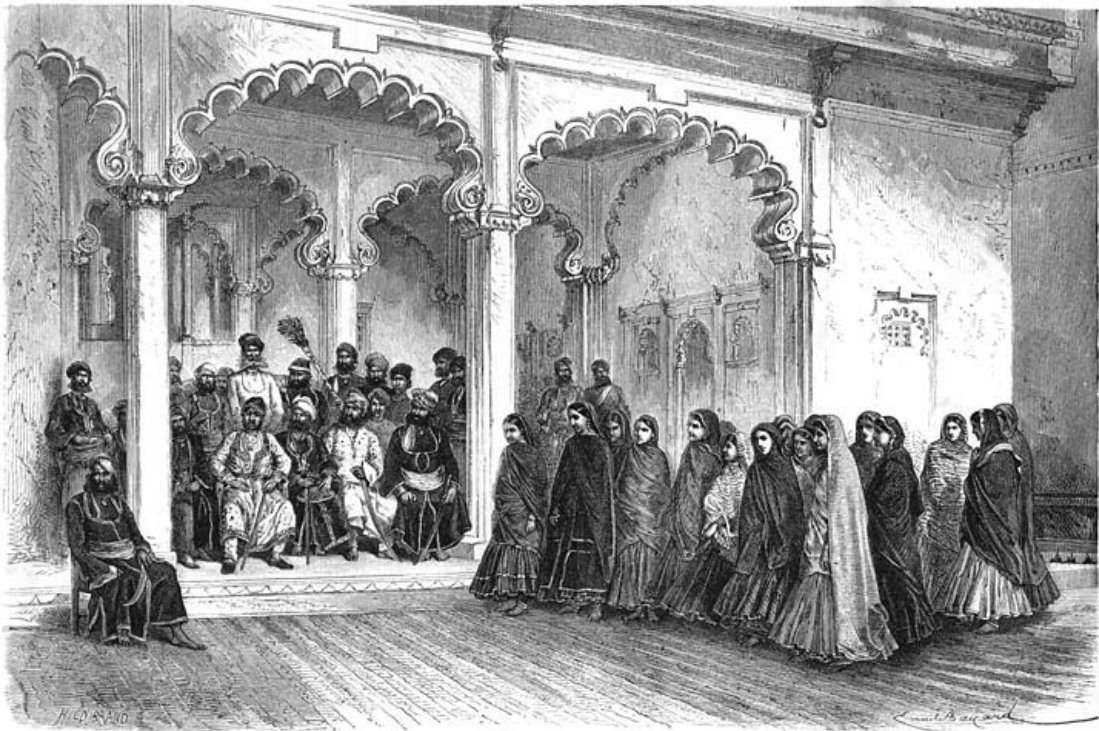
Langs steile straten beklimmen wij den heuvel, waarop het koninklijk paleis troont: die straten zijn zoo steil, dat zij voor rijtuigen bijna onbruikbaar zijn. In de voornaamste straat, die naar het paleis voert, en dicht bij den hoofdingang, verheft zich de groote koninklijke pagode, aan Djaggernauth gewijd, en in het laatst der zestiende eeuw door Pertap-Singh gebouwd. Zij staat op een hoog, wit marmeren terras, waarheen een breede trap, door twee marmeren olifanten met opgeheven snuit bewaakt, voert. De gansche tempel is uit wit marmer opgetrokken en geheel met beeldhouwwerk bedekt; de fraaie, bevallige groote toren verheft zich tot eene hoogte van ongeveer vijf-en-twintig ellen. Voor het heiligdom staat een sierlijk paviljoen, op zuilen rustende en met een pyramidaal dak gekroond; langs de wanden zijn bas-reliefs aangebracht, tafreelen uit het leven van Krishna voorstellend.

Wij dalen aan de andere zijde den heuvel weder af, en staan weldra aan den oever van een schilderachtig meer, dat ik reeds eenmaal uit de verte gezien had. Aan den zoom van het meer verrijst een prachtige, witmarmeren triomfboog, met drie doorgangen; door deze poort trekken de veelvuldige processieën, die bij gelegenheid der groote feesten zich naar het meer begeven. Wij stappen in eene gereedliggende boot, die ons naar de eilanden roeien moet; en weldra drijven wij op de kalme wateren van het meer Petsjola, waarin de huizen en paleizen der stad zich weerspiegelen. Eerst niet veelmeer dan eene smalle rivier, ter wederzijde door heuvelen, met paleizen gekroond, ingesloten, breidt het meer zich weldra tot eene wijde watervlakte uit, waaruit de eilanden Jug-Navas en Jug-Munder oprijzen.

Wij landen aan het eerste eiland, dat geheel wordt ingenomen door eene reeks van paleizen, door den Rana Juggut-Singh gesticht. Deze paleizen bevatten receptiezalen, staatsievertrekken, baden, kiosken: alles even rijk van stijl en schitterend van versiering. Al deze gebouwen, groote en kleine, zijn zonder uitzondering van wit of zwart marmer opgetrokken; de wanden zijn met veelkleurige mozaïeken versierd, en de voornaamste vertrekken bezitten historische fresco-schilderijen van groote waarde. Elk gebouw heeft zijn bijzonderen tuin, door zuilengangen omgeven; daar verspreiden heerlijke bloemperken, bosschages van citroen- en oranjeboomen hunne welriekende geuren, en slingeren zich murmelende, kristalheldere beken door den rijken hof, waar reusachtige mango- en tamarindeboomen met hunne verkwikkende schaduw de zuilengangen omhullen. Boven de koepels der paleizen verheffen dadel- en kokospalmen hunne sierlijke bladerkroonen, zacht wiegelende op den adem der koelte. Alle onderdeelen en bijzonderheden zijn hier in volkomen overeenstemming met de heerlijke schoonheid van het geheel; niets verbaast of treft u door groote afmetingen of stoute vormen; de paleizen zijn klein, bevallig, gemakkelijk ingericht; het zijn inderdaad lusthoven, waar de Rana nu en dan verpoizing zoekt van de statelijke pracht en strenge etiquette, die aan het hof van de Zon der Hindoes heerschen.

Ik zou hier uren hebben willen vertoeven, maar Bulwant-Rao noodigde mij uit naar het andere eiland te gaan, waar een ontbijt voor ons gereed stond. Reeds van verre doet zich Jug-Munder als eene verschijning uit het feeënland voor, met zijne koepels en palmen, zich weerkaatsende in de kalme wateren van het meer. Wij leggen aan bij een marmeren trap, en beginnen nu onze wandeling door eene nieuwe reeks van paleizen en tuinen, niet minder schoon dan die op het eiland Jug-Navas. Mijn gids wees mij een groot gebouw, met een mongoolschen koepel gekroond en door hem het paleis van Shâh Jehan genoemd. Deze vorst was in opstand gekomen tegen zijn vader, den keizer Djehanghir, en had eene schuilplaats gezocht aan het hof van den Rana Koeroen, den zoon van Oemra. De Rana ontving den voortvluchtigen prins met echt oostersche gastvrijheid; hij liet voor hem op het eiland Jug-Munder een prachtig paleis bouwen, waarop hij de halve maan liet plaatsen; het inwendige prijkte met mozaïeken van jaspis, agaat, onyx, en met rijke veelkleurige tapijten en draperieën; in een der zalen stond een troon, uit een enkel blok groenachtigen serpentijnsteen gehouwen, en door vier karyatiden gedragen. Al deze heerlijkheid is nog ongeschonden in wezen. Op dit tooverachtig schoone eiland, een waar paradijs, werden in 1857 de Engelschen geherbergd, die aan den moord der garnizoenen van Neemuch en Idore waren ontkomen.

Na een eenvoudig ontbijt, dat wij in een der kiosken nuttigden, namen wij den terugtocht aan. Van hier omvat men, met een enkelen blik, de geheele reeks der paleizen van Oodipoor. Vooreerst, aan het uiteinde van den heuvel, het paleis van Oemra, dat tegenwoordig niet meer bewoond wordt; dan het paleis van den regeerenden Rana, met de Rosana, het vrouwenverblijf, waarvan de kolossale muur tot aan den oever van het meer reikt, en zijne lommerrijke tuinen, bezaaid met kiosken; en eindelijk de stad, half wegschuilende achter een woud van groote boomen. Dat gezicht is zeker een der fraaiste van geheel Indië.



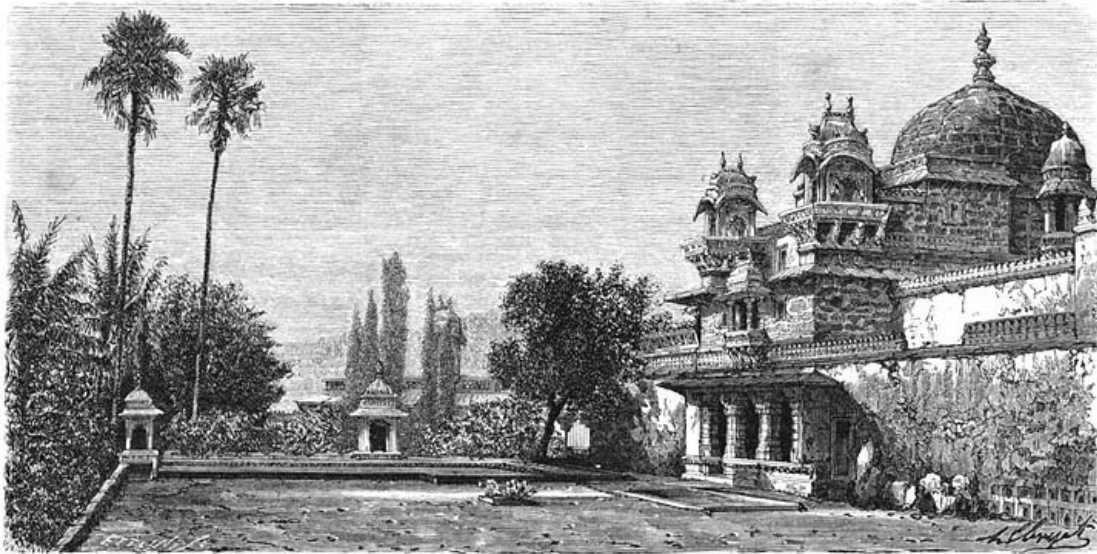
Een nautsj in het paleis op het eiland Jug-Navas.

Bij het uitstappen aan de kaai, wijst men ons de staatsiebooten van den Rana: groote, zeer sierlijke gondels, waarin ongeveer een honderdtal personen plaats kunnen vinden. De achterstevan stijgt, terrasgewijze, tot eene aanmerkelijke hoogte: op het hoogste terras staat de troonzetel van den Rana. De voorstevan is versierd met de beelden van paarden of pauwen, die uit het water schijnen op te rijzen.

Onze nieuwe vriend, de Rao van Baidlah, wist ons zoo, gedurende eenige dagen, telkens nieuwe uitspanningen te bezorgen; maar van onze audiëntie kwam nog niets. Eindelijk werd ik, op zekeren morgen, gewekt door kanonschoten, die de lang verwachte terugkomst verkondigden van majoor Nixon, den engelschen resident bij het hof van den Maha-Rana. Ik schreef hem dadelijk, en zond hem mijne aanbevelingsbrieven; een half uur later zaten wij te zamen aan het ontbijt. De koele wijze, waarop men ons tot dusver behandeld had, scheen hem volstrekt niet te verwonderen; volgens hem, had men ons waarschijnlijk voor russische spionnen aangezien. Hij drong er evenwel op aan, dat wij ons verblijf zouden verlengen, en gaf de stellige verzekering, dat hij ons aan den Rana zou voorstellen, aan wiens hof wij zeker niet minder te zien en op te merken zouden vinden dan

aan dat van Baroda. De majoor liet niet af, voor wij andermaal onzen intrek in de residentie hadden genomen, en stelde ons nog dien avond voor aan twee engelsche officieren, den ingenieur en den dokter, die met hem het geheele europeesche personeel der ambassade uitmaakten. Ik bracht in gezelschap van die heeren een genotvollen avond door.

[137]



Paleis op het eiland Jug-Munder te Oodipoor.

IV.

Zooals ik vermoed had, bracht de komst van den engelschen resident eene groote verandering in onze positie te Oodipoor. De rana, officieel van onze komst onderricht, kon ons nu niet langer voor russische spionnen aanzien, die gekomen waren om hem in eene of andere gevaarlijke samenzwering te wikkelen, maar toonde zich bereid ons als gewone fransche reizigers te ontvangen. De majoor Nixon wilde ons zelf aan den vorst voorstellen, en stond er op, dat de eerste audiëntie zoo statig mogelijk zou zijn. In een hofrijtuig gezeten, door eene eerewacht begeleid, reden wij van de britsche residentie naar het paleis. Voor de hoofdpoot stonden de soldaten der koninklijke lijfwacht en presenteerden het geweer; wij stapten af op het ruime voorplein; de rao van Baidlah, die ons in naam van den maha-rana ontvangen moest, wachtte ons op het bordes op.

Eer ik de tsjoebdars met gouden staven volg, die ons naar de troonzaal moeten geleiden, sta ik een oogenblik stil, om deze wonderschoone vorstenwoning te beschouwen, waarvan de toegang mij zoolang verboden bleef: hooge muren, van vensters met steenen traliewerk voorzien; torens, met sierlijke koepels gekroond; galerijen, tot bijkans duizelingwekkende hoogte boven elkander oprijzende:—en dat alles van wit marmer, overdekt met het weelderigste beeldhouwwerk. De aanblik had iets tooverachtigs; het was een fantastisch geheel, schijnbaar zonder orde en harmonie, maar toch zoo schoon, dat de herinnering daaraan niet licht wijken zal.

Doch ik kan deze wonderen slechts met een vluchtigen blik overzien: wij volgen den majoor door lange, overwelfde, koele galerijen, die, zachtken stijgende, ons naar de bovenverdiepingen voeren. De rana zal ons in den vollen durbar ontvangen: eene hooge eere! durbar noemt men in geheel Hindostan eene plechtige audiëntie bij den rajah, waarbij ook de voornaamste edellieden, de grootdignitarissen van het hof en staatsdienaars tegenwoordig zijn; bij uitbreiding wordt het woord soms wel van den soeverein zelf gebruikt, als hij groote publieke ceremoniën met zijne tegenwoordigheid vereert.—Een der binnenplaatsen op de bovenverdieping is tot troonzaal ingericht; een groot zeildoek keert de felle zonnestralen. De deurwaarders kondigen onze komst aan; de koning zit op een zilveren troon, door gouden leeuwen gedragen; zijne hovelingen en edelen zijn ter wederzijde in een halven kring geschaard. Zoodra wij de zaal binnentreden, rijst de koning van zijn troon op, en gaat ons enkele schreden te gemoet; hij reikt ons de hand, en wij zetten ons nevens hem op zilveren leuningstoelen neder.

Samboe-Singh was toen, zoo als ik reeds zeide, achttien of negentien jaar oud; hij ziet er vriendelijk en goed uit, maar zijne trekken missen die fijnheid, dat scherp geteekende, dat anders den leden van zijn geslacht doorgaans eigen is; zijne manieren zijn vriendelijk, voorkomend en toch vol waardigheid; hij schijnt een echt gentleman. Met groote hoffelijkheid verontschuldigt hij zich over de teleurstelling, die hij ons door het lange uitstel dezer audiëntie heeft veroorzaakt: redenen van

zuiver staatkundigen aard hebben hem belet vroeger aan ons verzoek gevolg te geven. Hij luistert met groote belangstelling naar hetgeen ik hem omtrent het doel mijner reis verhaal, doet mij allerlei vragen aangaande Frankrijk, en drukt eindelijk zijne verwachting uit, dat ik mijn verblijf te Oodipoor nog eenigen tijd rekken zal. Wanneer wij opstaan om de zaal te verlaten, ontvangen wij—de resident, mijn reismakker en ik—uit handen van den rana zelf, het bosje betelbladeren, *bîra* genaamd, en besprenkelt hij zelf onze zakdoeken met eenige druppelen rozenolie. Deze ceremonie, die aan alle indische hoven bij het afscheid nemen gebruikelijk is, heeft hier eene dubbele beteekenis: alleen vorsten van hoogen stam, beroemde veldoversten of zeer aanzienlijke vreemdelingen plegen de *bîra* uit handen van den maha-rana van Oodipoor te ontvangen. Zulk een eerbewijs geldt bijna als een adelbrief. Ik steek de beroemde *bîra* eerbiedig in mijn zak, en wij keeren naar het rijtuig terug, gevolgd door de edelen, die ons tot aan de voorplaats uitgeleide doen.

Het paleis van Oodipoor, misschien het grootste en prachtigste van geheel Hindostan, beslaat den top van een tamelijk hoogen heuvel, die evenwijdig aan het meer, van het oosten naar het westen loopt. Daar de kruin des heuvels zeer smal is, hebben de indische architecten aan de eene zijde een groot terras of platform uitgebouwd, dat door drie rijen bogen en gewelven boven elkander gedragen wordt: een ware reuzenarbeid. Gedeeltelijk is het paleis op dit terras opgetrokken; het overige vormt eene groote ruime binnenplaats, waarop de kazernen en de stallen der olifanten zijn geplaatst.

De gezamenlijke paleizen, sedert de dagen van Oemra-Singh tot op die van Sirdar-Singh gebouwd, en wier lengte te zamen meer dan drie kilometers bedraagt, zijn in een dubbelen muur gevat. De hoofdingang is aan de zijde der stad: eene prachtige marmeren poort, met drie rijk gebeeldhouwde doorgangen, en met eene rijke attika gekroond; de paneelen, de balkons, de koepels zijn met smaak versierd. Deze poort voert naar de groote binnenplaats, aan twee zijden door de koninklijke vertrekken ingesloten; de muren zijn op de verschillende verdiepingen met gebeeldhouwde galerijen versierd; in de hoeken verrijzen bevallige achtkantige torens, met koepels gekroond. De hoogte van het gebouw bedraagt zeven-en-dertig el, maar de glans van het schitterend witte marmer, waarvan het geheel is opgetrokken, en de eenvoudig-grootsche stijl der architectuur maken zulk een overweldigenden indruk, dat ge aanvankelijk het paleis voor veel hooger aanziet.

Aan het uiteinde van dezen hof bevindt zich eene groote deur, die zorgvuldig gesloten en door soldaten van de lijfwacht bewaard wordt: dat is de ingang van de zenanah of het vrouwenverblijf; niemand dan rana of de leden zijner familie mag dit gedeelte van het paleis bezoeken. Boven de poort prijkt het meer dan levensgrootte standbeeld van Ganesa, den god der wijsheid.

Het inwendige van het paleis beantwoordt volkomen aan de grootste pracht van het uiterlijke, en tevens aan de eigenaardige behoeften van het tropische klimaat; lange, schemerachtige, zacht-hellende gangen en galerijen vervangen onze trappen, en voeren van de eene verdieping naar de andere: de ruime, luchtige, goed verlichte zalen zijn geheel met gepolijst marmer van verschillende kleur bekleed, hetgeen niet alleen zeer fraai staat, maar ook tot de frischheid der vertrekken bijdraagt; overal binnenplaatsen, hoven, fonteinen, bloemen. De groote vertrekken zijn met draperiën behangen; zachte kussens, wollige tapijten bedekten den vloer; de wanden, schitteren van mozaïek en van ivoor, parelmoer en kostbare steenen; spiegels en veelkleurige fresco's verhoogen die pracht. Een der zalen is op zeer eigenaardige wijze versierd, en perst den europeeschen bezoeker onwillekeurig een glimlach af: de wanden zijn geheel bedekt met europeesche borden, schoteltjes, glazen, bobèches, enz.;—het gemeenste glas- of aardewerk prijkt hier naast het kostbaarste saksische porselein of het fraaiste boheemsche kristal: de indische kunstenaar heeft niet gelet op de innerlijke waarde van al dit huisraad, maar enkel op de kleur: en met den hem aangeboren takt is hij er in geslaagd van deze wonderlijke, zoozeer heterogene elementen een niet onbevallig geheel samen te stellen, dat althans door het ongewone treft. De fresco's op de muren en zolderingen van sommige vertrekken zijn van groote, voor 't minst historische waarde. Men vindt hier de portretten van al de ranas, te beginnen met Oedey-Singh, den stichter van Oodipoor, tot op onzen tijdgenoot Samboe-Singh; bij deze portretten bevinden zich voorstellingen van de merkwaardigste gebeurtenissen uit de regeering dezer verschillende vorsten. Met groote zorg en eene opmerkelijke fijnheid van koloriet geschilderd, zijn deze fresco's uitnemende bijdragen voor de studie van de geschiedenis en de zeden der Sesoedias.

Een der grootste merkwaardigheden van het paleis van Oodipoor is ongetwijfeld de tuin, die boven op het platte dak is aangelegd. Ge kunt u moeielijk voorstellen, welken zonderlingen indruk het maakt, wanneer ge daar eensklaps, hoog in de lucht, eeuwenheugende boomen en prachtige bloemperken ziet. In het midden van den tuin bevindt zich een waterbekken, vanwaar straalsgewijze de met marmer

geplaveide paden uitgaan; het water vloeit door sierlijk met mozaïeken ingelegde kanalen, en verliest zich in de schaduw van geurige granaat- en oranjeboschjes. Eene opene marmeren galerij omgeeft deze bekoorlijke plek; in het rond zijn fluweelen sofa's geplaatst, waarop de heeren van het hof hunne siësta komen houden. Van deze hoogte overzien zij de gansche schoone vallei, waar bijna iedere plek getuigd van den wapenroem en de heldendaden hunner voorvaderen, die eeuwen lang, met onbezweken volharding, deze toenmaals woeste en vergeten plek gronds, die zij in een paradijs herschiepen, tegen den aandrang der Muzelmannen hebben verdedigd.

Na dit alles bezichtigd te hebben, begeven wij ons naar het Koesh-Mahal, het paleis des vermaaks, door den laatsten rana, Sirdar Singh, opzettelijk gebouwd voor de ontvangst zijner europeesche gasten. In de groote, met vorstelijke pracht versierde zalen van dit paleis worden de diners en feesten gegeven, wanneer aanzienlijke vreemdelingen uit het westen den koning bezoeken. De tsjoebdar, die ons tot cicerone dient, toont ons de toebereidselen van zulk een feest, dat tot eere van onze komst zal worden aangericht. Boven de zalen verheffen zich marmeren kiosken, vanwaar de blik het schoonste panorama van de stad, het meer en de omringende bergen overziet. De bergketen, die de vallei van Oodipoor omringt, draagt den naam van *Guirwô* of cirkel; eigenlijk vormt zij een onregelmatigen ellips van twee en twintig mijlen van het noorden tot het zuiden, en van zeventien mijlen van het westen tot het oosten. De stad zelf ligt aan het uiteinde van dien boog, en wordt alleen door het meer Petsjola van de bergen gescheiden. De middelbare hoogte van den *Guirwô* bedraagt zeshonderd el boven den beganen grond der vallei; aan den oever van het meer bereiken de bergen eene hoogte van duizend el; zij vertoonen in hunne lijnen de vreemdste en meest afwisselende vormen. Dit ingesloten dal is als strategische positie van groot gewicht: het heeft slechts drie naar het oosten gekeerde uitgangen, bij Dobarri, bij Dailwara en bij Naen; en deze openingen zijn niets meer dan enge en zeer lange bergpassen, die met het uiterste gemak tegen een overmachtigen vijand kunnen verdedigd worden.

Op de helling, aan de zijde van het meer, verheft zich de Rosanah, een uitgestrekt paleis, met den voorgevel naar het water gekeerd, en de vertrekken bevattende van de hovelingen, de heeren en officieren van het hof. Schilderachtige tuinen, terrasgewijze afdalende, voeren u naar den oever van het meer; deze tuinen prijken met paviljoenen en kiosken, half wegduikende in den lommer der boomen, waaronder fonteinen ruischen. Een dezer tooverpaleizen staat vlak aan den oever: duizend slanke zuilen dragen de met mozaïek ingelegde zoldering, en eene gansche reeks van springende fonteinen hult het geheele gebouw als in een sluier van water. Hier komt de rana met zijn hof, in de heete zomerdagen, de brandende middaguren doorbrengen.

Toen ik in de residentie terugkeerde, deelde de majoor mij mede, dat de Maha-Rana, den volgenden dag, ter onzer eere, een feest op het eiland Jug-Navas zou geven, gevolgd door een jacht op het water.

Den volgenden morgen begeven wij ons al vroeg op het pad; wij rijden de stad door, en schepen ons in aan de kaai; eenige minuten later stappen wij op het eiland Jug-Navas aan wal. Deze anders zoo stille plek is nu vol leven en beweging: de lakeien en bedienden van den rana loopen heen en weder, levensmiddelen aandragende en alles gereedmakende voor onze ontvangst. De kamers worden in der haast gemeubeld; de open vensters en galerijbogen worden met draperiën of stores behangen; de marmeren vloeren met kussens en tapijten belegd. Aan het uiteinde van het eiland is een geheel gebouw ter onzer beschikking gesteld; wij vinden daar bedden, stoelen, toilettafels, en, wat ons niet minder welkom is, een ontbijt. In eene naburige keuken is men bezig een tweede, steviger dejeuner klaar te maken, waarbij het althans aan fijne wijnen niet ontbreken zal. Van alle kanten schitteren de zilveren stralen der fonteinen tusschen het donkere loof, en honderde beekjes slingeren zich murmelend tusschen de bloembedden. Men heeft niets vergeten: in een kiosk aan den oever word ik eene groep vroolijke jonge meisjes gewaar, rijk uitgedost met gouden sieraden, en schitterende van edelgesteenten: dat zijn de nautsjnis of hofdanseressen, die de rana hier heeft gezonden om ons door hare dansen en gezangen te vermaken. Ik onderhoud mij eenige oogenblikken met deze bayaderen, en sta verbaasd over haar zuiver accent en haar sierlijke gekuischte taal, waaruit duidelijk blijkt dat zij eene beschaafde opvoeding moeten hebben. Een jonge Radsjpoet, wien ik mijne verwondering mededeelde, zeide mij dat deze nautsjnis niet, als de gewone danseressen, arme schepsels zijn, die niets weten dan wat het toeval haar heeft geleerd, maar integendeel van hare eerste jeugd zeer zorgvuldig worden opgevoed en onderwezen in alles wat tot veraangenaming van het leven strekken kan, in poëzie, muziek, beschaafde innemende manieren.

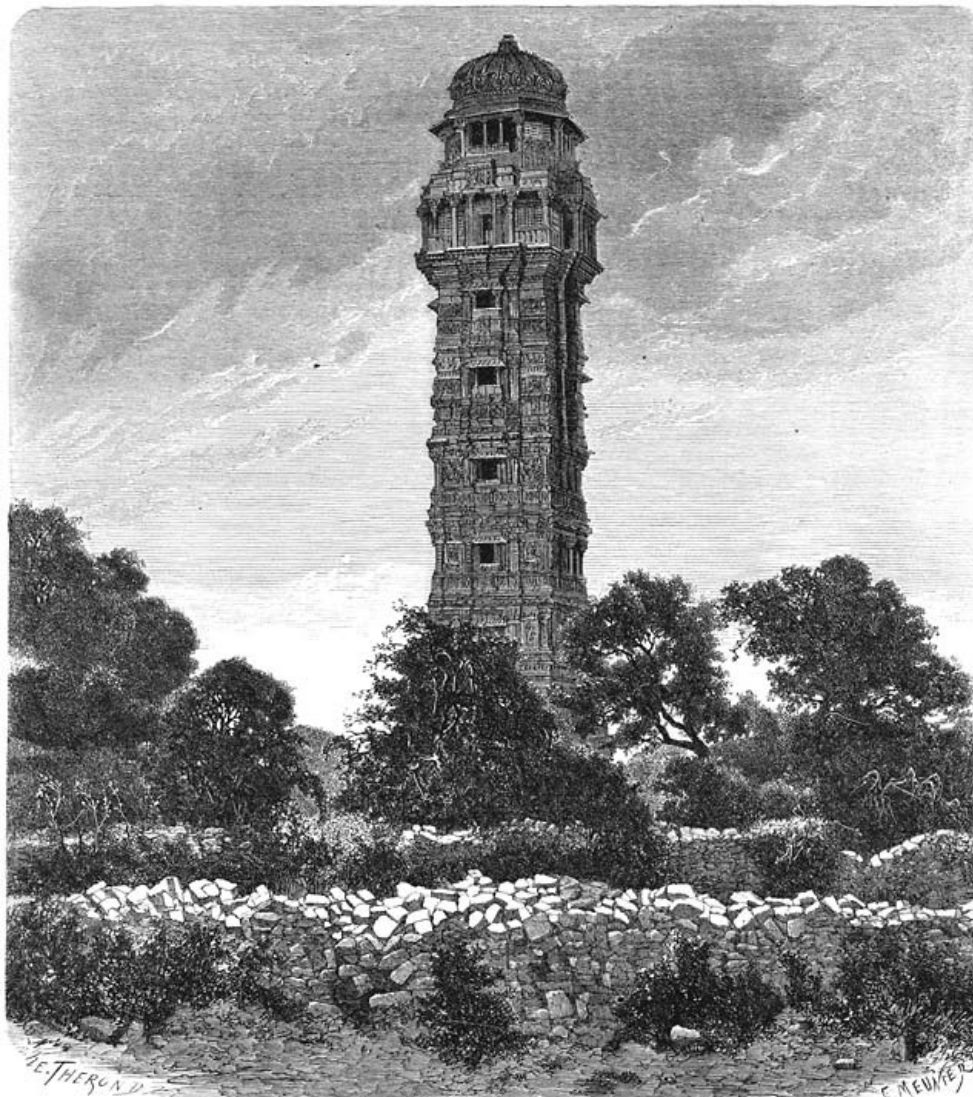
Samboe-Singh zelf verschijnt eerst tegen twee uur; hij is gezeten in een prachtig versierde gondel, die aan de groote trap aanlegt, waar wij gereed staan om hem te

ontvangen; de Rao van Baidlah en de Rao van Pursaoli vergezellen den Vorst. Terwijl wij met elkander praten, worden de voorbereidselen voor de jacht voltooid; daarop scharen zich de tsjoebdars en de soldaten der lijfwacht ter wederzijde van den weg, en wij trekken in optocht, voorafgegaan door de zingende bayaderen, naar den oever, waar wij ons inschepen in de booten. Deze platboomde schuiten kunnen niet meer dan drie of vier personen bevatten, en zijn uitnemend geschikt voor de jacht in deze meren en moerassen, waar het water doorgaans maar weinig diepte heeft.

Wij steken het meer over, en verliezen ons weldra in een doolhof van smalle kanalen, die in alle richtingen het groote moeras aan den voet der bergen doorkruisen; reusachtige biezen en dichte rietbosschen omsluiten ons van alle kanten; en naarmate wij verder komen, vliegen gansche zwermen van eenden, ganzen en flamingo's uit deze bosschen op. Nu werden de geweren ter hand genomen; en na verloop van een uur hadden wij eenige honderde eenden en andere vogels geschoten. Te vier uur verlieten wij het moeras, en keerden naar het meer terug, waar wij de staatsiegondels vinden; hier neemt de rana, op de meest hoffelijke wijze, afscheid van ieder onzer, en keert naar zijn paleis weder; wij blijven nog in onze booten om de jacht op krokodillen voort te zetten.

De krokodil van de indische binnenmeren is een geducht roofdier; hij bereikt eene vrij aanmerkelijke lengte, en schroomt niet de menschen aan te vallen. Sedert de engelsche resident te Oodipoor is gevestigd, en de rana, in strijd met de godsdienstige vooroordeelen, die de krokodillen onschendbaar maakten, aan de Europeanen vergunning heeft gegeven hen te doden, hebben deze monsters de onmiddellijke omstreken der stad verlaten, en zich op den tegenover liggenden oever teruggetrokken. Onverbiddelijk in hunne schuilhoeken vervolgd, zijn zij zeer bedachtzaam en voorzichtig geworden; zoodra zich eene boot op het meer vertoont, duiken zij allen onder en laten, ook wanneer zij weder boven komen, niets dan het uiteinde van hun snuit zien. Maar dit is voor den jager voldoende; de kogels van onze getrokken karabijnen treffen de krokodillen ook onder water; een heftige beweging in het meer en een roode plek op het water zijn echter de eenige zichtbare resultaten van deze jacht, want de gedooide alligator zinkt onmiddellijk naar den grond.

[140]

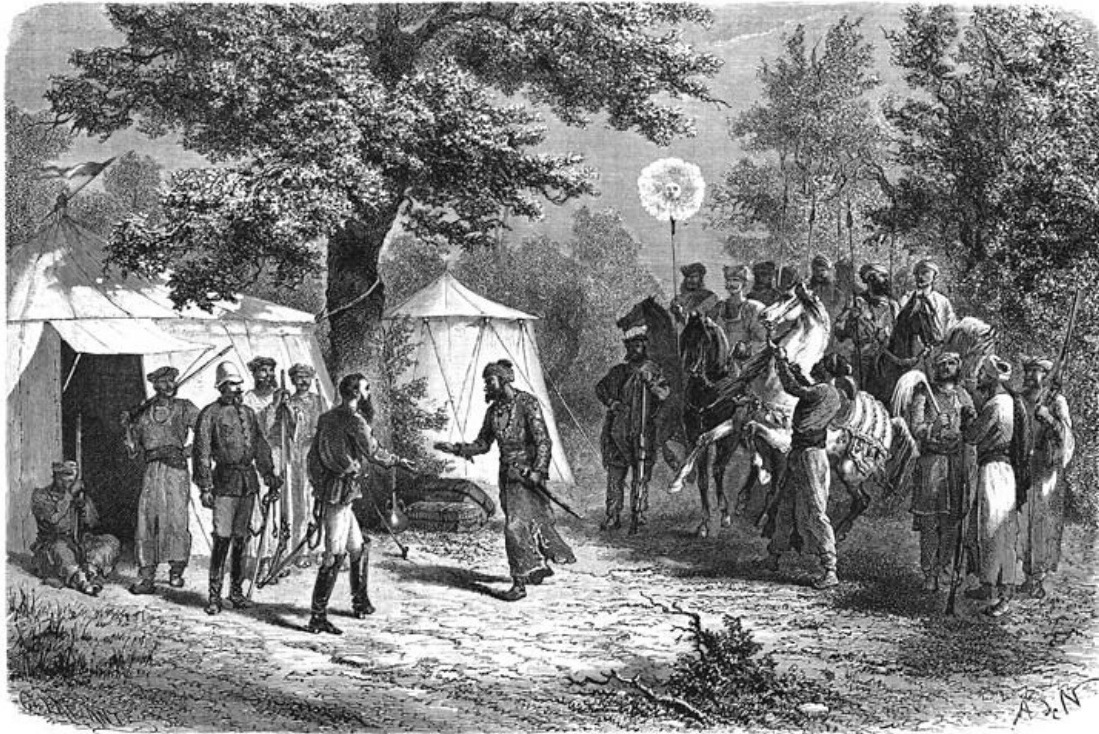


De Kheerut-Khoemb te Tsjittore.

Wij keeren naar ons toover-eiland terug, waar wij door het gezang der bayaderen worden verwelkomd; na het middagmaal begeven wij ons andermaal in onze booten en laten ons gedurende eenige uren door het meer roeien; de maan rijst boven de bergen en giet haar zilveren licht uit over de wit marmere koepels van het paleis; de kabbelende wateren schijnen met diamanten bezaaid; de zwoele avondwind voert ons de welluidende tonen toe van het gezang der nautsjnis, die ons op eenigen afstand volgen.

Eindelijk is het tijd om huiswaarts te keeren; onze olifanten wachten ons aan de kaai, en wij begeven ons op weg naar de residentie, vervuld met de aangenaamste herinneringen aan dezen heerlijken dag. De rana heeft woord gehouden: hij heeft ons bijna de schitterende gastvrijheid van onzen vriend den Guikowar doen vergeten.

[142]



Ontmoeting met den rajah van Bunera.

V.

Toch was deze dag slechts de inleiding tot eene lange reeks van feesten, die onafgebroken tot den 17^{den} Januari voortduurden. In dien roes begonnen wij bijna te vergeten, dat wij nog eene lange reis hadden te doen, eer wij Jhodipoor, de eerstvolgende plaats onzer bestemming, bereiken zouden; toch besloot ik aan dit werkelooze leven een einde te maken, en deelde aan den majoor mijn voornemen mede, om den 20^{sten} te vertrekken.

Intusschen had men weldra iets gevonden, om onze afreis te vertragen: de groote jacht, die de rana jaarlijks in het Aravalli-gebergte houdt, zou weldra plaats grijpen; en de majoor gaf mij zulk eene schitterende beschrijving van die monsterjacht, dat ik mijn vertrek dadelijk uitstelde. Waarom ook zou ik mij haasten: ik had mij wel vast voorgenomen niet het voorbeeld te volgen onzer hedendaagsche touristen, die land aan land pijlsnel doorvliegen, als joeg hen een demon voort; altijd gejaagd en gehaast en voortgedreven, zien zij eigenlijk niets, en eenmaal aan de plaats hunner bestemming gekomen, vragen zij zich zelf twijfelend af, waarom zij zich toch zoo gehaast hebben. Waren drie jaren niet voldoende om Indië te bezoeken, welnu, dan zou ik er vier of zoo noodig vijf jaren voor besteden, maar ik zou dan ook inderdaad iets gezien hebben.

In den morgen van den 18^{den} Januari heerschte er in den omtrek van de residentie die eigenaardige drukte en beweging, die onafscheidelijk is van het vertrek van een hooggeplaatst persoon in Indië. Daar de majoor door al zijne bedienden en huisgenooten gevolgd werd, waren er verscheidene olifanten en een aantal kameelen noodig, om de tenten, de bagage en de mondbehoefden te vervoeren. Zulk een pleziertochtje is hier in dit land geene kleinigheid: weelde en prachtvertoon is overal onontbeerlijk; en voor eene jachtexpeditie, die hoogstens veertien dagen zou duren, moest de majoor een volledig ameublement medenemen: tafels, stoelen, bedden, sofa's, buffetten en zilverwerk. Het zou zijner

hooge waardigheid en zijn aanzien afbreuk hebben gedaan, indien zijne slaapkamer in het kamp minder weelderig ware gemeubeld geweest, dan in zijn paleis te Oodipoor.

Het hof zal eerst den volgenden dag op reis gaan; de majoor, dokter Cunningham, mijn reisgezel en ik zullen den nacht doorbrengen in een huis buiten den Guirwô, en den volgenden morgen naar de bergen van Nahrmoegra, de algemeene verzamelplaats, trekken. Tegen twee uur, worden wij in twee open calèches, ieder met zes paarden bespannen afgehaald; de zweepen klappen, en wij vertrekken in vliegende draf, gevolgd door een eskadron lanciers van den rana. Voor wij de bergengte bereiken, die naar de vlakte van Mewar voert, geleidt de majoor ons naar het meer Oedey-Sâgur, aan het uiteinde van den Guirwô, tegenover Oodipoor, gelegen: een schilderachtige waterkom, door donkere wouden omzoomd, en aan drie zijden beheerscht door de toppen van de Aravallis, die aan geheel het landschap een verheven ernstig voorkomen geven. Evenals het meer Petsjola is ook dit meer kunstmatig gevormd, door afdamming van de rivier Bunas, een op zich zelf zeer onbeduidend stroompje, dat op die wijze twee der fraaiste meren van Indië, op eenige mijlen afstands van elkander gelegen, voedt. De dijken van de meren Oedey-Sâgur en Petsjola verdienen met eere genoemd te worden onder de groote werken, door de Radsjpoeten tot stand gebracht. De dijk van Petsjola heeft een omtrek van twee kilometers; het door den dijk omsloten meer ligt tien of twaalf el boven den bodem der vallei, en bevat eene watermassa, die gerust op meer dan twee milliards kubiek el kan worden geschat; de dijk is zoo stevig aangelegd, dat hij eene gansche stadswijk dragen kan. De *bând* van Oedey-Sâgur is zeshonderd el lang en gemiddeld twintig el hoog; de watervlakte heeft eene lengte van vier en eene breedte van drie kilometers: de gemiddelde diepte bedraagt tien el. De dijk is van steen gebouwd, met trappen en kiosken voorzien; op de kruin verheft zich een fraai zomerpaleis. Deze kunstmatige meren hebben evenwel nog eene andere bestemming, dan om louter tot verfraaiing van het landschap te dienen. Men vindt ze overal door geheel Radsjpoetana, dat voornamelijk aan hen zijne buitengewone vruchtbaarheid dankt; het water, aldus opgesloten in een bekken, dat eenige ellen boven den beganen grond ligt, onderhoudt, vooral in het droge jaargetijde, eene weldadige frischheid en vochtigheid, en voedt de putten en bronnen der naburige dorpen. Verbreek de dijken dezer meren, en de rivieren, die ze vormen, zullen weder worden wat zij vroeger waren: woedende, vernielende bergstroomen in den regentijd, in het overige van het jaar droge, dorre ravijnen; en deze nu zoo vruchtbare vlakten zullen, binnen weinige jaren, weder terugkeeren tot de woestijn, waaraan zij zijn ontwoekerd. De volken, die elkander in het bezit dezer landen, en over het algemeen van Centraal-Indië zijn opgevolgd, hebben, van de vroegste tijden, het nut dezer kunstmatige meren erkend; overal hebben zij het water door reusachtige afdammingen opgehouden, om het vervolgens naar hun wil en keus te geleiden. Sommigen van deze waterwerken zijn duizende jaren oud, en wekken nog, door hun grootschen aanleg, de bewondering der reizigers op; velen zijn echter sedert vervallen, en alom waar dit, door de zorgeloosheid der regeeringen, is geschied, is het land tot een wildernis geworden.

Na ons bezoek aan het meer, keeren wij naar den grooten weg terug, en bereiken, tegen steile hellingen opklauterende, den ingang van den bergpas van Dobarri. Ter wederzijde verheffen zich hooge rotswanden, die slechts een weg van weinige ellen breed vrijlaten; de plek draagt den stempel van eene wilde grootschheid, wel geschikt om een diepen indruk te maken. In deze kronkelende bergengten heerscht eene ongestoorde stilte: de steile rotswanden, die loodrecht uit de omringende afgronden oprijzen, maken zelfs voor dieren den toegang bijna onmogelijk. Op het smalste punt van den pas bevindt zich eene versterkte poort, van bolwerken voorzien en gedekt door wallen, die langs de hellingen naar boven loopen; in een paviljoen nevens de poort is een militaire wacht geplaatst, die niemand doorlaat dan na voorafgaand onderzoek; op korten afstand ziet men een tempel en een waterbron, waar de pelgrims komen uitrusten.

[143]

Wij gaan de poort door, en overzien de rijke en vruchtbare vlakten van Mewar: aan den horizon verheffen zich de bergen van Tsjittore, de oude stad der Ranas. Op de plek, waar wij ons nu bevinden, stond, volgens de overlevering, ook eenmaal Pertap-Singh, en wierp een blik op zijn voorvaderlijk koninkrijk, door de vreemdelingen overweldigd, aan wie hij hier een eeuwigen haat zwoer. Door de mohammedaansche keizers van Delhi verdreven en van zijne bezittingen beroofd, bleef Pertap niets meer over dan het enge gebied, binnen den kring van den Guirwô ingesloten; toch bleef hij onverzettelijk de vredesvoorstellen der Mongolen afslaan, die hem, tegen den vrijwilligen afstand zijner soevereiniteitsrechten, eer en schatten aanboden; hij verklaarde hun een onverzoenlijken krijg. Met een handvol edelen, die hem getrouw waren gebleven, en de hulp der wilde Bhîls, weerstond hij, aan de bergengte van Dobarri, de herhaalde aanvallen der keizerlijke legers, en wist het, door onbezweken heldenmoed en schier bovenmenschenlijke inspanning, zoover te brengen dat hij langzamerhand geheel Mewar herwon. Weinig natiën kunnen op eene geschiedenis bogen, zoo rijk aan

heldendaden, zoo luide getuigende van zelfopofferende vaderlandsliefde, als die der Radspoeten van Mewar; van alle indische stammen waren zij de eenigen, die volstandig weigerden, de knie te buigen voor de Muzelmannen, en te midden van gruwelijke vervolgingen en verdelgingsoorlogen hunne fiere onafhankelijkheid wisten te bewaren.

Het landschap, dat ons omringt, verhoogt de belangstelling, waarmede wij naar het verhaal van majoor Nixon luisteren; de radspoet ruiters, die ons vergezellen, verheffen zich trotscher in den zadel, nu zij den grond betreden, zoo menigmalen door het bloed hunner heldhaftige voorvaderen gedrenkt, en ik zelf kan zekere aandoening, bij de herinnering aan dit verleden, niet onderdrukken.

Wij worden weldra uit onze mijmering gewekt door het gezicht van de bungalow van Dubock, waar onze bedienden reeds zijn aangekomen en waar ons een goed middagmaal wacht. Dubock is een klein dorp, aan den zuidelijken uitloop van de Nahrmoegraketen (Tijgergebergte), en slechts eenige mijlen van onze verzamelplaats verwijderd. Wij brengen hier den nacht door.

Den volgenden morgen breken onze lieden reeds vroegtijdig het kamp op, en trekken naar het dorp Nahrmoegra; in plaats van den gewonen weg te volgen, gaven wij de voorkeur aan den tocht over de bergvlakten, om nauwkeurig bekend te worden met de gesteldheid der streek, waar wij de volgende dagen ter jacht zullen gaan. De Nahrmoegrabergen vormen eene kleine keten, die over eene uitgestrektheid van vijf of zes mijlen evenwijdig aan de oostelijke bergketen van den Guirwô loopt; zij zijn van deze laatste gescheiden door eene tamelijk breede vallei, met op zich zelf staande hoogten bezaaid. De hellingen van het gebergte loopen in eene menigte voorsprongen uit, die op wonderlijke wijze als door elkander zijn geworpen en een bijkans ondoordringbaar net van kloven en diepten en ravijnen vormen. De zijden der bergen zijn geheel bedekt met dicht kreupelhout, bestaande uit een soort van kleinen, doornige acacia, *Acacia detinens*, die zelden hooger wordt dan drie el, en eene groote menigte gele bessen voortbrengt, die eene lekkernij zijn voor de wilde zwijnen. Gansche kudden van deze dieren houden zich in die bosschen op, veilig onder de bijzondere bescherming des konings: zonder uitdrukkelijke vergunning van den rana mag niemand hier in den omtrek een geweer afschieten, veel minder jagen. Terwijl wij door het dichte hout voorttrekken, zien wij dan ook overal troepen wilde zwijnen, die bij onze nadering op de vlucht gaan. Het dorp Nahrmoegra ligt aan het noordelijk uiteinde van de bergketen; een sierlijk paleis, waarvan de koepels en torens zich boven het geboomte verheffen, dient den Rajah tot verblijf gedurende den jachttijd.

Bij onze aankomst vinden wij het kamp der jagers reeds geheel compleet; nabij het paleis zijn onze tenten geplaatst, die eene aanzienlijke oppervlakte beslaan. Aan de overzijde van een klein ravijn staan de gekleurde tenten van het gevolg van den rana, de stallen der olifanten, en de barakken der kavalerie en van de twee regimenten infanterie, die als drijvers dienst zullen doen. Meer dan tienduizend menschen zijn nu bijeen in dit doorgaans zoo stille en rustige oord; uit het kamp gaat een oorverdoovend gerucht op: toch schijnt er de meest volmaakte orde te heerschen. De etiquette wordt hier niet minder streng in acht genomen dan aan het hof zelf; eene deputatie van edellieden komt ons, met groote staatsie, uit naam van den rana begroeten en ons het programma der feesten ter hand stellen, die gedurende de veertien dagen, dat de jachtpartij duurt, zullen plaats hebben. De bayaderen hebben den last ontvangen, hare tenten in de nabijheid van die der vreemde heeren op te slaan. In den loop van den avond verschijnt de Rana, dien wij in het paleis afwachten; hij voert ons zelf door zijne woning rond, die inderdaad door eenvoud en smaak uitmunt.

Den 20^{sten}, des middags, heeft de plechtige opening der jaarlijksche jacht plaats. De rana, op zijn olifant gezeten, verlaat zijn paleis, omstuwd door een koor van barden, die toepasselijke liederen aanheffen en groote palmtakken, met rozen versierd, zwaaien. De opperjagermeester, Maharaj Singjee, op een rijk opgetuigde kameel gezeten, volgt te midden der schaar van bedienden; achter hen komen de edelen en de genoodigden, ieder op een olifant; een talrijke schaar van Radsjoeten te paard sluit den trein. De stoet trekt langzaam voort, te midden van eene menigte van dorpelingen en landlieden, van alle kanten saamgestroomd, om getuige te zijn van deze plechtigheid. Op een mijl afstands van het dorp gekomen, wijst de rana de personen aan, die de hooge eer zullen hebben met hem zelf te mogen jagen: die bevoorrechten zijn de resident, de dokter, mijn reismakker en ik, benevens de beide raos van Baidlah en Pursaoli; al de anderen zullen zich eenvoudig tot de rol van toeschouwer bepalen. Dit aldus geregeld en de jacht nu geopend zijnde, verspreiden de drijvers zich in de vlakte en jagen een troep wilde zwijnen op, die langs de olifanten heenloopen; vier liggen weldra ter aarde; deze buit wordt voor den eersten dag voldoende gerekend; de stoet schaart zich weder in orde en keert naar het kamp terug. Aan den ingang van het paleis komen de bayaderen, in hare fraaiste kleederen uitgedost, ons geluk wenschen met den

behaalden buit.

De vier volgende dagen waren hoofdzakelijk gewijd aan eene soort van drijfjacht in de vlakke, om het wild naar het gebergte te drijven. Geen schilderachtiger aanblik, dan de lange lijn van olifanten, te midden der ruiters, zich in de vlakke ontplooiende; de reusachtige dieren, behangen met fraaie dekkleeden, uit de huiden hunner voorgangers vervaardigd, verheffen zich boven het kreupelhout als wandelende torens, en schrijden rustig en met vasten tred voort, dwars door de doornige struiken. Nooit komt de gevatheid en het merkwaardige instinkt van den olifant treffender uit, dan bij het nazetten der gewonde dieren. De wilde zwijnen hollen bij troepen langs de jagers heen; zoodra er een gewond is, verwijderd hij zich van de troep, en verschuilt zich in het dichte kreupelhout. Daar ieder gewond dier van rechtswege toebehoort aan den jager, die het 't eerst getroffen heeft, moet deze zich van de groep zijner makkers afzonderen en zijn wild gaan opsporen. Daarbij dient de olifant, dien hij berijdt, hem als speurhond; onvermoeid volgt het dier het spoor, van tijd tot tijd snuffelende, waar het wilde zwijn geloopt heeft; de gang van den olifant is zoo zacht, dat hij dikwijls langs de schuwste dieren heen gaat, zonder dat deze hem gewaar worden. Het is mij meermalen gebeurd, dat ik, op een olifant gezeten, het spoor van een of ander wild volgende, op weinige schreden afstands een troep damherten zag, die rustig bleven doorgrazen. In de nabijheid van het gewonde dier gekomen, staat de olifant eensklaps stil; en dikwijls kunt ge eerst na scherp rondzien het arme opgejaagde wilde zwijn ontdekken, gewond tusschen de struiken neergezonken; een kogel maakt een einde aan zijn lijden, en de olifant verkondigt de zegepraal door een luiden vreugdekreet.



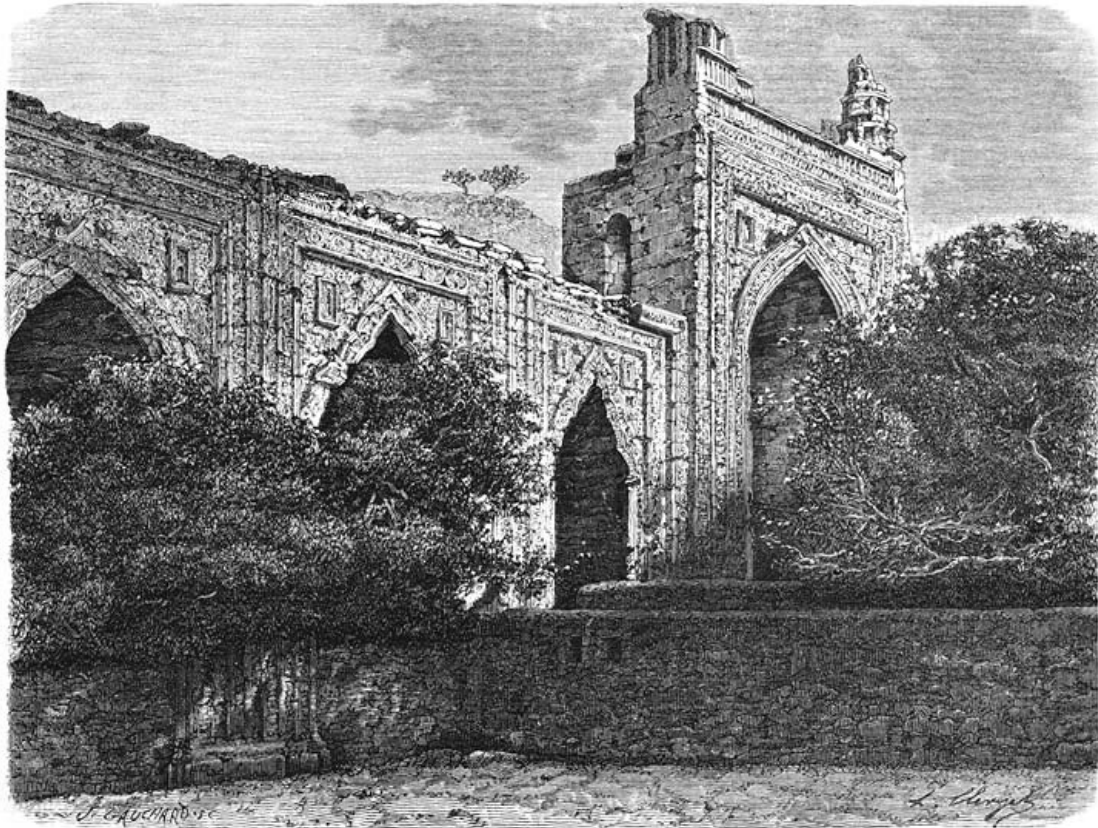
Een juwelier.

Den 24^{sten} kwamen de shikaris ons verwittigen, dat de *hankh* of de jachten in het gebergte een aanvang konden nemen; volgens hunne verzekeringen hadden de dieren, verschrikt door onze drijfjachten, zich in grooten getale in de boschrijke kloven en ravijnen verscholen. Dadelijk werd het plan voor den veldtocht vastgesteld; wij zouden aan de zuidelijke punt van de bergketen beginnen, en aldus voortgaan tot den bergpas achter ons kamp, waar de laatste groote jacht zou plaats hebben.

Den volgenden morgen trok de jachtstoet naar Dubock, en vandaar naar de *houdi*, waarin wij de jacht zouden bijwonen. Deze houdis zijn een soort van kleine bolwerken, doorgaans aan den ingang van een dal of ravijn opgeworpen, zoodat het vuur der jagers de vallei geheel bestrijkt. Alles is hier voor ons gemak ingericht: sierlijke leuningstoelen staan gereed voor den rana en de genoodigden; bier, champagne, limonade met ijs en andere ververschingen zijn in overvloed voorhanden. Deze manier van jagen is zeker wel de minst vermoeiende, die men zich denken kan. Achter iederen jager staan twee shikaris, met eene geheele batterij van geweren; een hunner is belast met het laden der geweren, terwijl de andere ze aan den jager ter hand stelt, naarmate hij ze noodig heeft.

De houdi van Dubock is allerfraaist gelegen, beschaduwd door een groep hoog geboomte, aan den rand van een diep dal; de vlakke en het gebergte der Aravallis liggen in een wijd panorama voor ons. De drijvers, die vooruit zijn vertrokken, hebben zich ten getale van drieduizend man in het gebergte verspreid en alle

hoogten bezet; het opgejaagde wild blijft geen andere uitweg over, dan het smalle dal aan onzen voet. Weldra klinkt ons uit de verte een luid gerucht tegen; uit het kreupelhout schettert en dreunt het oorverdoovend geraas van gongs, trompetten en tamtams. Eenige oogenblikken later ruischt en kraakt het in de struiken, en een troep wilde zwijnen stormt in het dal: zij zijn ongeveer ten getale van twintig en blijkbaar zeer verschrikt. Binnen het bereik onzer geweren gekomen, worden zij door onze kogels begroet; enkelen storten neder; anderen keeren naar het gebergte terug; sommigen zijn verstandig genoeg om hun weg te vervolgen en bereiken ongedeed de vlakte. Na verloop van een half uur is de verwarring onbeschrijfelijk; de wilde zwijnen verdringen zich bij honderden in de smalle kloof, en het vuur van de houthouders zwijgt geen oogenblik. Jakhalzen, hyenas vluchten in wilde warreling met de evers; al deze arme dieren zijn door een panischen schrik bevangen en loopen blindelings in hun verderf. Langzaam en voorzichtig treedt een panter te voorschijn; hij poogt de rotsen te beklimmen, en zoo achter de noodlottige houthouders heen te komen: maar weldra tuimelt hij, door onderscheidene kogels getroffen, in de diepte, onder het luide gejuich der Radsjpoeten.



De Arai-Din-ka-Jhopra te Ajmeer

Eindelijk komen de drijvers terug; de jacht is afgelopen. Wij dalen in de vallei af om het wild te onderzoeken. Het schouwspel is inderdaad afschuwelijk: de gedooide dieren liggen in schrikkelijke wanorde op en over elkander; breede bloedplassen bedekken den rotsigen bodem. Meer dan veertig wilde zwijnen, een vijftiental jakhalzen, hyenas en wilde honden, en een panter: ziedaar de buit, in anderhalf uur behaald. Mijne belangstelling wordt vooral opgewekt door de wilde honden, waarvan ik dikwijls had hooren spreken, maar die ik nog nooit had gezien. Zij zijn ongeveer zoo groot als een jakhals, op wien zij veel gelijken, ook door den vorm van hun kop; maar hun haar is korter, vaalbruin van kleur, en hun staart kaal. Het geblaf van den wilden hond komt overeen met dat van den gewonen huishond, maar is ruwer en heeft een onaangename, klagende toon. In talrijke groepen vereenigd, maken deze dieren jacht op de herten en antilopen, die zij zonder veel moeite weten machtig te worden; den mensch vallen zij nooit aan. Zelfs zeer jong gevangen, worden zij nooit recht tam.

[146]

Ons leven in het kamp van Nahrmoegra is eene opeenvolging van feesten; om daarvan een denkbeeld te geven, zal ik beschrijven hoe wij in den regel den dag doorbrengen.

Onze tenten, die tot slaapkamers dienen, zijn in een wijden kring geschaard om twee groote tenten of liever gebouwen van tentdoek, van verandahs omgeven en met de grootste weelderigheid gemeubeld; een daarvan is de eetzaal, de andere is de algemeene salon, waar alle leden van het gezelschap elkander ontmoeten. Ten zes uur in den morgen komen de bedienden ons wekken met een glas sherry; opgestaan zijnde, trek ik mijne kleederen uit, en ga, met een eenvoudigen *janghir*, een korten nauwsluitenden broek, gekleed, naar buiten. Daar zet ik mij neder op

een bos stroo, en breng mijn eersten groet aan mijne makkers, die, in hetzelfde kostuum uitgedost, in dezelfde houding, voor hunne tenten zitten; de *Bhistis* naderen met hunne zakken ijswater en dienen ons een stortbad toe. Eenige minuten later zijn wij, in een deftiger kostuum, vergaderd rondom de tafel in de *Mess-Tent*, de eetzaal, waar een stevig eerste ontbijt staat aangericht. Vroolijk pratende en keuvelende, heerlijke *tsjeroets* van Manilla rookende, gaat de tijd al ras voorbij; vervolgens stijgen wij te paard en gaan een toertje in den omtrek maken, onderwijl eenige ganzen en flamingo's schietende. Ten elf uur wordt op nieuw toilet gemaakt, en het tweede ontbijt gebruikt: de bedienden van den rana brengen ons daarbij dagelijks een deel van den koninklijken maaltijd. Twee deurwaarders met gouden staven wandelen aan de spits van dezen langen stoet van bedienden, die schotels aandragen met de meest verschillende spijzen beladen. Naar dit proefje van het dejeuner van den rana te oordeelen, moet die vorst met eene merkwaardigen eetlust begaafd zijn; waarschijnlijk zal echter zijn persoonlijk aandeel wel geringer zijn dan de voor ons bestemde porties. De gerechten van dit ontbijt bestaan in gebraden vleesch, wilde-zwijnen pooten, reënbouten, sterkgekruide ragouts en zoogenaamde *curries*; enkele van deze schotels zouden eener aanzienlijke tafel in Europa geen oneer aandoen. De *pickles* van allerlei soort, suikergoed en gebak vullen zoowat een dozijn schotels. Natuurlijk raken wij slechts even, voor den vorm, aan dit monster-dejeuner, dat verder aan onze bedienden wordt overgelaten. Het midden van den dag is aan de jacht gewijd. Ten vier uur, na ons nogmaals door een stortbad verkwikt en opgefrischt te hebben, ontvangen wij het bezoek van de indische edellieden, die over allerlei zaken met ons komen spreken. Het middagmaal duurt, naar de algemeene gewoonte in Hindostan, zeer lang, omdat ook hier het engelsche gebruik gevolgd wordt om na afloop der tafel nog te blijven drinken; de bayaderen, de goochelaars en het vuurwerk houden ons daarna tot middernacht bezig.

Den 30^{sten} tijgen wij voor het laatst ter jacht; des avonds is er groot feest in het paleis, ten besluite der jachten van Nahrmoegra. Den volgenden morgen keerden wij naar Oodipoor.

VI.

De maand Februari ging voorbij met de verschillende feesten van den Holi, het lentefeest en tevens het indische carnaval, waarbij de uitgelatenste vroolijkheid en ook de ergerlijkste zedeloosheid en dartelheid allerwege den boventoon voeren. De rana had ons overgehaald tot na den afloop dezer feesten en die van de godin Goeri, te Oodipoor te blijven; nu echter stond mijn besluit om te vertrekken onwrikbaar vast. Wij hadden ons afscheidbezoek bij den rana gebracht, en alle voorbereidselen voor de reis waren voltooid. De rana had de beleefdheid gehad zijne kameelen te onzer beschikking te stellen: maar de vakil, de stalmeester, had —ik weet zelf niet waarom—ons allerlei moeilijkheden in den weg gelegd. Hij zond ons kreupele, onhandelbare of zwakke dieren, die wij niet konden gebruiken. Eindelijk gaf ik hem te kennen dat ik mij tot den resident of des noods tot den rana zelf zou wenden; dit hielp: en weldra had ik nu vijftien sterke kameelen tot mijnen dienst, die onze bagage, onze bedienden en onze tenten moesten vervoeren; twee uitnemende dromedarissen zullen ons dienen om daarop te rijden. Ons geleide bestaat uit twaalf sowars; onze bedienden en de kameeldrijvers daarbij geteld, is onze karavaan meer dan veertig personen sterk.

In den vroegen morgen van den 5^{den} Maart, zond ik al mijn volkje vooruit naar Dubock; bij het vertrek heerscht de meest volslagen wanorde, zooals trouwens hier doorgaans het geval is. Wij ontbijten voor het laatst bij den resident; al onze goede vrienden zitten nog eens met ons aan tafel. Eindelijk—een laatste handdruk, en dan vaarwel! Wij springen in het zadel en rijden in galop weg; na een rit van een uur bereiken wij de bergpassen van Dobarri. Nog eenmaal wierpen wij een blik op het landschap achter ons: daar lag de rijke, heerlijke vallei met hare bosschen, hare vruchtbare velden, hare lachende dorpen; het riviertje de Bairis baande zich kronkelend een weg tusschen de rotsen. In de verte Oodipoor, de stad van de rijzende zon, met haar diadeem van paleizen, rustende tegen de Aravallis, wier prachtige grootsche lijnen zich krachtig in de blauwe lucht afteekenden. Wij trekken de bergengte door, en hebben de grenzen van den Guirwô overschreden; voor ons ontvouwt zich het panorama der vlakten van Mewar, ten oosten begrensd door eene schemerende blauwe lijn, de bergen van Tsjittore.

Wij bereiken de bungalow van Dubock, waarbij ons kamp is opgeslagen. Nauwelijks zijn wij daar aangekomen, of twee *harkaras* of boden van den rana komen ons de *purwanas* of firmans ter hand stellen, die de koning ons had beloofd. Deze *purwanas* zijn gericht aan de thakoers of baronnen, aan de kotwals of bevelhebbers der steden, aan de patels of dorpshoofden, en houden den last in, vooreerst, dat wij behandeld moeten worden met al den eerbied, dien men aan vrienden van den maha-rana verschuldigd is; voorts, dat ons dadelijk, zonder

eenige vergoeding, de *rassâd* voor ons en onze lieden moet worden verschaft. Onder dezen *rassâd* verstaat men zoowel de noodige levensmiddelen als de koelies. Op mijn bevel moet dit alles, op de verschillende plaatsen waar wij ons ophouden, worden geleverd; het dorpshoofd maakt dan eene lijst op der geleverde goederen, die door mij wordt geteekend en vervolgens aan den minister van den rana ter hand gesteld, die voor de betaling zorgt. De purwana voegt daarbij, dat, aangezien de sahibs reizen om het land te leeren kennen, elk gehouden is hun alle merkwaardigheden aan te wijzen, en hun alle verlangde inlichtingen te geven omtrent de zeden, de overleveringen en legenden der streek. Deze laatste bijvoeging is van groot gewicht: want daar de inlanders altijd bevreesd zijn op eene of andere manier in onaangenaamheid te geraken, antwoorden zij zonder zulk een bevel steeds ontwijkend op al uwe vragen en houden zich als wisten zij van niets. De beide harkaras, die ons zullen vergezellen, moeten voor de goede naleving der firmans zorgen.

Het kamp is in de volmaakste orde; de kameelen en paarden zijn aan palen vastgebonden; de tenten regelmatig geplaatst; ieder man is op zijn post, en heeft zijn bed, een strooien mat, gereed gemaakt. Van de verwarring en wanorde, die te Oodipoor heerschten, is geen spoor meer over. Zoo lang de reis nog niet begonnen is, kunt ge niets van uw volk gedaan krijgen: de beesten worden slecht geladen; de touwen breken; elk oogenblik hebt ge met allerlei moeielijkheden te kampen. Maar nauwelijks zijn zij een paar mijlen buiten de stad, of uwe lieden begrijpen dat alle verder tegenspartelen nutteloos is, en van nu gaat alles naar wensch. De Hindoes hebben allen een ingeschapen lust voor reizen; het eenige waar zij tegen opzien, is het vertrek; maar eenmaal op weg, zult ge moeielijk lieden vinden, die zich gewilliger en met meer blijmoedigheid de vermoeienissen en ontberingen van een langen marsch getroosten; zij zijn op reis bereid te doen, wat zij u in de stad zeer stellig weigeren zouden, en niemand aarzelt een oogenblik, de handen aan het werk te slaan.

Nog voor het aanbreken van den dag, werd ik den volgenden morgen door mijn getrouwen bediende gewekt. Al ons volk is reeds op de been, en druk bezig, bij het schijnsel der wachtvuren, de kameelen te laden, die gansch niet in hun schik zijn, dat zij zoo vroeg gewekt worden, en hun ongenoegen door een luid gebulk openbaren. Het tooneel is schilderachtig genoeg: dit geraas en rumoer, dat rosachtig schijnsel der vuren, die zonderlinge dieren, onwillig tegenstribbelende tegen die door elkander woelende menschen, die groote donkere boomgroepen:— en dan dat stille rustige, in schemering gehulde landschap daar om heen. Het is vier uur in den morgen, tusschen de keerkringen het stille uur; het roofgedierte, dat des nachts rondsluip, is reeds naar zijn holen terug gekeerd; de andere wouden veld- en luchtbewoners wachten op de komst van den dageraad; de lucht is frisch, koel zelfs: het doet u goed, bij het wachtvuur te staan. De maan is ondergegaan; geen ander licht dan het schijnsel der sterren en de heldere glans van het zodiacaal licht, dat aan den oostelijken horizon als een langwerpige aureool straalt.

Het land, waar wij ons thans bevinden, behoort zeker tot de door de natuur meest gezegende streken; de bodem bestaat uit die zwarte, zware tuinaarde, in het hindoesch *mâl* genaamd, waaraan de uitgestrekte landstreek, door de Tsjumboel bespoeld, den naam van Malwa dankt. Maar de bebouwing staat hier niet in evenredigheid tot de vruchtbaarheid; de onophoudelijke oorlogen der vorige eeuw hebben het land grootendeels tot een wildernis gemaakt; het oog van den reiziger dwaalt langs onafzienbare vlakten, overal bedekt met dat grijsachtige struikgewas, dat alle indische jungles vormt. Van afstand tot afstand ontmoet ge een enkel dorp, met zijne woningen en tuinen tegen de hellingen van een heuvel gebouwd; daar om heen smaragdgroene rijstvelden, veelkleurige opiumplantages, prachtige akkers met graan. Deze dorpen zien er allen welvarend uit; bij onze nadering loopen de inwoners toe om ons te groeten.

Na een tocht van een-en-twintig kilometers door deze fraaie, hoewel eenigszins eentonige landstreek, komen wij te Mynar, een schilderachtig dorp, tegen een heuvel gelegen, waarvan de top door een sierlijken tempel wordt gekroond. Wij slaan ons kamp op in de schaduw van eeuwenheugende boomen, aan den oever van een fraai meer, tegenover een grooten plas, waar, tusschen de breede lotusbladen, gansche zwermen van eenden dartelen. Ik begaf mij daarheen, en schoot mijn geweer onder den hoop af. Duizende eenden verduisterden de lucht, en lieten zich dooden met eene gemakkelijkerheid, die mij al spoedig de lust deed vergaan.

De sowars rapen den buit op, en volgen mij, bij zich zelven mompelende en lachende, tot aan mijne tent; maar nauwelijks heb ik mijn ontbijt gebruikt, of een zwaarlijvige brahmaan komt mij vertellen dat het niet geoorloofd is op het meer te gaan jagen, omdat het dorp gewijde grond is. Ik tracht hem onder het oog te brengen dat ik, indien ik al kwaad heb gepleegd, dit dan toch onwetend heb gedaan, en dat de rana mij bovendien heeft vergund om overal in zijne staten

zonder eenige beperking te jagen. Deze uitlegging schijnt den brahmaan niet te voldoen, die blijft razen en tieren, tot ik hem buiten het kamp laat zetten.

Mynar is inderdaad een *sahsun*, dat wil zeggen eene kerkelijk domein; de priesters beweren dat hun dit goed geschonken werd door den mythischen rajah Mandhata, die vóór Vicramaditya te Dhar regeerde en wiens rijk zich uitstreckte tot de Aravallis. Deze koning, eens te Doendia, eene naburige stad, zijnde, bracht daar den goden de aswamedha of het offer van een paard; na afloop der plechtigheid, wilde hij de beide ritsjis of heilige kluzenaars, die geofferd hadden een geschenk vereeren, maar deze weigerden iedere gave. Toen nam de koning zijne toevlucht tot list: hij verborg in de bira, het bosje betelbladen, dat hij hun aanbood, een brief, waarbij hun het dorp Mynar met de daarbij behoorende gronden in eigendom werd geschonken. De ritsjis, de bira aangenomen hebbende verloren hun vermogen om wonderen te doen; zij vestigden zich toen op hun nieuw domein en werden landbouwers.

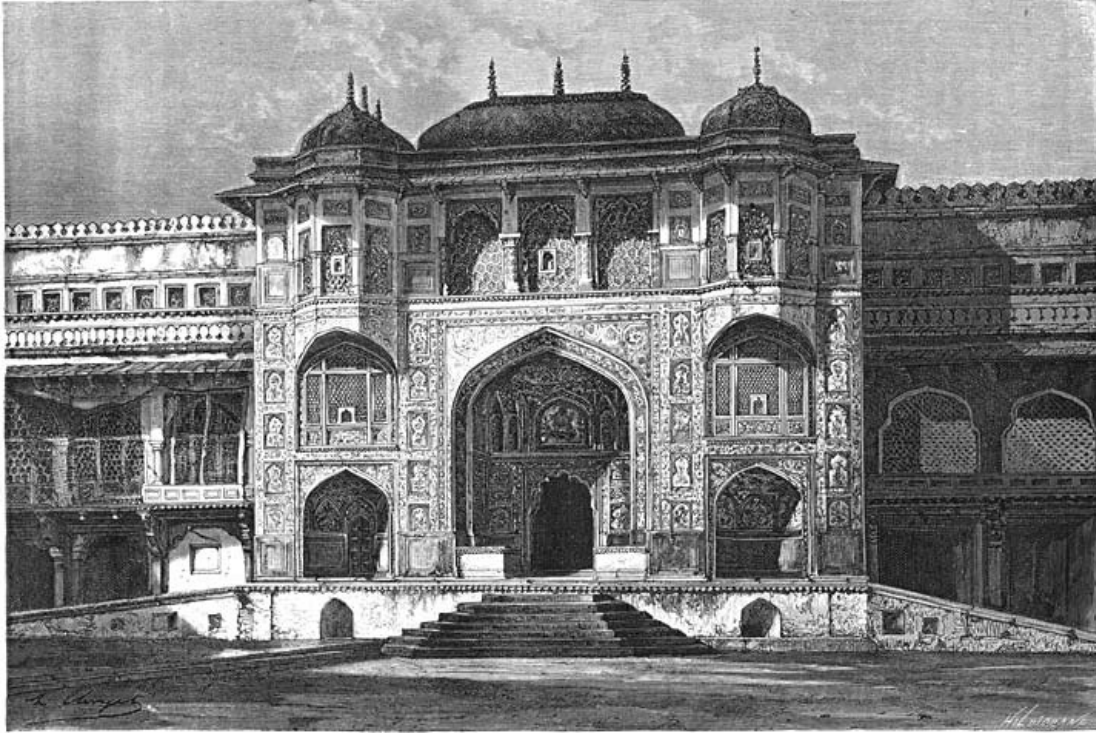
[148]

In geheel Radsjpoetana is er geen enkele staat, waarin althans niet een vijfde gedeelte van den grond het eigendom is der brahmanen; in den loop der eeuwen heeft de brahmaansche kerk onberekenbare schatten opgestapeld, wier bezit zij met alle kracht verdedigt. Worden de vorsten niet in de oude gewijde boeken van Manoe zelf vermaand, om vóór hun dood al hunne persoonlijke bezittingen aan de priesters te vermaken? En worden zij, die de hand zouden durven slaan aan de gewijde goederen, niet bedreigd met een verblijf van zestigduizend jaar in het lichaam van een onreinen worm? Het moet toch wel hard zijn, na al de weelden van den troon genoten te hebben, zoo ontzettend diep te vallen; en aan den anderen kant is het recht aangenaam uit dit leven te scheiden met het bewustzijn dat, zoo uwe erfgenamen al teleur zijn gesteld, dan toch uwe ziel van alle smet is gereinigd en der zaligheid deelachtig wordt;—daarom geven de koningen, en de kerk behoudt wat zij eens ontving. In het koninkrijk Mewar gaat een vijfde van de staatsinkomsten in de handen der brahmanen over; en ter nauwernood durft de koning het wagen om gronden, die reeds voor eeuwen aan de priesters werden geschonken en nu geheel verlaten liggen, weder bij het kroondomein te voegen. Tot het dorp Mynar behooren vijfduizend *bigahs*, ongeveer zesduizendvierhonderd bunders bouwland, waarvan meer dan drie vierde gedeelte onbebouwd en woest ligt, door de afwezigheid of het uitsterven der oude bezitters. Niet alleen laten de koningen dus een groot deel van hun land ongebruikt en braak liggen, maar nog voortdurend maken zij nieuwe schenkingen, die het land nog meer verarmen; doch deze staat van zaken kan niet eindeloos voortduren, en waarschijnlijk is de tijd niet meer verre dat de vorsten op aansporing der engelsche agenten, hunne bijgeloovige vrees zullen overwinnen en maatregelen nemen om althans de woeste gronden weder aan den landbouw terug te geven.

Twee dagreizen brengen ons naar Tsjittore, de aloude hoofdstad van Mewar, en gedurende eenige eeuwen het laatste bolwerk der hindoesche nationaliteit tegen de mohammedaansche overweldiging. De stad ligt op den top van een alleenstaanden berg; het plateau heeft eene lengte van vijf kilometers, bij eene breedte van gemiddeld vierhonderd el. De wanden van den berg, die tusschen de negentig en honderdtwintig ellen hoog is, rijzen bijna loodrecht uit de vlakte op; een hooge gekanteelde muur, met zware torens voorzien, loopt langs den rand van den afgrond. Deze natuurlijke gesteldheid, gevoegd bij uitnemend aangelegde verdedigingswerken, maakte Tsjittore tot eene bijkans onneembare vesting; rijkelijk van waterputten voorzien, en met welgevulde reusachtige magazijnen, kon zij ook moeielijk door honger bedwongen worden:—en toch zijn weinige steden in Indië zoo dikwijls genomen geworden als juist deze. Haar kwetsbaar punt is eene kleine bergvlakte, ten zuiden van den berg, die, hoewel lager liggende dan de muur der vesting, toch voor de aanvallers een geschikt punt oplevert om de stad aan te tasten. Volgens de overlevering, zou dit plateau, onder den naam van Tsjittore bekend, zijn ontstaan te danken hebben aan den tartaarschen sultan Ala-Oedin; inderdaad was het van dit punt, dat hij den storm waagde, die hem, ten jare 1303, Tsjittore in handen deed vallen; en daar het beleg niet minder dan twaalf jaren geduurd had, is het zeerwel mogelijk, dat de belegeringswerken van den sultan de kruin van dezen vooruitspringenden heuvel aanmerkelijk hebben verhoogd; naar men wil, had hij op deze hoogte zijne munjanikas of werptuigen geplaatst. Madhaji Scindia plantte, in 1792, mede op de hoogte van Tsjittore zijne batterijen, waarmede hij de stad bombardeerde.

Het lagere gedeelte van de berghelling is met ondoordringbaar bosch begroeid, waarin allerlei gedierte huist; ten oosten aan den voet des bergs, ligt de Toelaïti of benedenstad; aan deze zijde bevinden zich ook al de merkwaardige monumenten van Tsjittore. Een enkele weg voert van de Toelaïti naar boven, naar Tsjittore; deze toegang was door zeven poorten verdedigd, die tegenwoordig zeer vervallen zijn. Deze poorten, op verschillende hoogte geplaatst, dragen allen een monumentaal karakter, en zijn zeer fraai van stijl; zij bevatten niet slechts wachtkamers, maar zelfs groote zalen. Tusschen de derde en de vierde poort verrijst een klein marmere grafmonument, dat de immer gedenkwaardige plek aanwijst, waar de

beide helden Jeimul en Puttoo, tijdens het beleg der stad door keizer Akbar, sneuvelden. In de nabijheid is het graf van een anderen martelaar van de onafhankelijkheid der Radsjpoeten, Ragondeh, tegenwoordig als een heilige vereerd. De laatste poort is een statig, indrukwekkend gebouw: een wijde boog geeft toegang tot de stad; ter wederzijde zijn fraaie wachthuizen, door zuilen gedragen; en boven de poort is de Durri Kana of groote staatsiezaal der Radsjpoeten vorsten. Het was in deze zaal, dat de machtige Kangra Rani, de beschermgodin van Tsjittore, aan den rana Ursi verscheen, en hem de vernedering van zijn doorluchtig geslacht voorspelde. Maar hier is geen enkel brok muur, geen steen bijna, waaraan zich niet eene of andere legende uit den heldentijd hecht, en die niet de herinnering van een schitterend wapenfeit of van eene edele zelfopoffering voor het geheugen terugroept. Deze poort leidde vroeger naar eene groote schitterende stad, de roem van Indië, waarvan nu niets meer over is dan enkele leemen hutten, verloren te midden der bouwvallen van paleizen en praalgebouwen.



Het paleis te Amber.

Van al deze overblijfselen van vervlogen grootheid, paleizen en tempels, is verreweg het merkwaardigste de Kheerut-Khoemb of Toren der Overwinning van Khoembhoe. Hij werd door den rana van dien naam gebouwd, ter herinnering aan de groote overwinning, die hij op de verbonden legers des sultans van Malwa en Goezerate behaald had. Het eenige monument in geheel Hindostan, dat met dezen toren kan vergeleken worden, is de toren der Overwinning van Koetub te Delhi, die de Kheerut in hoogte, maar niet in schoonheid overtreft. De Kheerut van Tsjittore is een vierkante toren van zeven-en-dertig ellen hoogte; de breedte van iedere zijde is beneden tien el, en boven onder den koepel vijf el; de toren rust op een grondslag of voetstuk van dertien el aan iedere zijde. De vorm van het gebouw is verre van regelmatig; het is verdeeld in negen verdiepingen, waarvan de met zuilen versierde vensters, de balkons en uitspringende lijsten de eenvormigheid der lijnen bevallig breken en eene hoogst gelukkige uitwerking doen. Zoowel het uit- als het inwendige prijkt met duizende standbeelden, bas-reliefs en ornamenten; alle goden van den indischen Olympus zijn hier vertegenwoordigd. De negende verdieping is een lantaarn, waarboven zich een moderne koepel verheft, daar de oude door den bliksem is vernield. In deze verhevene zaal bevonden zich de marmmerplaten, waarop de stamboom der Ranas en hunne voornaamste daden waren gebeiteld; het mohammedaansche vandalisme heeft er slechts enkelen van gespaard. Van den top des torens geniet men een overheerlijk uitzicht over de gansche omliggende streek.

[150]

Aan den voet van dezen toren bevindt zich een tempel aan Brâma, den onzichtbaren god, gewijd, en mede door Khoembhoe, ter eere van zijn vader Mokul, gesticht. In de nabijheid ligt de Shâr Bâgh of de koninklijke begraafplaats, met de graftomben van al de Ranas, te beginnen met Bappa, den stichter der dynastie (782) tot Oedey-Singh, den laatsten vorst van Tsjittore (1597). Onder deze graftomben zijn er vele, die eene nauwkeurige studie alleszins waardig zijn. Maar waar zou ik eindigen, indien ik al de merkwaardigheden wilde beschrijven van deze aloude hoofdstad, waar nog meer dan driehonderd monumenten, uit een tijdvak van misschien zeven of acht eeuwen afkomstig, verhalen van de vroegere

heerlijkheid, thans voor immer ondergegaan?

Men zal zich, na het gezegde, eenigermate een denkbeeld kunnen maken van den geweldigen indruk, dien de rampen van deze stad op de Hindoes moesten maken: eene stad, die gedurende de lange onafhankelijkheidsoorlogen het voornaamste brand- en middelpunt der hindoesche nationaliteit was, en daarbij de trots en de laatste hoop der ridderlijke Radsjpoeten. Nog is deze herinnering levendig in aller gemoed, en de naam van Tsjittore, de ongelukkige stad, zweeft nog steeds op de lippen des volks.

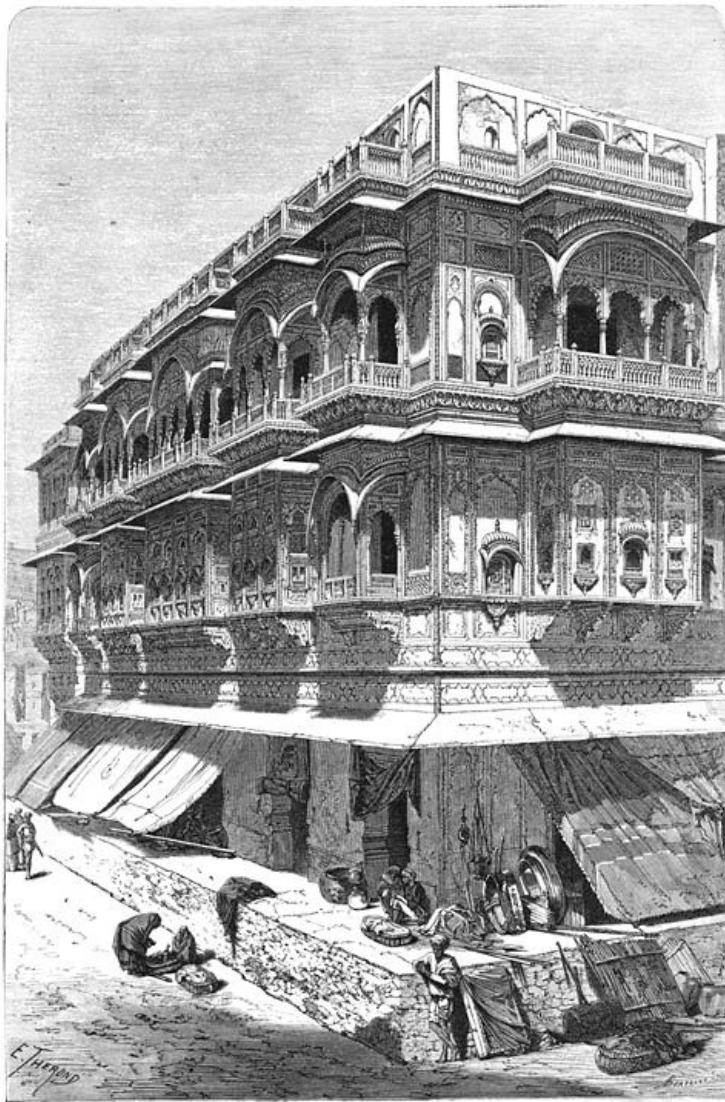
De Hindoes verhalen van drie-en-een-halve *sacas* (plundering) van Tsjittore, tijdens het bestuur der Radsjpoeten: en wel, een onder Lakumsi, en de twee anderen onder Bikramajit en Oedey-Singh. Luisteren wij een oogenblik naar het verhaal dezer schitterende episodien uit de laatste heldhaftige worsteling voor de onafhankelijkheid van het oude Indië.

De rana Lakumsi besteeg den troon zijner vaderen in het jaar 1275; zijne hoofdstad, tot op dat oogenblik nog door geen vijand vermeesterd, bevatte bijna alles wat er in Hindostan groots en heiligs was overgebleven: Delhi was toen reeds gevallen. Bhimsi, oom des konings en regent gedurende diens minderjarigheid, had de dochter van een edelman van Ceilon gehuwd, eene vrouw van zeldzame schoonheid en zeer uitnemende gaven van geest en hart. De sultan Ala-Oedin-Ghilsy, van de bekoorlijkheden dezer vorstin gehoord hebbende, sloeg het beleg voor Tsjittore, met geen ander doel dan om deze beroemde vrouw, van wier voortreffelijkheid het gansche land gewaagde, voor zich te winnen. De Radsjpoeten verdedigden zich met heldenmoed; en de sultan, wien het lange, hopelooze beleg begon te verdrieten, verklaarde eindelijk te zullen aftrekken, indien het hem slechts eenmaal vergund mocht zijn, het gelaat der schoone Pudmani te aanschouwen. Zijn wensch werd ingewilligd: en Ala, zich verlatende op het eerewoord en de ridderlijke trouw der Radsjpoeten, kwam binnen Tsjittore, werd bij de vorstin toegelaten, en verliet ongedeerd de stad. Bhimsi, zich niet minder edelmoedig willende toonen dan de tartaarsche sultan, begeleidde dezen tot buiten de vestingwerken. Juist daarop had Ala gerekend: de onvoorzichtige Radsjpoet zag zich plotseling overvallen en als gevangene naar het muzelmansche kamp gevoerd. Groot was de verslagenheid in Tsjittore, toen men den volgende morgen vernam, dat Ala zijn gevangene niet wilde loslaten, tenzij hem de prinses werd uitgeleverd. Pudmani aarzelde niet, en maakte aan allen haar besluit kenbaar, zich in handen van den sultan te stellen; maar tegelijk riep zij hare bloedverwanten bijeen en deelde hun het plan mede, dat zij ontworpen had om haar gemaal te redden. Ala werd mitsdien geboodschapt dat de vorstin zijne gevangene zou worden in plaats van Bhimsi: onder voorwaarde evenwel, dat het haar vergund zou zijn, zich tot aan het vijandelijk kamp te doen vergezellen door hare vrouwen en dienstmaagden en door de leden harer familie; en voorts onder de uitdrukkelijke bepaling dat de wetten van de zenanah stipt zouden worden geëerbiedigd. Deze voorwaarden aangenomen zijnde, daalden den volgende dag zeventien draagstoelen van de rotsige hoogte af; in iederen draagstoel zat, verborgen door de dichte gordijnen, een uitgelezen strijder van de ridderschap van Tsjittore; de vier dragers waren vermomde soldaten. Bij het tartaarsche kamp gekomen, werd aan de gewaande vrouwen, een half uur toegestaan om afscheid te nemen van Pudmani; de in vrijheid gestelde Bhimsi voegde zich bij zijne helden, en beraadslaagde met hen, aan aller oog onttrokken door de gordijnen der draagstoelen. Op een gegeven teeken springen nu de mannen eensklaps te voorschijn; de soldaten van Ala willen hen gevangen nemen. Van de verwarring gebruik makende, werpt Bhimsi zich op een paard en ijlt naar Tsjittore, terwijl zijn makkers zijn terugtocht dekken. De strijd was bloedig; van de heldenschaar der Radsjpoeten keerden maar weinigen in de vesting terug; maar het verlies van Ala-Oedin was zoo groot, dat hij den moed verloor en het beleg opbrak. De indische geschiedschrijvers noemen dit de halve *saca* van Tsjittore; want hoewel de stad niet genomen werd, had zij toch de bloem van haar ridderschap verloren.

In 1290 keerde Ala-Oedin terug en sloeg nogmaals het beleg voor Tsjittore; ditmaal met het vaste voornemen om deze laatste wijkplaats der afgodendienaars te vernietigen. Meer dan twaalf jaren lang bood de onneembare vesting een heldhaftigen tegenstand; maar eindelijk slaagden de Muzelmannen er in, zich van de hoogte van Tsjittore meester te maken: en nu begrepen de Radsjpoeten dat hun val onvermijdelijk was. De legende verhaalt dat, op dit uiterste oogenblik, de beschermgodin van Tsjittore, de vreeselijke Kangra-Rani, aan den koning Lakumsi verscheen, en tot hem de ontzettende woorden sprak: "Ik begeer koninklijke offers! Dat twaalf gekroonde vorsten hun bloed voor mij vergieten, en uwe nakomelingen zullen over Mewar regeeren!" Den volgende dag riep de rana Lakumsi, die allen in den strijd was voorgegaan, zijne edelen en de voornaamsten der stad bijeen, en deelde hun de woorden der godin mede; maar de grijsaards trachtten den vorst te overreden, dat zijne overspannen verbeelding hem had misleid. Doch nu verschijnt Kangra-Rani ook voor hunne oogen, en roept hun toe: "Wat baten mij de duizende barbaren, die gij mij ten offer hebt gebracht? ik dorst

naar koningsbloed! Laat iederen dag een andere vorst worden gekroond; laat hem getooid worden met de koninklijke insigniën, met de *kirma* (zonnescerm), met de *sjatta* (kleine parasol) en de *sjamra* (waaier); dat hij gedurende drie dagen zijne bevelen uitvaardige, en den vierden dag ten strijde ga en sneuvele. Op deze voorwaarden alleen zal ik met u blijven."—De twaalf zonen van den rana waren aanstonds bereid zich ten offer te wijden, en betwistten elkander de eer wie het eerst ten doode zou gaan. Ursi werd het eerst als koning uitgeroepen: en na eene regeering van vier dagen, sneuvelde hij, strijdende voor Tsjittore. Elf zijner zonen waren aldus voor het vaderland gevallen, toen de rana zelf zijn krijgers verkondigde, dat nu de beurt om te sterven aan hem gekomen was. De laatste zijner zonen, die op uitdrukkelijk bevel van zijn vader, met een zwak geleide, de vesting verlaten had, bereikte gelukkig het Aravalli-gebergte. De Radsjpoeten bereidden zich nu tot den dood: de verschrikkelijke offerande van den johur zou worden voltrokken. De onderaardsche vertrekken van den Rani Bindar werden met brandbare stoffen opgevuld, en daarboven de schatten opgestapeld, die de muzelmansche hebzucht het meest konden prikkelen: de juweelen, de gouden en zilveren vaten en de vrouwen; deze laatsten gingen, ten getale van eenige duizenden, dit levend graf binnen, op het voetspoor van hare vorstin, de onvergelykelijke Pudmani. Toen liet de rana de poorten der vesting openen, en omstuwd door het overblijfsel zijner helden, wierp hij zich op het leger van Ala; allen werden tot den laatsten man gedood, na onder hunne vijanden eene verschrikkelijke slachting te hebben aangericht. Toen de tartaarsche sultan eindelijk Tsjittore binnentrok, vond hij eene zwijgende, uitgestorven stad, waarboven een akelige zware rookwolk hing, die opsteeg uit de onderaardsche vertrekken, waarin alles, dat zijne begeerlijkheid had opgewekt, door de smeulende vlammen werd verteerd! In zijne woede, vernielde hij alle gebouwen binnen de vesting, met uitzondering van het paleis van Pudmani, de vrouw, die de onschuldige oorzaak was geworden van den val van Tsjittore.

Aldus de legende, die zekerlijk de historische werkelijkheid heeft opgesierd. De tweede verovering der uit hare puinen herrezen hoofdstad had plaats onder de regeering van Bikramajit, omstreeks 1537. De vroegere rampen waren sinds lang vergeten, en onder de glansrijke regeering van den rana Khoembhoe had Tsjittore het toppunt van macht en heerlijkheid bereikt, toen de sultan Bahadoer-Bajazet, de beheerscher van Gozerate, een inval in Mewar deed, om de nederlaag van zijn voorganger Mozuffar te wreken. De rana, een man van een heftig en wantrouwend karakter, door zijne edelen verlaten, die zich in Tsjittore hadden opgesloten, trok moedig den sultan tegen, maar werd verslagen. Onmiddellijk werd nu de hoofdstad belegerd, en Bajazet maakte daarbij gebruik van geschut: een wapen, dat de Radsjpoeten tot dusverre hadden versmaad. Volgens de verhalen van dien tijd, werd de muzelmansche artillerie gekommandeerd door een Europeaan: Labri Khan van Frengân, waarschijnlijk een deserteur van de vloot van Vasco De Gama. Hij liet mijnen rondom de vesting aanleggen; en eene daarvan had eene zoo geweldige uitwerking, dat de wal over eene lengte van veertig ellebogen instortte, benevens een bolwerk, waarvan al de verdedigers omkwamen. De radsjpoeten edellieden boden een hardnekkigen tegenstand, en riepen, bij afwezigheid van den rana, een der prinsen van het koninklijk geslacht tot koning uit; deze, met de teekenen der soevereine waardigheid bekleed, begaf zich naar den muur en liet zich dooden, ten einde door dit offer de vertoornde godheid te verzoenen. Onder de vele bewijzen van schitterenden heldenmoed, waarvan ook dit beleg wederom getuige was, roemen de nationale barden bovenal het gedrag van de koningin-moeder, Jowahir-Bai, die, van top tot teen gewapend, zelf aan het hoofd eener gewapende bende, een uitval deed en sneuvelde, na met eigen hand eene menigte vijanden te hebben omgebracht. Eindelijk was langer tegenstand onmogelijk geworden; de vijand heeft bijna den wal vermeersterd; de vreeselijke plechtigheid van den johur zal wederom worden gevierd; maar de tijd ontbreekt om een brandstapel op te richten; de koningin Kurnavati en dertienduizend vrouwen vereenigen zich op eene ondermijnde rots: de lont wordt aan het kruid gelegd; en, na aldus hunne eer en hunne dierbaarste panden gered te hebben, ijlen de mannen naar de laatste worsteling, waaruit geen hunner keert. Bajazet werd, bij het gezicht dezer brandende, met dooden en stervenden opgevulde stad, van afschuw bevangen, en verliet haar zoo spoedig mogelijk.



Het paleis der Seths te Ajmeer.

Ruim dertig jaren later was Tsjittore nogmaals uit zijne asch herrezen, toen keizer Akbar het beleg voor de stad kwam slaan. De eerste maal werd hij, dank zij den heldenmoed van den rana Oedey-Singh, terug geslagen; maar kort daarop kwam hij terug. Ditmaal beging Oedey de laagheid van te vluchten, en de verdediging zijner hoofdstad over te laten aan zijne onverschrokken vasallen; zij deden wonderen van dapperheid, maar niets kon de arme stad redden, dus alleen gelaten in hare worsteling met het ontzachelijke rijk van den Groot-mogol. De vertegenwoordigers der schitterendste geslachten van den adel van Mewar vielen in den ongelijken strijd; de weduwe van Saloembra, een der Omras of pairs des rijks, geleidde zelf haar zestienjarigen zoon en hare schoondochter naar het gevecht, en alle drie vonden den dood op de wallen der heilige stad. Twee clanhoofden, Jeimul en Puttoe, hadden het bevel over de vesting op zich genomen; zij deden al wat menschelijkerwijze mogelijk was om de stad te redden, en hun onbezweken heldenmoed wekte zoozeer de bewondering zelfs der aanvallers op, dat tot op den huidigen dag hunne namen bijna evenzeer door de muzelmannen als door de Radsjpoeten in hooge eere worden gehouden. Jeimul, door de hand van Akbar zelf doodelijk gewond, gaf eindelijk, het teeken tot den Johur. Negen koninginnen, vijf prinsessen en meer dan tienduizend vrouwen bestegen den brandstapel, terwijl de laatste verdedigers zich te midden der vijandelijke gelederen wierpen. De groote Akbar toonde zich onverzoenlijk, en liet allen, die nog in het leven waren gebleven, ombrengen; hij overtrof in vernielingswoede Ala-Oedin en Bajazet, en verwoestte of schond al de monumenten van Tsjittore.



Sheodan-Sing, Maharao Rajah van Ulwur.

De godin Kangra-Rani had beloofd, deze rotsvesting nooit te zullen verlaten, zoolang nog een der afstammelingen van Bappa zich voor haar ten doode zou wijden. Getrouw aan deze belofte, hadden de zonen van Lakumsi, had de koning zelf, en hadden na hem vele andere vorsten, hun leven vrijwillig ten offer gebracht; maar bij deze laatste worsteling had geen enkel koninklijk slachtoffer den toorn der vreeselijke godin bezworen: de betoovering was geweken en de band, die haar aan de Sesoedias verbond, voor immer verbroken. Zij verliet de rotsburgt, die door haar koning verlaten was; en met haar verdween het prestige, dat Tsjittore omgeven had, en het steeds als het laatste en hoogste palladium van den stam der Radsjpoeten had doen beschouwen. De stad, die niet zonder recht den naam van de Onverwinlijke droeg, kon geene verdedigers meer vinden; en zooals de bard zegt, "deze koninklijke woning, die duizend jaren lang haar hoofd had opgeheven boven alle steden van Hindostan, is geworden tot een verblijf voor het wild gedierte, hare tempels zijn onreine hollen geworden." Weleer de heilige stad bij uitnemendheid, wordt zij heden nog wel als een gewijde plaats beschouwd, maar die nu ten prooi is gelaten aan demonen en onreine geesten; en het is den rana's uitdrukkelijk verboden, haar te betreden. Geen hunner heeft, na Pertap-Singh, den voet op deze rots gezet, en zij, die het hebben gewaagd deze bouwvallen te bezoeken, werden als door eene onzichtbare macht terug gedreven.

[154]

Zulke herinneringen omzweven de eenzame, met ruïnen gekroonde rots, waarop de aloude hoofdstad der rana's in doodslaap gedompeld ligt, verlaten en vergeten. Aan haren voet, in de vlakte, ligt de Toelaïti, de benedenstad, met hare fraaie, drukke bazars, vol leven en beweging, met hare sierlijke huizen en welvarende bevolking, de tweede stad des rijks. Maar meer dan al deze welvaart en vooruitgang trokken mij de bleeke ruïnen der oude koningsstad aan, getuigen van een zoo schitterend verleden, dat voor immer is voorbijgegaan.

VII.

Den 17^{den} Maart verlaten wij Tsjittore en slaan den weg noordwaarts in naar Ajmeer of Adsmir, de voornaamste stad der Aravallis. Dien dag en de volgende

dagen voert onze tocht ons nog altijd door de staten van den maha-rana, door de vruchtbare, maar niet overal evengoed bebouwde vlakten van Mewar. Onderweg maakten wij kennis met den rajah van Bunera, een van de aanzienlijkste vasallen van den maha-rana, die mede uit den koninklijken stam der Sesoedias is gesproten en een prachtig kasteel, geheel van wit marmer opgetrokken; bewoont. De titel van rajah (koning) werd aan een der voorouders van dezen hoogen edelman, als belooning voor bewezen diensten, door de mongoolsche keizers geschonken. De rajah ontving ons met die uitgezochte hoffelijkheid en waardige voorkomendheid, die eene der goede eigenschappen van den radsjpoeten adel mag worden genoemd. Wij brachten op zijn kasteel een paar allergeuoegelijkste dagen door.

In den morgen van den 23^{sten} trokken wij de Kuhri-Nadi over, die de staten van den rana van de provincie Ajmeer scheidt. Deze provincie is het eenige gedeelte van Radsjpoetana, dat rechtstreeks onder britsch gezag staat. Zij behoort aan de Engelschen sedert 1818; in de vijftiende eeuw kwam zij in handen der mongoolsche keizers, en later, toen het groote rijk uit elkander viel, in de macht der mahratten-koningen van Gwalior; toen de Engelschen optraden als de erfgenamen van den Padishâh, eischten zij ook deze provincie, als deel uitmakende van de keizerlijke goederen, en sedert is zij ook aan hen verbleven. Dit belangrijk gewest ligt aan alle zijden ingesloten door de staten der vorsten van Mewar, Marwar, Jhodepoor en Kishengurh.

Den volgenden dag bereikten wij Nusserabad, een van de gewichtigste engelsche militaire stations in Radsjpoetana. Het kamp maakt een allertreurigsten, somberen indruk; in 1857 maakten de opstandelingen zich van dezen post meester, verbrandden al de woningen, hakten al de boomen om en vernielden de plantages: de gansche streek werd een wildernis. Ook de indische stad onderging hetzelfde lot als het engelsche kamp en werd bijna geheel verwoest; tegenwoordig is zij niet veel meer dan een grooten bazar, die echter eene bevolking telt van twintigduizend zielen. Men heeft zooveel mogelijk getracht de aangerichte schade te herstellen: maar de boomen langs de wegen hebben al het voorkomen van bezemstelen; en alle pogingen om nieuwe tuinen en plantages aan te leggen, hebben tot dusver schipbreuk geleden: de grond, door de brandende zonnehitte geblakerd, en beroofd van de hier vooral zoo onontbeerlijke schaduw, is uitgedroogd en zoo hard als metaal geworden. Maar zoo het uiterlijk voorkomen van Nusserabad weinig opwekkend is, wijkt die indruk toch spoedig bij nadere kennismaking: de talrijke bezetting maakt zich hier het leven zoo aangenaam mogelijk, waartoe zeker de nabijheid van Ajmeer en de tegenwoordigheid van een aantal Europeanen zeeveel bijdragen.

Hier kon ik op nieuw de ervaring opdoen, dat er weinig landen zijn, waar de vreemdelingen een guller en hartelijker onthaal vinden, dan in de engelsche stations van Hindostan. Om aan de verschillende uitnoodigingen te kunnen beantwoorden, zagen wij ons verplicht, vijf dagen te Nusserabad te vertoeven. Trouwens, die dagen werden op de aangenaamste wijze doorgebracht: onder anderen ook door een uitstapje naar de Aravallis, waar wij, met eenige officieren, gingen jagen. De vlakten om het kamp zijn overrijk aan allerlei soorten van wild; en in de dalen en kloven der groote bergketen huizen eene menigte wilde dieren. De jacht is dan ook een van de voornaamste uitspanningen der officieren, die zeer weinig te doen hebben; ieder jaar organiseeren zij groote expeditiën, die aan eene menigte tijgers, panthers, beren en dergelijken het leven kosten, en stof opleveren voor gesprekken en verhalen gedurende het gansche jaar. Het ontbreekt op die jachten dan ook dikwijls niet aan dramatische incidenten en treffende ontmoetingen; doorgaans zelfs loopt het niet zonder ongelukken af. Want de tijger, schoon in gewone omstandigheden eer lafhartig dan moedig en zoolang mogelijk de voorkeur gevende aan de vlucht, wordt toch, als hij eenmaal gewond en in de engte gedreven is, een allergevaarlijkste tegenpartij, die niets meer ontziet en geen gevaar kent.

Den 30^{sten} Maart begeven wij ons op weg naar Ajmeer, waarvan wij nog slechts vijftien mijlen verwijderd zijn. Even voorbij Nusserabad begint het bergland, en weldra bevonden wij ons midden in de Aravallis. Juist toen wij de eerste bergengte doortrokken, verhief de zon zich boven de kimmen, en zette het prachtige landschap eene nieuwe bekoorlijkheid bij; aan alle zijden verrijzen getande, afgebrokkelde, wonderlijk gevormde naalden en spitsen en toppen, waartusschen zich diepe afgronden openen, in ondoordringbaar duister gehuld. De zonnestrallen, door de rotspunten gebroken en weerkaatst, vlechten rooskleurige lichtkransen om de hoogere toppen; reusachtige cactussen, de eenige plant die op deze hoogte tiert, vormen schilderachtige groepen en fantastische bosschages; op de bergvlakten verheffen zich enkele breedgebladerde acacias met vuurroode bloementrossen; duizende patrijzen, in het kreupelhout verscholen, begroeten met hun doordringend geschreeuw de opkomende zon, terwijl van tijd tot tijd, bij onze nadering, een pauw opvliegt, en als een krans van stralende smaragden voor onze oogen schittert. De frischheid van den morgen, het gezang der vogels, de schoonheid van het landschap, doen ons alle vermoeienissen vergeten; eene

vroolijke opgewektheid bezielt ons allen; wij zijn weldra aan het doel. Wij slaan een hoek om, en daar ligt Ajmeer voor ons, met zijne beroemde citadel Teraghur; een prachtige, verrassende aanblik: de witte huizen der stad zijn in een breeden krans van groen gevat, waardoor zij eene bloeiende oase schijnt te midden dezer wildernis van rotsen en klippen. Eene breede vallei scheidt ons nog van haar, en wij hebben niet minder dan twee uren noodig, om die vallei door te trekken; nabij de stad is het veld overal bezaaid met bloemen, die reusachtige perken vormen, en waaruit de zoo beroemde oliën en reukwaters vervaardigd worden.

Ten negen uur trekken wij, door eene der oude poorten Ajmeer binnen, en verliest zich onze karavaan in smalle en schilderachtige bazars, die op het eerste gezicht aan die van Kairo herinneren. Onze voornaamste zorg is het vinden van een geschikt logement; hier is geen rana, die een paleis ter onzer beschikking kan stellen; hier is zelfs geen bungalow, want er komen hier zoo weinig reizigers, dat de stad geene inrichting van dien aard bezit. Wel hebben wij brieven voor den gouverneur der provincie, den majoor Davidson, en zouden wij dus een beroep kunnen doen op zijne gastvrijheid; maar het valt licht te begrijpen, dat ongevraagde gasten niet altijd welkom zijn, vooral niet, als zij met een gevolg van een vijftig personen komen. Ik herinnerde mij evenwel dat de majoor Nixon ons den raad gegeven had, om, wanneer wij in verlegenheid mochten zijn, ons in zijn naam te wenden tot een bankier van de sekte der Djajnen, den Seth Partah-Mull. Ik vraag een der voorbijgangers mij de woning van den Seth te wijzen; en na verschillende groote straten, met fraaie huizen omzoomd te zijn doorgedaan, komen wij bij den bankier. Zijne bedienden ontvangen ons met groote beleefdheid; en weldra sta ik tegenover den Seth, een man van omstreeks veertig jaar, met een zeer innemend voorkomen. Nauwelijks heb ik hem de reden van ons bezoek medegedeeld, of zonder verdere ophelderingen of verontschuldigen af te wachten, geeft hij onmiddellijk last dat een zijner huizen tot onze beschikking zal worden gesteld. Met innemende vriendelijkheid weigert hij zelfs onze dankbetuigingen aan te hooren, verklarende dat hij ons dank verschuldigd is voor de bewezen eer, ons tevens dringende om van de lange reis te gaan uitrusten. Een half uur later bevonden wij ons in een keurig, indisch huisje ver van de bazars in eene der voorsteden; de bedienden van den Seth brengen haastig alles in orde voor ons verblijf: rondom onze woning strekt zich een groote boomgaard uit, met granaat- en citroenboomen beplant; een kanaal met stroomend water loopt door deze bosschage, overal frischheid verspreidende. Dit alles heeft Purtab-Mull, met vorstelijke gastvrijheid, geheel tot onze beschikking gesteld voor al den tijd dien wij hier zullen vertoeven.

Te Ajmeer aangekomen, haast ik mij, het geleide, dat de rana ons gegeven had, terug te zenden, en den koning tevens kennis te geven van de wijze, waarop wij onderweg zijn ontvangen geworden; vervolgens geef ik den majoor Davidson bericht van onze aankomst. De majoor zond ons aanstonds een zijner rijtuigen, en stelde zich geheel te onzer beschikking voor het bezoeken der stad en hare omstreken. Het is bijna onnoodig hierbij te voegen, dat ik ook bij hem hetzelfde vriendelijke onthaal en dezelfde voorkomende hulpvaardigheid vond, waaraan de hooge engelsche ambtenaren in Indië mij reeds gewend hadden.

Ajmeer is eene zeer oude stad; in de eerste eeuwen onzer jaartelling werd zij gesticht door den Sjohan Aja-Pal, die, volgens de legende, aanvankelijk een herder was, maar later een machtig vorst werd. Hij bouwde de beroemde citadel, die de stad beheerscht, en maakte zich van geheel de omliggende landstreek meester. Vandaar de naam der stad, die sommigen Aja-Mer, de berg van den herder, of Aji-Mer, de onverwinlijke berg, noemen. In 1191 maakte de Sultan Shahab-Oedin zich meester van Ajmeer, in 1559 voegde Akbar ook dit gewest bij het rijk van den Groot-mogol. De latere lotgevallen van de stad vermeldde ik reeds.

Ajmeer ligt in eene bekoorlijke vallei; aan de eene zijde breidt de stad zich uit langs den oever van eene schilderachtig meer, de Ana-Sagur; aan de andere zijde leunt zij tegen de hellingen van een prachtige berg, op welks top zich het fort Teraghur verheft. De schoone ligging en het heerlijke klimaat lokten al vroeg de mongoolsche keizers, die de vallei met hunne paleizen en parken vulden. Een der fraaiste dezer paleizen is dat van Daôlat-Baugh, dat in de zestiende eeuw door keizer Jehanghir werd gebouwd, en tegenwoordig de residentie is van den engelschen gouverneur. Sierlijke marmeren paviljoenen verrijzen aan den oever van het meer, en bieden het heerlijkst panorama over de stad en de omliggende bergen. De groote tuin is vol eeuwenheugende boomen: daar ontving der trotsche Jehanghir eens den gezant van koning Jacobus I van Engeland, die hem de hulde van zijn meester kwam brengen.

Het meer is, evenals alle meren in dat gedeelte van Indië, gevormd door het kunstmatig afsluiten eener rivier; de reusachtige dijk werd in de elfde eeuw, onder de regeering van koning Ana-Dévâ, aangelegd. De stad is omsloten door een gordel van zware muren, op bevel van keizer Jehanghir opgetrokken, die aan de eene zijde langs de toppen der aangrenzende bergen loopen en zich aan de citadel

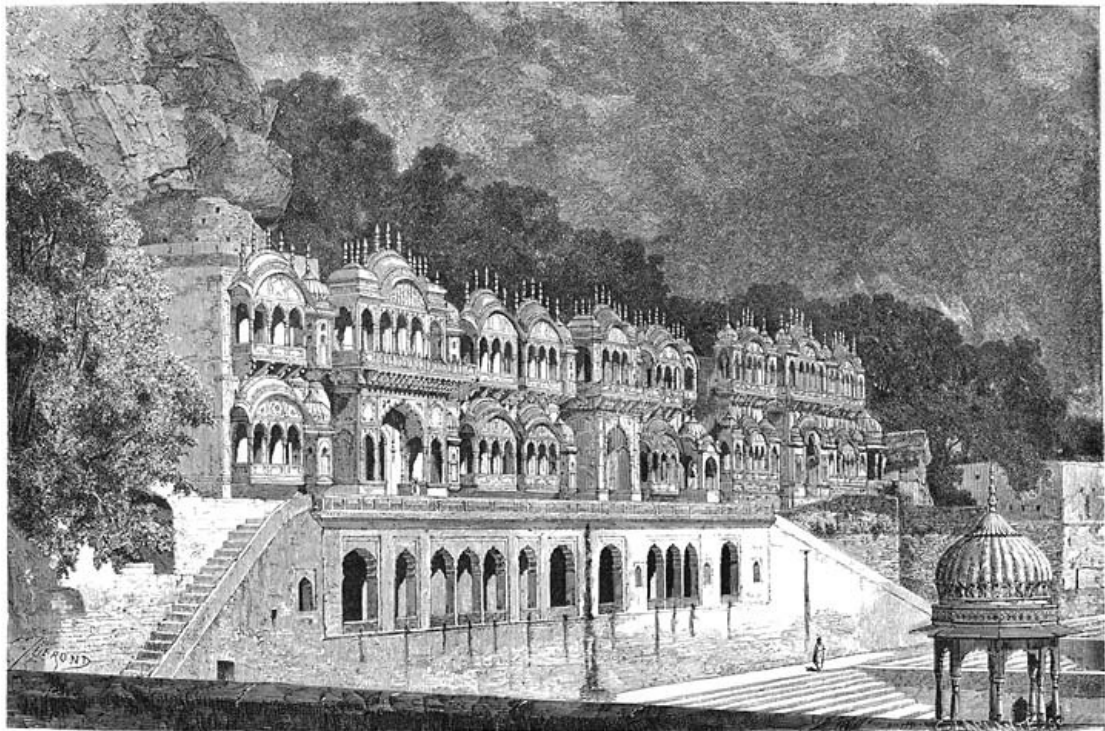
Teraghur aansluiten. Acht groote, fraaie poorten geven toegang tot de stad. Aan de zijde der vlakte wordt Ajmeer verdedigd door een versterkt kasteel, dat een groot paleis en kazernen voor de bezetting bevat, maar alleen in tijd van nood wordt gebruikt. Geene andere stad van Radsjpoetana, Jeypoor uitgezonderd, bezit zulke fraaie bazars als Ajmeer; het is die gedeeltelijk aan de Engelschen verschuldigd. Deze bazars zijn fraaie, breede, wel aangelegde straten, ter wederzijde van trottoirs voorzien; de benedenverdiepingen der huizen zijn tot sierlijke winkels ingericht; de gevels prijken met balkons en verandahs. De woningen der rijken zijn van wit marmer, en daaronder zijn er verscheidene, die met volle recht op den naam van paleizen aanspraak mogen maken. Ik wijs slechts op het paleis der Seths, het eigendom van eenige bankiers van de sekte der Djajnen, een wonderschoon gebouw, eerst in den laatsten tijd verrezen, maar dat gerust de vergelijking kan doorstaan met de uitnemendste gewrochten van de kunst der Radsjpoeten.

Nevens deze groote ruime bazars, de schepping der Engelschen, breidt zich een net uit van nauwe, kronkelende, schilderachtig verwarde straten en stegen, altijd opgevuld met eene luidruchtige menigte. De kunstenaar vindt daar eerst het ware, echte Ajmeer en weinige steden van het Oosten, Kairo daaronder begrepen, kunnen een verrassender, bekoorlijker aanblik opleveren. Alle stammen en rassen van Indië ontmoeten elkander in deze nauwe straten, niet meer dan twee el breed, waar de voornaamste markt gehouden wordt van een land, ongeveer zoo groot als Frankrijk; in deze duistere winkels vindt ge genoegzaam alle takken van nijverheid en bedrijf vertegenwoordigd. Niets belangrijker dan eene wandeling door deze bazars: gedurende mijn verblijf in de stad besteedde ik geregeld mijnne morgenuren, om alleen te midden dezer schare heen en weder te kuieren; en iederen dag vond ik wat nieuws, dat mijn aandacht trok. Daar zit op zijn hooge bank, waarheen hij langs een trap opstijgt, de juwelier, een brahmaan, kenbaar aan het gewijde koord om het naakte bovenlijf, bezig met het snijden van keurige edelgesteenten: hij heeft eene groote bril op den neus, het onmisbaar teeken zijner waardigheid als meester in het vak; zijne leerlingen, ongetwijfeld zijne zonen, zijn bezig met het smeden of bewerken van kostbare metalen. Zoodra ik het woord tot hem richt, neemt hij zijn bril af, groet mij met de uiterste wellevendheid, en haalt dadelijk uit een ijzeren kistje zijne kostbaarheden voor den dag; hij laat mij alles zien, en verklaart mij de wijze van bewerking; hij is volkomen tevreden indien ik eene of andere kleinigheid koop, zonder mij iets hoegenaamd op te dringen.— Daarnaast is de fabriekant van armbanden en ringen; voor het vuur neergehurkt, smelt hij zijn fijn rood- of groenkleurig lak, dat hij vervolgens over een ronden vorm, in de gedaante van een suikerbrood, uitspreidt; dan verdeelt hij de massa, met een scherp werktuig, in smalle ringen, en haar plotseling afkoelende, stelt hij mij in een oogenblik twintig braceletten ter hand, even licht als sierlijk. Deze kunstenaar is doorgaans een banian van Marwar of een muzelman; zijne vrouw is hem bij zijn bedrijf behulpzaam, of wel zij past de braceletten aan de klanten, die nooit ontbreken, want alle vrouwen en meisjes, van welke kaste ook, dragen eene menigte van deze armbanden, zoo zelfs dat soms de geheele voorarm er mede bedekt is; en daar deze sieraden uiterst broos en tevens zeer goedkoop zijn, is er steeds drukke navraag.

De rij der winkels volgende, komen wij langs de vervaardigers van muziekinstrumenten, waar ge groote violen, gitaren, gongs en tam-tams ziet uitgestald; langs de kopergieters, op den grond neergezeten te midden van stapels van koper vaatwerk van allerlei vorm en grootte. Somwijlen is eene gansche straat uitsluitend bewoond door lieden, die hetzelfde ambacht drijven: schoenmakers, zijdewevers, pottenbakkers, die, zonder iets van de concurrentie te vreezen, hunne waren nevens elkander uitstallen. De bazars waar laken en zijde en andere stoffen verkocht worden, zijn de voornaamste; hier zijn de winkels goed verlicht en netjes; de koopman, op sneeuw witte kussens neergezeten, wacht rustig zijne klanten af, terwijl zijn boekhouder, van den morgen tot den avond op eene eindelooze rol papier zit te cijferen. Te midden der vroolijke, luidruchtige menigte bewegen zich voortdurend een aantal straatventers, die u op luiden toon hunne waren aanprijzen: balletjes van suiker en meel, gebakjes, groenten, vruchten, betel, messen en vele andere zaken.

Sedert eeuwen reeds in de macht der muzelmannen, bevat Ajmeer geen enkel monument meer, dat aan zijne vroegere beheerschers herinnert, die, naar de overlevering verhaalt, de stad met de uitnemendste kunstgewrochten hadden getooid; van deze heerlijkheid is evenwel niets overgebleven dan de Arai-Dinka-Jhopra, aan den voet van den Teraghur, waarop ik straks terugkom. Binnen de stad zelf is het eenige oude monument de doergah van Kowjah-Sayed: een der meest gevierde heiligdommen van het mohammedaansche Hindostan. De doergah bevat het graf van den hoogvereerden Kowjah-Sayed, den eersten prediker van den islam aan de ongeloofige bewoners van Ajmeer. In het jaar 527 van de hedsjra in Sijistan geboren, kwam hij te Ajmeer met den veroveraar Koetub en bleef daar tot aan zijn dood. Hij had, toen hij stierf, den eerwaardigen ouderdom van honderd-acht jaren bereikt. Zijn leven was eene opeenvolging van vrome daden en

van wonderen, die de stof hebben geleverd voor talloze legenden. Na zijn dood vereerden alle vorsten van Indië zijn graf met geschenken; en keizer Jehanghir liet hem, in 1610, een prachtig mausoleum oprichten.



De koninklijke tempels te Ulwur.

Ik begaf mij naar den doergah met een aanbevelingsbrief van den gouverneur; maar deze had mij toch gewaarschuwd dat ik waarschijnlijk niet zeer vriendelijk zou worden ontvangen: want in den regel worden de Europeanen niet tot het inwendige van het gebouw toegelaten. Bij de eerste poort werd ik terug gehouden door een groep mannen met een somber en dreigend voorkomen, die mij op ruwen toon toevoegden, dat ik niet verder mocht gaan, zonder mij eerst van mijne schoenen te ontdoen. Daar ik mij vast voorgenoemen had, alles te zien, gehoorzaamde ik dadelijk aan dit bevel, en volgde op mijne kousen een der mollahs, die aanbod mij als gids te dienen. Wij betraden eene ruime binnenplaats, met wit marmer geplaveid, en aan alle zijden omgeven door moskeeën en graftomben, allen verblindend wit en stralende in het zonnelicht; in het midden, door prachtige boomen overschaduw, verhief zich het wit marmeren mausoleum. Die weinige boomen, te midden dezer omgeving van gepolijst marmer, verspreidden eene zachte, als van licht doortrokken schaduw, en maakten van dezen hof, waar anders de veelheid der monumenten lichtelijk zou hebben vermoeid en gedrukt, een waar paradijs. Eene diepe stilte heerschte in het rond; geen enkel geluid, dan alleen het zacht gemompel van enkele oude mollahs, die, op de steenen neêrgebogen, gebeden en litanieën prevelden. Ik zette mij onder een boom neder, en mijn gids liet mij aan mijne overpeinzingen over. Het was mij niet vergund, het graf zelf van den heilige te naderen, maar van verre zag ik een massief zilveren kist onder een troonhemel van goudlaken: daar rustten de kostbare relikwieën, waaraan telken jare vele duizende pelgrims hunne hulde komen bewijzen.

[158]

Van den doergah van Kowjah-Sayed begaf ik mij naar de moskee van Araï-Din-ka-Jhopra, waarvan de bouwvallen zich schilderachtig verheffen in een klein bosch, op korten afstand van de wallen van den Teraghur. Deze beroemde moskee is zeker een der merkwaardigste monumenten van geheel Hindostan, niet alleen door hare zeldzame pracht, maar vooral door hare archeologische beteekenis. Zij is tegelijkertijd een der eerste gebouwen, door de muzelmannen in Indië opgericht, en ook een der fraaiste exemplaren van de eigenaardige architectuur der Djajnen, uit de eerste eeuwen onzer jaartelling. Dit schijnbaar zonderling verschijnsel is evenwel niet moeilijk te verklaren. Toen de Mohammedanen de indische rijken overweldigden, waren hunne woeste horden op niets anders dan op plundering en vernieling bedacht, zonder er zich in het minst om te bekommeren wat de plaats zou moeten innemen der kunstgewrochten, die zij verwoestten. Eenmaal meester van het land geworden zijnde, en zich daar voorgoed willende vestigen, haastten de eerste sultans zich, tempels op te richten ter eere van den waren God; en daar zij zelf geen bouwmeester hadden, moesten zij daarvoor de hulp der Hindoes inroepen. De prachtige paleizen der oude inlandsche koningen en de wonderschoone tempels der afgoden leverden hun bouwstoffen in onuitputtelijken overvloed. Zij lieten slechts de afgodsbeelden wegnemen, eenige eigenaardige ornamenten aanbrengen, en gaven aan het aldus

gemetamorphoseerde gebouw den stempel eener moskee door het bijbouwen van een gevel of portiek met puntbogen. Aldus ontwikkelde zich die grootsche, indrukwekkende stijl, waaraan sommigen den naam van indo-sarraceenschen hebben gegeven, en waaraan Indië, voor een goed deel, zijne uitnemendste kunstgewrochten dankt.

De Arai-Din-ka-Jhopra—dat wil zeggen, het werk van twee-en-een-halven dag—staat op een hoog terras, waarheen vroeger breede steenen trappen voerden, die tegenwoordig verdwenen en door een eenvoudiger stoep vervangen zijn. De aanblik van deze ruïnen is zeer schilderachtig: dicht geboomte omhult den voet van het terras, en laat niets doorschemeren dan alleen de gebeeldhouwde kroonlijst der moskee. Eene sierlijke poort voert naar eene groote geplaveide binnenplaats, waarvan de zerken meerendeels verbroken zijn. Tegenover deze poort verrijst de moskee; maar de gevel is bijna geheel verborgen door eene rij groote boomen en een modernen muur, hetgeen het effect bederft. Aan de drie andere zijden is de hof omgeven door zuilengalerijen, die groote paviljoenen, in een ernstigen stijl gebouwd, dragen. Eerst als ge door het poortje in den muur zijt gegaan, kunt ge de moskee in haar geheel overzien. In het midden van den voorgevel verheft zich eene hooge majestueuse poort, ter wederzijde omgeven door drie lagere booggangen: deze zeven poorten dragen de namen van de zeven dagen der week. De gansche voorgevel is als met een net van beeldhouwwerk bedekt, zoo fijn en zoo smaakvol, dat het alleen met kant te vergelijken is. Het inwendige der moskee is dezen prachtigen voorgevel volkomen waardig: moeilyk kunt ge u iets schooners denken dan deze ruime hal, waarvan het heerlijk gebeeldhouwde gewelf door vier rijen sierlijke zuilen gedragen wordt.

Het middenschip is gedekt door eene reeks koepels in den eigenaardigen djaina-stijl; de zijschepen hebben platte zolderingen, in vakken verdeeld en evenals de koepels, met de grootste weelderigheid en rijkste verscheidenheid van beeldhouwwerk bedekt. De zuilen zijn evenzeer uitnemende modellen van den djaina-stijl; door hun slanken vorm en hunne schikking geven zij aan den tempel een karakter van grootscheid en majesteit, meer dan anders aan de heiligdommen dezer secte eigen pleegt te zijn.

Geen enkel opschrift geeft den tijd der stichting van dezen tempel aan; in den muur bevindt zich wel een zwart marmeren plaat, waarop eenige regelen in het sanskriet zijn gebeiteld, maar dit opschrift is volstrekt onleesbaar. Todd meent dat de tempel gesticht werd door koning Swamprithi, twee eeuwen vóór Christus; en tot staving van dat gevoelen beroept hij zich op de gelijkenis van dit monument met de ruïnen van een ander heiligdom te Komulmair, waarvan de stichting aan dien vorst wordt toegeschreven. Het komt mij juister voor, de stichting van dezen tempel te plaatsen omstreeks de vierde eeuw van onze jaartelling, toen de zoogenaamde djaina-stijl, zich van den boeddhistischen stijl losmakende, zich zelfstandig begon te ontwikkelen. Ware de Arai-Din-ka-Jhopra inderdaad door koning Swamprithi gebouwd, dan zou zij een boeddhistische tempel zijn geweest. Wat hier ook van zij, de oude tempel van Ajmeer, later in eene moskee herschapsen, is een hoogst merkwaardig kunstgewrocht; en het is treurig te zien, hoe dit monument gaandeweg in een bouwval verandert: over weinige jaren zal er zoogoed als niets meer van over zijn; en den Engelschen zal met recht het verwijt treffen dat zij een gedenkteeken hebben laten vervallen, zelfs door de wilde horden van Turkestan ontzien en met eerbied behandeld.

[159]

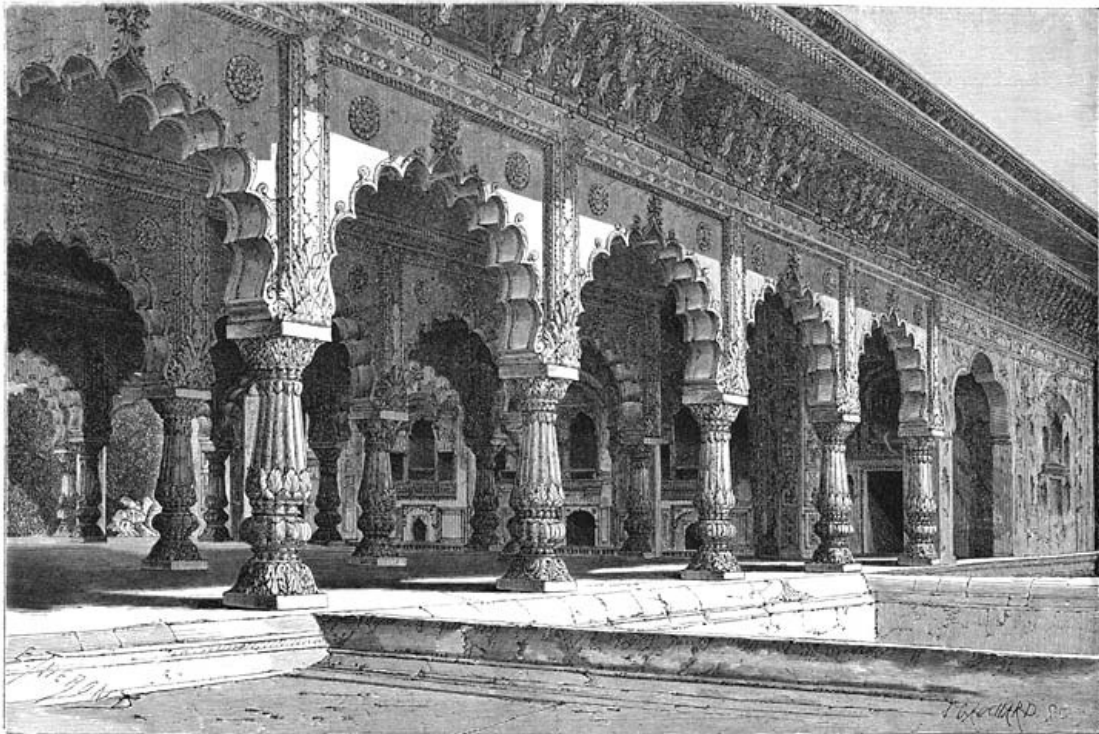
Ik richtte nu mijne schreden naar den ouden burcht der Sjohan-koningen, waarvan de zware muren en torens, volgens de overlevering door Aja-Pal gebouwd, zich op den top des bergs, ongeveer duizend voet boven mijn hoofd, verhieven. Dit was geen gemakkelijk werk, want de helling van den berg is zeer steil; maar de moeite wordt rijkelyk beloond door het prachtige panorama, dat zich, naarmate men hooger komt, voor den blik ontvouwt. Van de wallen van den Teraghur overziet ge, met een enkelen blik, geheel deze breede, wonderschoone vallei, eene ware oase, verloren te midden van eene wildernis van naakte rotsen en dorre zandvlakten; naar het westen ontwaart ge eene breede, lange gele streep: dat is de woestijn van Thoerr, Maroestan, het koninkrijk van den Dood. Het uitzicht treft bovenal door de rijke afwisseling en de scherpe contrasten, vlak nevens elkaar; het loont, zooals ik zeide, volkomen de moeite der beklimming; maar iets anders moet ge hier dan ook niet zoeken. Geen enkel spoor is meer te vinden van de oude koninklijke paleizen: niets dan eene kleine, armzalige, witgepleisterde moskee, en de ruime barakken van het engelsche sanitarium. De lucht is, op deze hoogte, zeer zuiver, en de temperatuur, bijna het gansche jaar door, gematigd. De Engelschen hebben daarvan gebruik gemaakt, en de oude koningsveste ingericht tot een sanitarium of gezondheids-station, waar de soldaten, die te Nusserabad en te Ajmeer in bezetting liggen, zich van tijd tot tijd komen verfrisschen en hunne uitgeputte krachten herstellen.

De omstreken der stad zijn uitnemend schoon en rijk aan bekoorlijke wandelingen. Een van de voornaamste sieraden der omliggende dorpen zijn de reusachtige

baolis of waterputten. De uitdrukking put is echter min juist gekozen: het is een soort van vijver, door onderaardsche bronnen gevoed, en waarvan de waterspiegel altijd verscheidene ellen beneden den beganen grond ligt. De wanden van dezen reusachtigen put zijn tot boven den grond met sierlijke galerijen, eenige verdiepingen hoog, voorzien; ik weet het geheel niet beter te vergelijken dan bij een huis, waar men door het dak zou inkomen, en ver beneden op de binnenplaats neerzien. Een koepel kroont het geheele gebouw, dat in den regel eene stichting is van particuliere liefdadigheid en den reiziger een vrij verblijf aanbiedt. De galerijen zijn dan ook meestal met eene bonte menigte gevuld; en beneden, aan den rand van den vijver, ziet ge altijd mannen en vrouwen, die zich baden of de door hunne godsdienst voorgeschreven wasschingen volbrengen. Water en koelte zijn de kostbaarste geschenken, die men in Indië den armen reiziger, op zijne eindelooze tochten, bieden kan; en waar hij die vindt, zal hij nooit vergeten voor zijn edelen weldoener te bidden.

Wij vertoefden omstreeks tien dagen te Ajmeer, en brachten dien tijd, in gezelschap van majoor Davidson en een kleinen kring Europeanen, zoo aangenaam mogelijk door. Eindelijk moesten wij zorgen voor eene nieuwe karavaan, om onze reis naar Jeypoor te vervolgen: en daar wij hier geen inlandsch vorst vonden, die ons dadelijk verschafte wat wij noodig hadden, had dit vrij wat moeite in. Evenwel, met behulp der engelsche overheden, slaagde ik er in, de noodige lastdieren bijeen te krijgen, benevens twee slechte dromedarissen. Daar de wegen veilig waren, hadden wij geen gewapend geleide noodig.

(*Wordt vervolgd.*)



Paviljoen van den Dewani-Khas te Digh.

¹ Zie *Aarde*, 1872, bladz. 281 en volgende.

De Kinaboom in Indië.

De britsch-indische regeering is op de gelukkige gedachte gekomen, om den kostbaren kinaboom, wiens vaderland, zooals men weet, Zuid-Amerika is, naar Hindostan over te brengen, en daar, zoo mogelijk, te acclimatiseeren. De door haar genomen proeve mag nu reeds worden gerekend volkomen te zijn geslaagd. In de plantages op den Nilagiris bevinden zich tegenwoordig ruim twee millioen zesmaalhonderd duizend kinaplanten, die eene uitgestrektheid van meer dan negenhonderd-vijftig acres (bunders) land beslaan. De grootste boomen zijn dertig voet hoog, en hebben een omvang van ruim drie voet. In het afgelopen jaar werden bijna zeventuizend-driehonderd pond voortreffelijke kinabast uit deze plantages te Londen ter markt gebracht, terwijl bovendien meer dan vijf-en-dertig duizend pond in Indië zelf werden afgeleverd. De totale opbrengst bedroeg zestienhonderd pond sterling. De aanzienlijke uitgaven, die de regeering zich voor de aankweeking dezer kostbare plant in Indië getroost heeft, zullen haar binnen

kort met winst worden terugbetaald; en, wat van meer belang is, reeds nu worden jaarlijks honderde inboorlingen, door het gebruik der kinine, genezen. Het hoofddoel van dezen menschlievenden, weldadigen maatregel, het kostbaar geneesmiddel tegen de koorts ook voor de armsten verkrijgbaar te stellen, is reeds bereikt geworden. Ook in dit opzicht heeft de britsche regeering bewezen een zegen voor hare aziatische onderdanen te zijn.

Het Indo-Engelsche Gezantschap aan den Atalik-Gazi van Oost-Turkestan.

Sedert nu ruim een jaar geleden, de russische generaal Kaulbars naar Kashgar ging en met den Atalik-Gazi een handelsverdrag sloot, heeft men zich ook in Engeland meer rekenschap gegeven van het gewicht, dat deze vorst in het hart van Centraal-Azië, door de ligging van zijn land, bij den min of meer vreedzamen wedstrijd tusschen Rusland en Engeland in de schaal kan leggen. Door het boek van Shaw, dat zoovele belangrijke mededeelingen omtrent de handelsbetrekkingen dezer streken bevat, en door de herhaalde waarschuwingen van Vámbery, zijn de Engelschen tot de overtuiging gekomen, dat hier niet enkel commerciëele, maar ook zeer ernstige politieke belangen op het spel staan. Hayward en Forsyth waren, evenals Shaw, nu drie jaren geleden naar Yarkhand gegaan, om met den Atalik-Gazi betrekkingen aan te knopen; maar hunne pogingen waren met geen gunstig gevolg bekroond geworden. Sedert dien tijd is bij dien vorst, voornamelijk door het naderen der Russen tot dicht bij de grenzen van zijn rijk, de overtuiging levendig geworden, dat het in zijn eigen belang wenschelijk is, met den onder-koning van Hindostan op vriendschappelijken voet te staan.

In het begin dezes jaars verscheen te Calcutta een gezant van den Atalik-Gazi, om de wederzijdsche betrekkingen tusschen de beide mogendheden te bespreken, en de verzekering te geven, dat een engelsch gezantschap in Kashgar op eene vriendelijke ontvangst kon rekenen. De onder-koning, lord Northbrooke, heeft onmiddellijk aan dien wenk gevolg gegeven; en voor eenigen tijd is uit Calcutta het bericht ontvangen dat dit gezantschap, in de maand Juli aanstaande, van Simlah uit de reis zou aanvaarden. Vandaar zal het gezantschap den weg volgen door Kashmîr en Ladakh, en vandaar over Shadoela en Yarkhand naar Kashgar, waar men nog voor het einde van het jaar hoopt aan te komen. Aan het hoofd dezer zeer belangrijke zending staat de bekwame, ervaren Forsyth, wien verder eenige uitstekende mannen op verschillend gebied zijn toegevoegd.

Met het oog op de groote gebeurtenissen, die zich, in eene meer of min verwijderde toekomst, in Centraal-Azië voorbereiden, kan de uitslag van deze zending van zeer groot gewicht zijn.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SCHETSEN UIT DE INDISCHE
VORSTENLANDEN ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7

or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or

other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.